

Vägen ut ur krisen!

~~**Kris och
nedskärningar**~~

**Investeringar och
välfärd**

**Vänsterpartiets budget
2021-2022**

För ett jämlikt, hållbart och solidariskt Haninge

Av var och en efter förmåga
Åt var och en efter behov

Härmed överlämnar Vänsterpartiet Haninge sitt förslag till mål och budget för 2021-2022 till Haninge kommuns kommunfullmäktige.

Haninge 2020-10-20

A handwritten signature in blue ink, reading 'Åsa Bååth'. The signature is written in a cursive, flowing style.

Åsa Bååth
Gruppledare

Förslag till beslut

Vänsterpartiet föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Utdebiteringen för 2021 för Haninge kommun fastställs till 19:68
2. Bifogat förslag till Mål och budget 2021- 2022 fastställs.
3. Haninge kommun ingår, såsom för egen skuld en borgensram om 5 000 mnkr, jämte därpå löpande ränta och kostnader för Tornberget Fastighetsförvaltnings AB:s låneförpliktelser.
4. Att kommunen inrättar en social investeringsfond i enlighet med Vänsterpartiets budgetmotion.

Åsa Bååth

Gruppledare

Sammanfattning av Vänsterpartiets budget	11
1. Vägen ut ur krisen	15
Grön nystart för Sverige och Haninge	17
Fossilfria resor och transporter i Haninge	21
De gemensamma omsorgstjänsterna	23
Coronapandemin	23
Det ekonomiska läget	25
Utvecklingen på arbetsmarknaden	27
Ökad ojämlikhet	28
2. Vänsterpartiets syn på regeringens ekonomiska politik	31
Krisåtgärderna	31
Skattesänkningar före välfärden	31
Ineffektiv politik som spär på klyftorna	33
Återhämtningspolitiken måste bli hållbar	34
3. Vänsterpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken	36
En välfärd utan vinstintresse	37
4. En grön och jämlik väg ut ur krisen – investeringsplan för en bättre framtid	39
Ett grönt samhällsbygge	40
Hållbara, jämlika och transporteffektiva städer	41
Gröna städer och klimatsmart stadsplanering	44
Sol- och vindkraft på offentliga byggnader	44
Klimatstöd för ett fossilfritt Sverige	44
Det gemensamma är det bästa	45
Investeringsstöd för samhällsfastigheter	45
Bostadsbyggande och upprustning	46
Statliga toplån för byggande av hyresbostäder	49
Utökad investeringsstöd för byggande av hyresbostäder	49
Utökad stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	50
Investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar	50
Tillgänglighetsstöd	51
Fossilfria och pålitliga transporter	52
5. Det heliga överskottsmålet	53
6. Social hållbarhet	56
7. En social investeringsfond	58
80 miljoner kronor till förebyggande välfärd!	58
Organisation och ledning	60
Beredning av beslut	60
Anknytning till forskning	61

Överskottet används till framtida investeringar	61
8. Arbetstidsförkortning - 6 timmars arbetsdag	62
Arbetstidsförkortning inom Socialtjänst och Äldreomsorg	62
9. En verklig politik för ökad trygghet	64
Brottsförebyggande arbete	66
Utveckling av polisens medborgarlöften	67
Tillsätt en nationell haverikommission mot skjutningar	70
Sprid polisens projekt "Sluta skjut" till hela landet	70
Inrätta lokala sociala insatsgrupper	71
Samordning mellan kommuner och myndigheter	72
Mobila polisstationer för ökad trygghet	73
Trygghetsvärdar och trygghetszoner	73
Socionomer och familjebehandlare på högstadieskolor	74
Kvinnor i socialt utsatta områden	75
Inga s.k. knarkskrämmor i Haninge	76
Riktade insatser mot narkotikabruk	77
10. Vänsterpartiet Haninges handlingsprogram för brottsförebyggande arbete och akuta åtgärder vid brott	79
Vänsterpartiets vision om ett jämlikt samhälle och synen på kriminalitet	79
Trygghet och brottslighet	80
Tre faser inom arbetet mot brott	80
Insatser som vi vill ha i kommunen	81
Förebyggande arbete – korta och långsiktiga åtgärder	81
Försvårande och förhindrande arbete – akuta åtgärder	82
Efter det rehabiliterande arbetet – korta och långsiktiga åtgärder	83
11. Avskaffa New Public Management	84
Kort historisk: bakgrund till New Public Management	84
Politisk och ekonomisk NPM-styrning i teorin	84
Förvaltningens styrning av arbetet	85
Statligt inflytande över arbetet	85
Hur påverkas medarbetaren av NPM?	86
Kontroll/Uppföljning	86
Effektivisering – spring fortare	86
Budgetdisciplin – Förvaltningskultur	87
12. Regler för ekonomi	89
Ekonomi- och verksamhetsstyrning	89
Vänsterpartiet vill avveckla New Public Management.	89
Intern kontroll	89
Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval	89
Upphandling	90
Interna resultatenheter	90
Lokalfrågor	91

Roller och ansvar	91
Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler	92
Investeringsprocessen	92
Avställning av lokaler	93
Inhyrning av lokal	93
Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget	93
Reinvesteringar i byggnader	93
Delegationsordning och attestreglemente	94
Förvaltningsledningens rapporteringskyldighet	94
Uppföljning och återrapporering	95
13. Kommunfullmäktiges mål och styrtal 2021-2022	97
Miljö och klimat	97
Bostäder	98
14. Nämndvis ramar, mål och uppdrag	99
14.1 Grund- och förskolenämnden	99
Fördelning av elevpengen för 2021	100
Vänsterpartiet är kritisk mot systemet med elevpeng	100
Vänsterpartiets skolpolitik	101
En demokratisk och trygg skola	101
Skolans roll under nationella kriser	102
Barn som far illa	102
Likabehandling	103
Sexuella trakasserier	103
Afrofobi	104
Ansvaret för diskriminering i skolan	105
Elevdemokrati	106
Elevskyddsombud	106
Politisk information i skolan	107
Rätt till frukost	108
Kameraövervakning	108
Våld i skolan	109
Vänsterpartiets prioriterade uppdrag för Grund- och förskolenämnden	110
Rätt till heltid i förskolan	110
Mindre barngrupper	111
Verksamhet i egen regi	111
Satsa på NPF-certifiering	112
Inför en Barnombudsman	112
Barn i rörelse	112
Bra skolmat	112
14.2 Socialnämnden	114
Vänsterpartiets inriktning på socialpolitiken	114
Ekonomiskt bistånd	116
Barn i ekonomiskt utsatta familjer	119

Barnkonventionen och socialtjänstlagen	119
Vänsterpartiet prioriterade uppdrag till socialnämnden	120
Stoppa nedskärningarna inom socialnämnden	120
Återstarta familjecentralerna i Jordbro och Brandbergen	121
Minska kostnaderna för externa placeringar	122
Ta itu med hedersproblematiken	122
Tak över huvudet	123
Arbetstidsförkortning	124
Värna föreningarna och ideella krafter	125
SL-kort	125
Satsa på rehabilitering	125
14.3 Äldrenämnden	127
Vänsterpartiets politik för äldreomsorgen	127
En helt ny omsorg efter Covid-19	127
Satsa på personalen	129
· Trygga fasta anställningar på heltid	129
· Ökad personaltäthet och satsning på fortbildning	129
· Schemalägg aldrig delade turer	130
Stärk den medicinska kompetensen	130
Beredskapsplaner inom äldreomsorgen för utbrott av virus och pandemier	132
Utvecklande fritid och sociala aktiviteter	133
Framtidens boende	134
Vänsterpartiets prioriterade uppdrag till Äldrenämnden	135
Flera boenden som seniorer har råd med	135
Bygg kollektivhus med billiga hyresrätter	136
Boende efter behov	136
Mer tid för personal inom hemtjänst	136
Bättre hantering för parkering inom hemtjänst, stöd- och nattpatrull	137
Återuppbyggnad av en nedmonterad verksamhet inom särskilda boenden	137
Palliativ vård	138
Demensvård	138
Personalens arbetsmiljö och kunnande	138
Påbörja arbetstidsförkortning	139
Verksamheter drivs i egen regi	140
14.4 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	142
Gymnasiet	142
Minska avhoppet från gymnasiet	144
Återinför teoretiska gymnasiekurserna på Centrumvux	144
Kurslitteratur på Komvux	145
14.5 Kommunstyrelse	146
Inrätta en social investeringsfond	147
Inför en jämställdhetsmiljön	147
Politiskt forum för klimat- och miljöarbetet	147
Skapa ett kommunalägt energibolag	147

Energieffektivisering och energiproduktion	148
Mer fart i miljö- och klimatarbetet	148
Koldioxidbudget för Haninge	149
Billiga och klimatsmarta hyresrätter	150
Minska sjukfrånvaron	151
Demokratisera kommunens verksamhet	151
Socialt bokslut	152
14.6 Stadsbyggnadsnämnden	154
Vänsterpartiets prioriterade uppdrag till Stadsbyggnadsnämnden	154
Värna den biologiska mångfalden	154
Växla upp arbetet med implementeringen av cykelplanen	155
Inrätta ett cykelråd	155
Strandskyddet	155
Fler hyresrätter i stadsplaneringen	156
Plan för att bryta bostadssegregationen	156
Feministisk stadsplanering och barnperspektiv	156
Bygg tillgängligt	157
14.7 Idrotts- och fritidsnämnden	159
Bättre förutsättningar för idrottande	159
Investeringsstöd för idrottsanläggningar	160
Idrottsskola för alla barn	161
Idrott för äldre	163
Stärkt ställning för parasporten	163
Prioriterade uppdrag för Idrotts- och fritidsnämnden	165
Goda fritidsmöjligheter för alla	165
Alla barn ska kunna simma	165
Kollo för alla barn	165
Jämställd fritid	165
Lägg inte ner fritidsgårdarna	165
Fritidsgårdar och ungdomsgårdar	167
Inför fler fältare	168
14.8 Kultur- och demokratinämnden	169
Kultur genom hela livet	169
Ekonomiska förutsättningar	171
Barns kulturvanor	172
Förskola	172
Grundskola	173
Skolbibliotek	174
Skapande skola	175
Kulturgaranti för alla barn och elever	176
Kulturskola	177
Fritidsgårdar	178
Gymnasiet	178
Folkbildningen	179

14.9 Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden	180
Satsning på utbildning	180
En arbetsmarknad utan diskriminering	181
Sommarjobb	181
Kooperativa, personalägda och sociala företag	181
Vita jobb-modellen	182
Miljö- och klimatsmart näringsliv	182
Samordnade varutransporter	183
14.10 De kommunala bolagen: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB	184
15. Investeringsbudget för 2021 och plan för 2022-2024	185
Kommunstyrelsen	185
Grund- och förskolenämnden	186
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	186
Idrotts- och fritidsnämnden	187
Kultur- och demokratinämnden	187
Konstnärlig utsmyckning	187
Socialnämnden	188
Stadsbyggnadsnämnden	188
Äldrenämnden	188
Kommunala bolag: Tornberget AB	188
Energieffektiviseringsåtgärder	189
16. Ekonomisk plan för 2021-2024	190
Resultatprognos	191
Balansprognos	191
Finansieringsanalys	192

Sammanfattning av Vänsterpartiets budget

Utgiftspost i tkr	Styrande alliansen	Vänsterpartiet
KF-reserven	35 000	15 000
Kommunstyrelsen	247 000	230 000
Valnämnden	100	100
Revisionen	1 600	1 600
Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden	10 400	400
Äldrenämnden	826 000	844 000
Socialnämnden	1 002 000	1 012 000
Stadsbyggnadsnämnden	168 000	168 000
Grund- och förskolenämnden	2 080 000	2 170 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	484 000	490 000
Idrotts- och fritidsnämnden	142 000	148 000
Kultur- och demokratinämnden	82 000	87 000
Finansförvaltning	110 000	110 000
Totalt	5 188 100	5 276 100
Skatteintäkter och generella statsbidrag	5 303 000	5 303 000
Finansnetto	14 000	14 000

Resultat	128 900	26 900
Överskottsmål	2,43%	0,51%

I Vänsterpartiets budget utgår vi också ifrån att kommunen söker de riktade statsbidrag som finns för kommunerna under 2021. I Vänsterpartiets budget kommer dessa utöver de anslag vi ger här. Eftersom det beror på när vi söker och vad vi blir beviljade, är det lite vanskligt att budgetera med dessa pengar.

De riktade statsbidragen är ju tänkt för konkreta projekt som leder till bättre kvalitet i verksamheten. De är alltså inte tänkta som en allmän kassaförstärkning till kommunen - det har vi de generella statsbidragen till. Följande statsbidrag finns beloppsatta och möjliga att söka. Fler kan väntas komma i t ex riksdagens vårändringsbudget.

Statsbidrag	mkr
Äldreomsorg - riktade medel	4 000
Äldreomsorgslyft	3 400
Återhämtningsbonus - äldreomsorgen	195
Minska ensamhet och förbättra demensvården inom äldreomsorgen	610
Investeringsstöd - hyresbostäder för studerande	3 150
Skolsatsning	1 000
Riktad skolsatsning till områden med socioekonomiska utmaningar	385
Undervisning under skolloven	313
Läxhjälp	389
Förskola med språkutveckling	225

Kulturskola	100
Yrkesinriktad vuxenutbildning	3 843
Statligt stöd för likvärdig kunskapsutveckling	6 230
Läslyftet	100
Ökat utbud och tillgänglighet till biblioteksverksamheten	375
Höjda löner till skolpersonal	4 868
Fortbildning i specialpedagogik	120
Behörighetsutbildning yrkeslärare	120
Förstärkt elevhälsa	150

Statsbidrag	mkr
Gymnasial lärlingsutbildning	482
Skapande skola/förskola	201
Ersättning för maxtaxan inom barnomsorgen	3 903
Kommunala klimatinvesteringar	1 935
Gröna städer	150
Klimatanpassningar	78
Energiteknik, solceller m m	1 462
Energi- och klimatrådgivning	120
Investeringsstöd särskilda boenden för äldre	500
Åtgärder mot segregation	500

Åtgärder mot akut hemlöshet	25
Stimulansmedel för daglig verksamhet	350
Familjhemsplaceringar - subvention	250
Digitalisering och E-hälsa inom äldreomsorgen	200
Åtgärder för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck	100
Åtgärder för att stärka kvinnofrid	55
Totalt för Sveriges kommuner	39 884 mkr
Skulle Haninge söka alla riktade statsbidrag och få en proportionerlig andel av statsbidragen utifrån vårt invånarantal skull Haninge få ett tillskott på:	347,5 mkr

Vänsterpartiet hade naturligtvis sett att statsbidragen hade varit generella och att utformningen på satsningarna hade utformats i kommunen. Allt för omfattande bruk från regeringens sida av riktade statsbidrag underminerar i längden det kommunala självstyret och blir i praktiken en förlängd arm från regeringen i kommunala demokratin.

1. Vägen ut ur krisen

Coronapandemin har inneburit en drastisk och omvälvande förändring av tillvaron för de allra flesta människor. Olika samhällsmodeller möter kriser på olika sätt. Ett robust samhälle med en stark välfärd som garanterar ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet, med en välfungerande och välfinansierad sjukvård och äldreomsorg är bättre rustat att möta såväl de direkta som de indirekta konsekvenserna av coronavirusets spridning. Sverige är bättre rustat än många andra länder. De senaste årtiondenas privatiseringar och nedskärningar i välfärden samt nedmonteringen av trygghetssystemen har dock avsevärt försämrat våra förutsättningar att hantera kriser och förändring som pandemier, klimatpåverkan eller större flyktingmottagande på ett bra och robust sätt. De ekonomiskt utsatta har blivit fler, samtidigt har den ekonomiska eliten fått det allt bättre i Sverige. Vi måste få en politik som omfördelar och utjämnar inkomstskillnader. Vi vill bygga ett starkare samhälle som klarar av att ta hand om sina invånare oavsett om krisen är global och drabbar oss alla eller om den är personlig och bara drabbar dig. Vi har en helhetssyn på samhällsutveckling där förändringen måste ske på flera plan.

När var och en gör saker för sig, utan hänsyn till att våra liv är sammanbundna i ett samhälle, drar de rika ifrån, välfärden kollapsar och klimatet havererar. Men när vi gör saker tillsammans blir det bättre för oss alla, då kan vi stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta, skapa rättvisa och jämlikhet samt lyckas med den nödvändiga omställningen. Med vår budgetmotion vill vi visa på hur det skulle kunna vara att leva i ett samhälle där Vänsterpartiets politik blivit verklighet.

Ojämlighet och vidgade ekonomiska klyftor är ett stort samhällsproblem. Det finns en stark koppling mellan ojämlikhet och en rad olika sociala och hälsorelaterade indikatorer. I ojämlika samhällen får klass och status ökad betydelse och påverkar hur vi människor i ett samhälle ser på varandra. På senare tid har också allt fler ekonomer och institutioner visat att ökad ojämlikhet påverkar den ekonomiska tillväxten negativt.

Den ekonomiska ojämlikheten har ökat i de flesta västländer under de senaste 30-40 åren. Sverige är inget undantag, tvärtom. Faktum är att Sverige är det OECD-land,

jämte Nya Zeeland, där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. En viktig orsak till de ökade klyftorna är hur det svenska skattesystemet utvecklats. Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s 15 kärnländer.

Den ökade ojämlikheten är främst ett resultat av politiska beslut. Avregleringen av finansmarknaderna på 1980-talet, den stora skattereformen, 90-talskrisen och den därpå följande budgetsaneringen, pensionsreformen, slopade eller minskade skatter på förmögenheter, arv, gåvor, fastigheter och kapitalinkomster, urholkade och försämrade socialförsäkringssystem, liberaliserad arbetsmarknad, försvagade fackförbund och kraftigt sänkta inkomstskatter har alla bidragit till ökade klyftor.

Flera av de ekonomiska åtgärderna som vidtagits med anledning av coronapandemin för att sänka företagens kostnader har varit för generösa. Många företag lyckades pressa kostnaderna ännu mer genom att utnyttja de statliga krisstöden. Detta resulterade i ökade vinster, vilket belönades med stigande aktiekurser. De statliga stödåtgärderna i samband med coronakrisen har i praktiken inneburit en överföring av skattebetalarnas pengar till aktieägarna. Mönstret från finanskrisen 2008-2009 upprepas alltså igen, där risker och förluster socialiseras samtidigt som vinsterna förblir privata. Det blir märkligt om staten tar hela risken samtidigt som ägarna behåller hela vinsten. Krisåtgärderna har således gynnat storföretagen och kapitalägande, vilka gynnats under lång tid.

Att regeringen prioriterar de rika framför att ta tag i de växande klyftorna är inget nytt. I förra årets budgetproposition valde regeringen att lägga miljardbelopp på att skattesubventionera hushållsnära tjänster, köksrenoveringar och sänkt inkomstskatt för höginkomsttagare, i stället för att satsa på att säkra välfärdens långsiktiga finansiering eller stärka produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin. I budgetpropositionen för 2021 tar regeringen dessvärre den här politiken till en ny nivå.

Vänsterpartiet väljer en annan väg. Vi tycker det är hög tid att de rikaste får betala och bidra till det gemensamma. Ekonomi måste omfördela från privat konsumtion till offentlig konsumtion. På så sätt omfördelar vi också makt och resurser och ökar det gemensammas del av ekonomin. Det krävs en radikal omläggning av

skattepolitiken för att uppnå ett jämlikt samhälle. Vänsterpartiet ser främst att det är en uppgift för den statliga skatten, där man kan ha viss progressiv beskattning, i motsats till den kommunala skattesatsen som är platt. Vänsterpartiet tvekar dock inte att höja den kommunala skatten om det behövs för att klara uppdragen i välfärden. Även om den kommunala skatten är platt och saknar progressivitet är ändå tillgången till mer välfärd progressiv i så motto att den betyder mest för låginkomsttagare.

En grundbult i välfärdssamhället är att det finns trygghetssystemen som vi kan lita på och som fångar upp oss när vi behöver det. Därför vill Vänsterpartiet bl.a. stärka a-kassan och aktivitetsstöd, höja garantipensionen och garantinivån i sjukersättningen och stärka bostadstillägget. När dessa statliga trygghetssystem urholkas belastas tyvärr den kommunala socialförvaltningen med människor som egentligen ska tillhöra de kollektiva försäkringssystemen, var största delarna utgörs av pensionsförsäkring, sjukförsäkring, arbetsskadeförsäkring samt arbetslöshetsförsäkring.

Den ekonomiska krisen slår också hårt mot landets kommuner och regioner, dels i form av fallande skatteunderlag, dels i form av stigande kostnader. Haninge är inget undantag. För 2020 räddas Haninges ekonomi i mångt och mycket av utökade statsbidrag som bl a Vänsterpartiet varit med och tagit fram.

Samtidigt som coronakrisen pågår har världen och Sverige under lång tid befunnit sig i en klimatkris. Minskar vi inte snabbt våra utsläpp kan stora delar av världen bli obeboeliga. Därför borde frågan ställas hur de enorma resurser som samhället i dag mobiliserar kan användas för att underlätta omställningen mot en hållbar ekonomi och fossilfri framtid. Återhämtningspolitiken måste bli hållbar.

Grön nystart för Sverige och Haninge

För att möta både klimatkrisen och coronakrisen bör Sverige starta ett omfattande statligt investeringsprogram. Det skulle fylla flera funktioner på samma gång, alla direkt nödvändiga. Genom att staten över lång tid satsar stora summor på investeringar skapas en mängd arbetstillfällen. Det sker såväl direkt i arbetet med investeringarna som indirekt genom att dessa jobb i sin tur får fart på ekonomin.

Genom dessa investeringar ser vi också till att komma ifatt de stora samhällsbehov som länge har präglat mycket av det gemensamma. Det handlar om alltifrån att se till att tågen går som de ska till att barnen på förskolan får tillbringa sina dagar i vackra och funktionella lokaler. Tillsammans kan vi se till att stad och landsbygd håller ihop och att fungerande samhällsservice är en självklarhet oavsett var i landet man bor. Vi skapar ett robustare samhälle som står starkt också när det blåser.

En investeringsplan på 2020-talet måste även ta sig an större uppgifter än så. Det ligger på vår generation att ställa om hela samhället för att klara klimatet. Det är mycket konkret – Sverige behöver byggas om. Vi måste göra det för att nå nollutsläpp och göra det möjligt att leva bra och rika liv på ett hållbart sätt. Vänsterpartiet vill att Sverige gör massiva investeringar de kommande åren för att skapa jobb, möta nödvändiga behov och ställa om för klimatet. Över tid handlar det om hundratals miljarder kronor som behöver satsas på statlig nivå.

För Haninge kommuns del handlar det om att förverkliga kommunens klimat- och miljöpolitiska program. Vänsterpartiet är det parti i Haninge kommunfullmäktige som lägger flest klimat- och miljöförslag och som ställer mest frågor i ämnet. De senaste åren har vi lagt följande motioner:

- [Utllys klimatnödläge](#)
- [Ta fram en koldioxidbudget för Haninge](#)
- [Ta fram en gångplan](#)
- [Ta fram en kollektivtrafikplan](#)
- [Starta ett kommunalt energibolag](#)
- [Ta initiativ till en samägd solcellspark](#)
- [Inför vegonorm i Haninge](#)

Vi blev mycket glada när kommunen skulle ta fram ett klimat- och miljöpolitiskt program. Vi var väldigt aktiva i Hållbarhetsberedningen som tog fram förslaget på program. I den beredningen fick [vi igenom flera viktiga mål](#). Kommunfullmäktige antog programmet år 2017.

Men sen hörde vi ingenting på lång tid. Vad händer med uppföljningen? Vi var oroliga att kommunledningen inte lade ner tillräckligt med energi på klimat- och miljöarbetet. Sen kunde man läsa i Mitt i Haninge att [kommunen missar miljömålen](#).

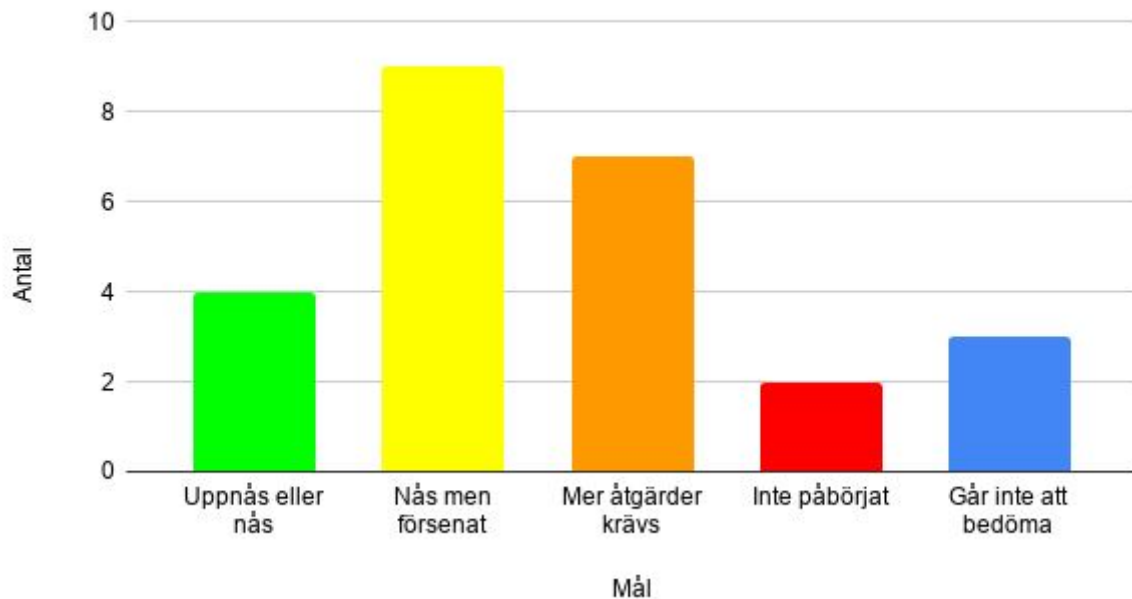
Vi ställde därför en [rad frågor i en interpellation](#) under hösten 2019 till kommunstyrelsens ordförande Meeri Wasberg (S). Det fanns skäl för oss att vara oroad. I svaret så kunde vi läsa att exempelvis bara ett av sex etappmål för 2018 hade nåtts (trots att det var 2019 när vi frågade).

Vi efterfrågade också en bättre uppföljning av det klimat- och miljöpolitiska programmet. För det är bara några av målen i programmet som lyfts in i mål och budget och därmed kommer med i årsredovisningen. De andra målen behöver redovisas i ett annat forum.

Med glädje kunde vi läsa på intranätet att under 2020 så har det gjorts en utvärdering av det klimat- och miljöpolitiska programmet! Länk [här](#), [här](#) och [här](#). Eftersom vi tydligt hade efterfrågat en uppföljning önskar vi att den hade spridits mer.

Uppföljningen visar att arbetet går framåt enligt plan under flera målområden men på andra områden så räknar man inte nå målet i tid eller inte alls. Totalt finns det 25 delmål.

Status på målen

Status på de 25 delmålen i klimat- och miljöpolitiska programmet

Något som man kan konstatera är att det är inte många mål som har nåtts eller förväntas att nås i tid, bara 4 stycken. Den största stapeln är mål där arbetet är igång men har försenats så man förväntar sig att nå målen, även om man missar själva året för målet.

Om man skulle vara generös så skulle man säga att den gröna och gula stapeln är de positiva resultaten och att de andra är negativa resultat. Så totalt 13 positiva mål och 12 negativa mål.

Så hälften går "enligt planen" och hälften går dåligt.

Den gula stapeln, att målen förväntas att nå men att det blir försenat, skulle till stor del kunna förklaras med brist på resurser i förvaltningen. Likaså gäller målen där mer åtgärder krävs och målen där arbete inte är påbörjat.

De här delmålen lyckas man inte med:

- År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen
- År 2022 har antalet publika laddplatser och tankställen för förnybara drivmedel tredubblats jämfört med 2016
- År 2021 har riktlinjer för hållbart byggande i Haninge tagits fram
- År 2021 har en plan för att hantera misstänkt förorenad kommunalägd mark tagits fram (inte påbörjad)
- År 2024 har åtgärdsplaner för Haninges vattenförekomster tagits fram
- År 2021 bedrivs naturvårdande skötsel på minst 30 hektar naturmark utanför detaljplan
- År 2021 har en processtruktur för att hantera hållbarhetsfrågor vid upphandling tagits fram. Vid varje upphandling används processtrukturen för att bestämma nivån på klimat- och miljökraven så att kommunens mål nås
- År 2021 begär kommunen information om innehåll av ämnen uppsatta på Eus kandidatförteckningen vid all upphandling av varor och kemiska produkter
- År 2022 har klimat- och miljöpåverkan från kommunens livsmedelsinköp minskat. Andelen ekologiska livsmedel har ökat till 60 procent. All ren köttråvara som köps in är från djur uppfödda i enlighet med svensk djurskyddslagstiftning. Mängden inköpt kött, relativt antalet offentliga måltider, har minskat med 25 procent jämfört med år 2017

Fossilfria resor och transporter i Haninge

Vi vill speciellt uppmärksamma området fossilfria resor och transporter eftersom 2/3 av växthusgasutsläppen i Haninge kommer därifrån.

De övergripande målen för fokusområdet är:

- Kommunens resor och transporter är fossilfria år 2025.
- I Haninge är alla resor och transporter fossilfria år 2030

I uppföljningen kan vi läsa att det pågår ett aktivt arbete med att nå målet om att kommunens (organisationens) resor och transporter ska vara fossilfria år 2025. Åtgärder är påbörjade men inte i tillräcklig omfattning för att målet ska kunna nås.

För att nå målet om att alla resor och transporter i Haninge (geografiska området) ska vara fossilfria till år 2030 krävs det stora insatser. Samhällsplaneringen är en viktig del, t.ex. Genom att bygga nära pendeltågsstationerna och förbättra förutsättningarna för gång- cykel och kollektivtrafik. Det behövs även åtgärder för att uppmuntra hållbara resvanor och minska behovet av transporter och resor för att målet ska kunna nås.

Som sagt, i Haninge står 2/3 av växthusgasutsläppen från resor och transporter. Därför är följande delmål väldigt viktigt:

- År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen.

Det är ett mål där det behövs mycket mer resurser och åtgärder för att vi ska nå målet. Därför har Vänsterpartiet skrivit bl.a. följande motioner:

- [Ta fram en gångplan](#)
- [Ta fram en kollektivtrafikplan](#)

Enligt [Trafikstrategin](#) så är drygt hälften av resandet i Stockholms län fritidsrelaterat. Fritidsresandet står för en mycket stor del av det totala resandet och sker till 2/3 med bil. Det räcker alltså inte att bara fokusera på att få till en hållbar jobbpendling, vi måste se till att fritidsresandet minskar. Vänsterpartiet anser att det inte görs tillräckliga insatser av kommunen för att underlätta och uppmuntra invånare att resa på ett hållbart sätt på fritiden.

Vidare så har vi miljöboven Tvärförbindelse Södertörn som planeras att byggas, något som kommer att öka utsläppen rejält. Vänsterpartiet har protesterat mot det

här i [Haninge](#), i [regionen](#) och i [riksdagen](#). Vänsterpartiet är nu de enda i Haninge kommunfullmäktige som är emot motorvägsbygget.

Vänsterpartiet fortsätter att vara det enda partiet i Haninge kommunfullmäktige som driver på högre ambitionsnivå i klimat- och miljöarbetet. Vi vill gärna få lite utmaning från de andra partierna så att det kan hända mer i frågan.

De gemensamma omsorgstjänsterna

Välfärden är en förutsättning för många människors frihet. Generell välfärd ska omfatta alla som är i behov av den. Den generella välfärden innebär en solidarisk omfördelning av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, mellan lågavlönade och högavlönade, mellan olika perioder i våra liv och mellan friska och sjuka. Trygghet, frihet och möjlighet att växa och utvecklas är det finaste vi kan bjuda varandra på. För Vänsterpartiet är det en självklarhet att pengarna som är avsatta för att finansiera den gemensamma välfärden ska gå till människor som behöver stöd och hjälp och inte till kommersiella bolag som etablerat sig i välfärdssektorn. En väl fungerande välfärd är också avgörande för ett jämställt samhälle. Om de gemensamma omsorgstjänsterna inte byggs ut i takt med ökande behov kommer i stället behovet av oavlönat omsorgsarbete fortsätta öka. All erfarenhet visar att det i praktiken främst innebär minskat utrymme för avlönat arbete för kvinnor.

Hur vi använder våra gemensamma resurser är helt avgörande för vilket samhälle vi har och vilken framtid vi går till mötes. Det finaste vi kan göra här och nu och för framtida generationer är att satsa på det gemensamma, på det som omfördelar och på det som krävs för en grön omställning.

Coronapandemin

Utbrottet av covid-19 har präglat allt från nyhetsrapportering till arbete och vardagsliv från våren 2020 och framåt. Coronapandemin har inneburit en drastisk och omvälvande förändring av tillvaron för de allra flesta människor. Runtom i världen har olika insatser gjorts för att förhindra och stoppa virusets framfart och spridning, samtidigt som sjukvården kämpar med att vårda patienter som blivit svårt sjuka i covid-19.

Hur länge coronaviruset kommer fortsätta att utgöra ett hot mot liv och hälsa samt hindra oss från att leva våra normala liv vet vi ännu inte. Inte heller vet vi hur livet kommer att se ut när krisen är förbi. I likhet med andra ekonomiska kriser på senare tid drabbas de mest utsatta allra hårdast. Äldre och de med sviktande hälsa löper störst risk att mista livet. De med små eller inga marginaler drabbas hårdast när arbete och inkomst försvinner. De som inte kan jobba hemifrån löper störst risk att smittas.

Vi måste göra allt vad vi kan för att fortsatt förhindra smittspridning till riskgrupperna. I dessa tider är vi många som är oroliga för de vi älskar, för nära och kära i riskgrupper, vi oroar oss över hur många som ska förlora jobbet och hur det ska gå för vår egen ekonomi och för samhället i stort. Den oron och rädslan delar vi med resten av världens befolkning.

En annan aspekt av spridningen av coronaviruset, dess samhällseffekter och konsekvensen av att allt fler är hemma med ett begränsat umgänge, är att kvinnor och barn som lever med våldsamma män riskerar att drabbas hårt. Isolering och ekonomisk kris kan trigga våldet, samtidigt som det är känt sedan tidigare att våld mot kvinnor och barn vanligtvis eskalerar under semestertider och sammanhängande ledigheter, som jul- och nyårshelgerna, när mycket tid spenderas i hemmet. Kvinnor och barn som utsätts för mäns våld måste få stöd både från det offentliga och från särskilda specialistverksamheter. I Haninge måste Kvinnojouren få mer stöd.

Olika samhällsmodeller möter kriser på olika sätt. Ett robust samhälle med en stark välfärd som garanterar ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet, med en välfungerande och välfinansierad sjukvård och äldreomsorg är bättre rustat att möta såväl de direkta som de indirekta konsekvenserna av coronavirusets spridning. Sverige är bättre rustat än många andra länder. De senaste årtiondenas nedskärningar i välfärden, privatiseringar och nedmonteringen av trygghetssystemen har dock försämrat våra förutsättningar avsevärt. Vänsterpartiet vill vända den utvecklingen. Vi vill bygga ett starkare samhälle som klarar av att ta hand om sina invånare oavsett om krisen är global och drabbar oss alla eller om den är personlig och bara drabbar dig.

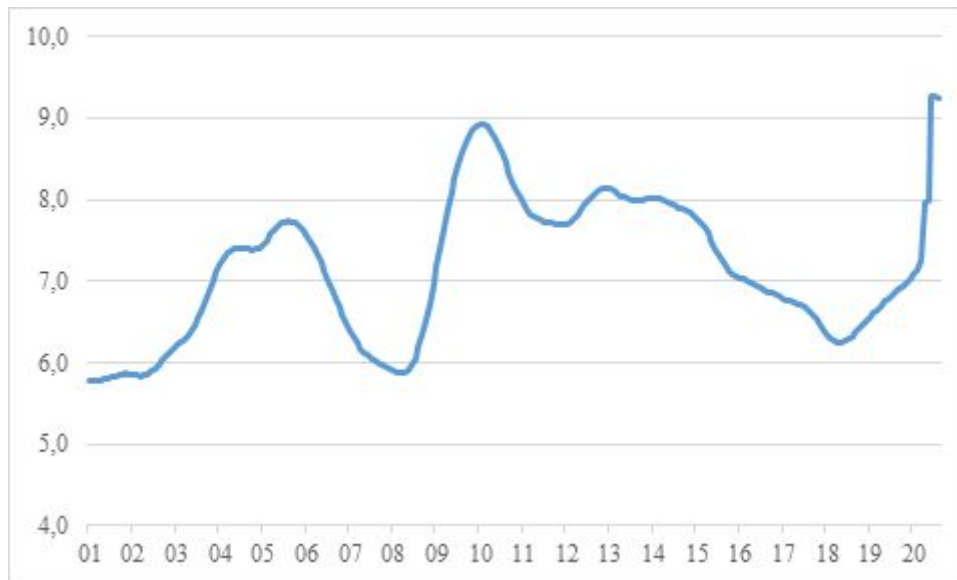
Det ekonomiska läget

Den ekonomiska utvecklingen under det första halvåret har helt präglats av den pågående coronapandemin. För att motverka smittspridningen införde regeringar restriktioner och ekonomier stängdes ner runt om i världen. Detta resulterade i en kraftig inbromsning i världsekonomin. Sveriges BNP föll med historiska 8,3 procent under det andra kvartalet, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Detta var ett brantare fall jämfört med våra nordiska grannländer men något bättre än i euroområdet där BNP föll med 12,1 procent. I USA föll BNP med 9,5 procent och i Storbritannien med hela 20,4 procent.

Pandemin har slagit brett mot det svenska näringslivet, där varuproduktionen minskade med 14 procent och tjänsteproduktionen minskade med 7,4 procent under det andra kvartalet. I de varuproducerande näringarna har tillverkningsindustrin drabbats särskilt hårt, med ett produktionsfall på 24 procent medan byggsektorn hittills har stått emot förhållandevis väl och ”bara” tappat 1,6 procent. I tjänstesektorn har vissa branscher drabbats väldigt hårt till följd av rädsla för coronaviruset och påbud om social distansering. Inom hotell och restaurang samt transport och kommunikationer föll produktionen med 46,3 respektive 23,3 procent i det andra kvartalet. Även den offentliga konsumtionen utvecklades svagt under det andra kvartalet. Det handlar dels om allmän resursbrist, men också om olika coronarelaterade effekter, som hög sjukfrånvaro m.m.

På arbetsmarknaden har många arbetsgivare utnyttjat möjligheten till korttidspermitteringar. Hittills har drygt 570 000 personer varit korttidspermitterade i någon omfattning. Trots detta har arbetslösheten stigit kraftigt och ligger nu en bit över 9 procent (figur 1 nedan). Arbetslösheten är därmed högre än topparna under finanskrisen 2008-09. Unga och utrikes födda har drabbats särskilt hårt. Det finns också en påtaglig risk att arbetslösheten kan öka ytterligare under hösten i takt med att korttidspermitteringarna minskar.

Figur 1 Arbetslöshet, 15-74 år, 2001-2020 (aug)

Månadsdata, säsongrensade trendvärden,

Källa: SCB (AKU)

Utvecklingen på de finansiella marknaderna har varit turbulent under det första halvåret. Världens börser rasade under februari och mars när coronaviruset fick fäste i Europa och USA. Börserna bottnade ur omkring den 23:e mars och utvecklingen därefter har varit anmärkningsvärd. Påeldat av centralbankspengar och finanspolitiska stimulanser har flera av världens börser stigit till nya rekordnivåer. Företagens Q2-rapporter var i sammanhanget talande. Av förklarliga skäl visade de flesta av företagen fallande omsättning, men till följd av de statliga stödåtgärderna kunde många av företagen kapa kostnaderna ännu mer. Detta resulterade i ökade vinster, vilket belönades av börserna med stigande aktiekurser. De statliga stödåtgärderna har därmed i praktiken inneburit en överföring av skattebetalarnas pengar till aktieägarna, vilket är ett mönster som känns igen från tidigare ekonomiska kriser.

Barometerindikatorn, som är ett brett mått på stämningens läge i den svenska ekonomin föll brant i april och låg kvar på en mycket låg nivå under maj. I takt med att smittspridningen av coronaviruset minskat och ekonomierna öppnat upp har tillförsikten bland såväl företagen som hushållen stärkts. Konfidensindikatorn för

näringslivet steg för fjärde månaden i rad i augusti. Framför allt stärktes stämningläget inom tjänstesektorn. Samtidigt är det tjänstesektorn som uppvisar det svagaste läget och som gör att konfidensindikatorn för hela näringslivet ligger klart under det normala.

Utvecklingen på arbetsmarknaden

Utvecklingen på arbetsmarknaden har varit dramatisk under coronakrisen. Antalet arbetade timmar rasade under våren när många arbetsplatser stängde ner. Många företag utnyttjade systemet med korttidspermitteringar. Detta innebar att nedgången i sysselsättningen kunde begränsas till ca 3 procent trots att antalet arbetade timmar minskade med ca 8 procent.

Arbetslösheten har ökat med ca 115 000 personer och ligger nu på ca 9,2 procent av arbetskraften. Korttidspermitteringarna har inneburit att många fast anställda har kunnat behålla sina arbeten, medan tillfälligt anställda har förlorat sina jobb i större utsträckning. Den ökade arbetslösheten har dock slagit brett och även drabbat grupper med relativt låg arbetslöshetsrisk.

Utvecklingen av arbetslösheten under de senaste 10 åren visar annars på en alltmer tudelad arbetsmarknad. En växande andel av de arbetslösa tillhör de grupper som enligt Arbetsförmedlingen är "utsatta". Med utsatta grupper menas de grupper som historiskt haft en svag ställning på arbetsmarknaden. Dessa grupper är äldre (55-64 år), utomeuropeiskt födda, individer med som mest förgymnasial utbildning samt personer med funktionsnedsättning. När arbetslösheten nu växer även i andra grupper finns en stor risk för att de arbetslösa i de utsatta grupperna hamnar ännu längre bak i kön till arbete. Risken är också påtaglig att arbetslösheten kommer att öka ytterligare den närmaste tiden i takt med att korttidspermitteringarna fasas ut. Stora och snabba uppgångar i arbetslösheten brukar också få långsiktiga effekter. Ekonomer brukar tala om persistenseffekter som innebär att personer som hamnar i långtidsarbetslöshet får allt svårare att komma tillbaka till arbete. Detta är ett mönster som har setts vid de senaste ekonomiska kriserna; 1990-talskrisen och finanskrisen 2008-2009. Därför måste all politik nu inriktas på att snabbt bryta utvecklingen på arbetsmarknaden och pressa tillbaka arbetslösheten.

Ökad ojämlikhet

Den ekonomiska ojämlikheten har ökat i de flesta västländer under de senaste 30-40 åren. Sverige är inget undantag, tvärtom. Faktum är att Sverige är det OECD-land, jämte Nya Zeeland, där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. En viktig orsak till de ökade klyftorna är hur det svenska skattesystemet utvecklats. Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer. Sverige hör till ett av få OECD-länder som varken har en förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till bostadens (fulla) värde. Skattekvoten har sänkts från 49,8 procent 1990 till 42,9 procent 2020, vilket motsvarar ca 330 miljarder kronor i minskade skatteinkomster varje år.

En annan central faktor bakom den växande ojämlikheten är kapitalinkomsternas utveckling och fördelning. Inkomsterna från kapital har ökat markant sedan mitten 1990-talet och uppgick 2018 till drygt 350 miljarder kronor, och eftersom fördelningen av kapitalinkomsterna är mycket ojämn har det lett till ökade klyftor. I figuren nedan visas kapitalinkomsterna per percentil som andel av hushållens totala inkomster av kapital. Som framgår av diagrammet är kapitalinkomsterna i Sverige starkt koncentrerade till de delar av befolkningen med de högsta inkomsterna. Av de totala kapitalinkomsterna gick 56 procent till den hundradel av befolkningen med de högsta inkomsterna. I Konjunkturrådets (SNS) rapport för 2018 görs bedömningen att ungefär hälften av de ökade klyftorna sedan 1995 kan härledas till kapitalinkomsterna. Kapitalinkomsterna är också ojämnt fördelade mellan kvinnor och män, där kvinnors andel av de totala kapitalinkomsterna uppgår till ca 30 procent.

Inkomstutvecklingen i den nedre delen av inkomstfördelningen förklarar också en del av den ökade ojämlikheten. I dessa inkomstkikt utgör transfereringarna en större andel av inkomsten än i de högre inkomstkikten urholkningen av ersättningssystemen har bidragit till de ökade inkomstskillnaderna.

De ekonomiska klyftorna är ett stort samhällsproblem. I boken Jämlikhetsanden går författarna av Wilkinson och Pickett igenom och sammanställer 40 års forskning om ojämlikhet, hälsa och sociala problem. I boken visar de på en stark koppling mellan

ojämlikhet och en rad olika sociala och hälsorelaterade indikatorer. När ojämlikheten ökar tenderar skolresultat, förväntad livslängd, social rörlighet, psykisk ohälsa, droganvändning, tonårsfödslar, ohälsosam fetma och kriminalitet att utvecklas negativt. I ojämlika samhällen får klass och status ökad betydelse och påverkar hur vi människor i ett samhälle ser på varandra.

På senare tid har också allt fler ekonomer och institutioner visat att ökad ojämlikhet påverkar den ekonomiska tillväxten negativt. Sverige hör till de länder där den ökade ojämlikheten påverkat tillväxten förhållandevis mycket.

Den ökade ojämlikheten är främst ett resultat av politiska beslut. Avregleringen av finansmarknaderna på 1980-talet, den stora skattereformen, 1990-talskrisen och den därpå följande budgetsaneringen, pensionsreformen, slopade eller minskade skatter på förmögenheter, arv, gåvor, fastigheter och kapitalinkomster, urholkade och försämrade socialförsäkringssystem, liberaliserad arbetsmarknad, försvagade fackförbund och kraftigt sänkta inkomstskatter har alla bidragit till ökade klyftor.

Den förda penningpolitiken sedan finanskrisen har också bidragit till ökade klyftor. Den expansiva penningpolitiken med låga räntor och s.k. kvantitativa lättnader har varit rätt och riktig ur ett stabiliseringspolitiskt perspektiv och för att värna inflationsmålet. Men den har också bidragit till att blåsa upp tillgångspriser och gjort det lönsamt för företag att låna till återköp av aktier i de egna bolagen, vilket bl.a. gynnat aktieägarna i bolagsledningarna. Under coronakrisen har de kvantitativa lättnaderna utökats. För att stärka likviditeten på de finansiella marknaderna har Riksbanken annonserat utökade köp av värdepapper för 300 miljarder kronor under 2020, samt breddat innehavet till att, förutom statsobligationer, också kunna köpa bostadsobligationer samt företagscertifikat. Utöver att stärka likviditeten på de finansiella marknaderna syftar Riksbankens tillgångsköp till att pressa ned marknadsräntorna. Detta leder till lägre finansieringskostnader för företagen, men samtidigt till lägre avkastning på det räntebärande pensionskapitalet.

Höjda skatter på kapital, förmögenheter, arv, gåvor och fastigheter m.m. behövs för att finansierar satsningar på välfärden, socialförsäkringarna, bostads- och infrastrukturfinansieringar samt sänkt skatt för låginkomsttagare. På så sätt ökar vi

jämlikheten samtidigt som vi stärker välfärden. På så sätt bygger vi Sverige starkare i en värld av hård global konkurrens.

2. Vänsterpartiets syn på regeringens ekonomiska politik

Krisåtgärderna

De ekonomiska åtgärderna som regeringen, riksdagen och myndigheter vidtagit kan grovt sett delas in i tre kategorier: (i) förslag för att stärka företagens likviditet, (ii) förslag för att sänka företagens kostnader och (iii) förslag för att hjälpa individer som drabbas av den ekonomiska krisen. Vänsterpartiet står bakom många av regeringens krisåtgärder. Flera av förslagen för att sänka företagens kostnader har dock varit för generösa, detta gäller särskilt utformningen av omsättningsstödet och den generella sänkningen av arbetsgivaravgifterna. Även om de ekonomiska effekterna av coronapandemin på många sätt är exceptionella bör det framhållas att företagen också har ett eget ansvar, t.ex. att i goda tider stärka sina balansräkningar. Detta har dock företagen i stor utsträckning underlåtit att göra. I stället har många företag drivits med låg soliditet och maximerad aktieutdelning. Detta blev särskilt tydligt i samband med företagens Q2-rapporter för i år. De flesta av de rapporterade företagen redovisade, av förklarliga skäl, fallande omsättning. Men många företag lyckades pressa kostnaderna ännu mer genom att utnyttja de statliga krisstöden. Detta resulterade i ökade vinster, vilket belönades med stigande aktiekurser. Mönstret från finanskrisen 2008-2009 går alltså igen, där risker och förluster socialiseras samtidigt som vinsterna förblir privata. Det är ett orimligt system. Vinster brukar ju ses som kompensation för risk. Då blir det märkligt om staten tar hela risken samtidigt som ägarna behåller hela vinsten.

Skattesänkningar före välfärden

Socialdemokraterna gick 2018 till val på parollen ”välfärd före skattesänkningar”. Halvvägs in i mandatperioden tvingas vi tyvärr konstatera att det är lite ”si och så” med detta vallöfte. I sin första egna budgetproposition genomförde regeringen permanenta skattesänkningar på 13 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 2021 går regeringen vidare på skattesänkarspåret och föreslår sänkta skatter med ytterligare 30 miljarder kr, varav 11 miljarder är permanenta skattesänkningar. Regeringen gör detta trots att deras egna siffror tyder på att kommuner och regioner

står inför ytterligare nedskärningar de kommande åren. I diagrammet nedan visas regeringens prognos över den kommunala konsumtionen och de kostnadsökningar som följer av den demografiska utvecklingen.

Mellan 2017-2019 ökade de demografiska kostnaderna mer än den kommunala konsumtionen. Under dessa år skedde det betydande besparingar i kommuner och regioner. I år väntas den kommunala konsumtionen i stora drag utvecklas i paritet till de demografiska kostnaderna. Men utvecklingen i år är svårtolkad beroende på olika coronarelaterade effekter. Mer oroande är regeringens prognos för 2021-2023. För 2021 beräknas de demografiska kostnaderna stiga med 1,1 procent, samtidigt som konsumtionen bara bedöms växa med 0,7 procent. För 2022 ser det riktigt mörkt ut. Då väntas den kommunala konsumtionen *minska* med 0,6 procent när den hade behövt stiga med 1 procent för att kunna täcka de kostnader som följer av den demografiska utvecklingen. För 2021 motsvarar detta ett resursgap på ca 4 miljarder kronor och för 2022 ett gap på ca 20 miljarder kronor (i relation till 2020 års nivå). Dessa siffror ska dock tolkas med en viss försiktighet. Det har dels att göra med att statliga bidrag till kommunsektorn inte nödvändigtvis slår igenom fullt ut i regeringens prognoser för den kommunala konsumtionen i fasta priser. Vidare är det så att regeringens prognoser för kommunsektorn i grova drag bygger på att kommunsektorn lever upp till kravet på god ekonomisk hushållning. Detta krav brukar tolkas som att kommuner och regioner ska ha ett resultat på två procent av sina intäkter, och finns till för att skapa utrymme för investeringar i de kommunala budgeterna.

I år beräknas kommunsektorn gå med stora överskott som ett resultat av stora statsbidrag, låga löneökningar och att skatteunderlaget utvecklas bättre än befarat. För 2021 och 2022 är det inte orimligt att tänka sig att landets regioner och kommuner drar ned på resultatet för att verksamheterna ska klara av att möta de demografiska kostnaderna. Detta riskerar dock att leda till lägre investeringar, vilket är olyckligt då kommuner och regioner står inför stora investeringsbehov. Men även om kommunerna och regionerna drar ned på resultat med 1 procentenhet fattas det fortfarande ca 10 miljarder kronor 2022 för att de ska klara att möta de demografiska kostnaderna. Att regeringen då i detta läge väljer att sänka skatterna med 30 miljarder

kronor i stället för att se till att kommunerna och regionerna har tillräckligt med resurser är minst sagt anmärkningsvärt.

Ineffektiv politik som spår på klyftorna

För 2020 identifierar vi en svag produktivitetstillväxt som ett av strukturproblemen i den svenska ekonomin. Vi konstaterade att regeringen i stället för att lägga strukturella reformer i syfte att stärka produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin valde att lägga miljardbelopp på att skattesubventionera hushållsnära tjänster, köksrenoveringar och sänkt inkomstskatt för höginkomsttagare. I budgetpropositionen för 2021 tar regeringen dessvärre den här politiken till en ny nivå. I propositionen föreslår regeringen bl.a. att arbetsgivaravgifterna sänks för arbetstagare i åldern 19-23 år. De nedsatta arbetsgivaravgifterna är tänkta att gälla från 1 april 2021 till 31 mars 2023 och bedöms sammantaget kosta ca 18 miljarder kronor. Förslaget är inte nytt. Arbetsgivaravgifterna för unga sänktes första gången 2007 med drygt 10 procentenheter för personer i åldern 19-25 år. Två år senare sänktes arbetsgivaravgiften med ytterligare nästan 5 procentenheter och åldersgränsen ändrades till 26 år och yngre. Först i juni 2016 återgick arbetsgivaravgiften till den tidigare nivån, som en följd av regeringsskiftet 2014. Reformen har bl.a. utvärderats av Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU). I rapporten uppskattas att den första sänkningen resulterade i små, men positiva, sysselsättningseffekter, medan den andra sänkningen förmodligen inte hade någon effekt. Forskarna konstaterade att intäktsbortfallet per jobb av den första sänkningen uppgick till mellan 1-1,6 miljoner kronor, vilket då var omkring fyra gånger högre än den genomsnittliga anställningskostnaden för 19-25-åringar. Det är anmärkningsvärt att regeringen väljer att lägga 18 miljarder kronor på en reform med i bästa fall ytterst små sysselsättningseffekter. Den största effekten av skattesänkningen blir ökade vinster för företag med en stor andel unga arbetstagare.

Flera andra delar av regeringens politik följer samma linje. Sedan tidigare finns en nedsättning av arbetsgivaravgifterna för arbetstagare i åldern 15-18 år och i budgetpropositionen förstärker man nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning och utveckling.

Regeringen föreslår vidare att skattereduktionen för hushållsnära tjänster (RUT-avdraget) utvidgas med fyra nya tjänster och att taket för avdraget höjs till 75 000 kronor. De nya tjänsterna inkluderar bl.a. tvätt och vård av kläder, möblering, bortforsling av bohag från bostaden samt enklare tillsyn av bostaden. Vänsterpartiet har inget emot hushållsnära tjänster. Det vi vänder oss emot är att dessa skattesubventioneras. Rutavdraget är därtill ojämnt fördelat över inkomstfördelningen. I figuren nedan visas andelen personer som 2018 utnyttjat rutavdraget efter beskattningsbar inkomst. Som framgår av figuren utnyttjas rutavdraget främst av personer i de övre inkomstskikten. Detta innebär i praktiken att låg- och medelinkomsttagare subventionerar höginkomsttagares städhjälp. Detta är inte bara orimligt och orättfärdigt, utan det är också ett slöseri med skattebetalarnas pengar.

Återhämtningspolitiken måste bli hållbar

Sedan coronapandemin briserade med full kraft har regeringen beslutat om tio extrabudgetar och ökade utgifter på ca 200 miljarder kronor för att kompensera samhället för coronakrisen. Därtill har Riksbanken inrättat en kreditfacilitet på 500 miljarder kronor och annonserat utökade köp av värdepapper för 300 miljarder kronor. Till stor del är det viktiga satsningar som gjorts för att trygga offentlig verksamhet, företag och jobb. Men hittills har regeringen inte ställt några tydliga krav på att insatserna ska bidra till minskade utsläpp. Det är märkligt med tanke på regeringens höga profil i klimatfrågan och att Sverige sedan den 1 januari 2018 har en klimatlag och klimatpolitiskt ramverk på plats. Syftet med lagen och ramverket är att alla politikområden ska verka för att våra klimatmål nås. I det klimatpolitiska ramverket finns bl.a. målet om nettonollutsläpp i Sverige senast år 2045 och att transportsektorns utsläpp ska minskas med minst 70 procent till 2030.

Samtidigt som coronakrisen pågår har vi under lång tid befunnit oss i en klimatkris. Minskar vi inte snabbt våra utsläpp kan stora delar av världen bli obeboeliga. Därför borde frågan ställas hur de enorma resurser som samhället i dag mobiliserar kan användas för att underlätta omställningen mot en hållbar ekonomi och fossilfri framtid. Frågan har bl.a. aktualiserats av Klimatpolitiska rådet som har uppmanat regeringen att återhämtningspolitiken måste bli förenlig med Sveriges klimatmål.

Vänsterpartiet delar fullt ut den uppmaningen. Vi noterar också att regeringsföreträdare vid upprepade tillfällen utlovat klimatkrav på fortsatta coronastödpaket. Dessvärre kan vi inte hitta några spår av miljö- eller klimatkrav, annat än de regelrätta klimatsatsningarna, på de medel som regeringen avsätter i statsbudgeten.

Vänsterpartiet anser att detta är en missad möjlighet. Vi rekommenderar regeringen att använda sig av de verktyg som i dag finns för att säkerställa att investeringar görs så hållbart som möjligt. Regeringen skulle kunna inspireras av de riktlinjer för hållbara investeringar som norska oljefonden använder sig av. Även de svenska AP-fonderna har kommit en bit vad gäller ramverk för hållbara investeringar. Inom EU finns den s.k. taxonomin för hållbara investeringar. För att taxonomin ska uppfyllas måste investeringen nå något av de sex hållbarhetsmålen och får inte motverka något av de andra målen. De sex målsättningarna rör områdena; begränsning eller anpassning av/till klimatförändring, förbättring av marinmiljö, satsningar på cirkulär ekonomi, åtgärder för minskade föroreningar och skydd av biologisk mångfald. Därtill får inte investeringarna bryta mot mänskliga rättigheter eller arbetsrätt. Även FN har principer för hållbara investeringar. Vänsterpartiet uppmanar alla offentliga organ att snarast möjligt säkerställa att coronainsatserna genomförs så att miljö- och klimatmålen uppnås inom alla politikområden. I de fall detta inte går bör regeringen tydligt motivera varför och uppvisa hur den eventuella miljökadan kompenseras av tydliga förbättringar på andra områden.

För Haninges del gäller det inte minst att verkställa det Klimat- och miljöpolitiska programmet.

3. Vänsterpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken

Det finanspolitiska ramverket har nyligen ändrats genom att nivån på överskottsmålet sänkts från 1 procent till 0,33 procent av BNP över en konjunkturcykel. Ramverket har också kompletterats med ett s.k. skuldankare som innebär att den offentliga sektorns finansiella bruttoskuld (den s.k. Maastrichtskulden) ska stabiliseras omkring 35 procent av BNP. Det kraftiga BNP-fallet i coronapandemins spår, tillsammans med krisåtgärderna och finanspolitiska stimulanser, väntas leda till ett underskott i de offentliga finanserna på 5,5 procent i år och 3,5 procent nästa år. Detta leder till att den offentliga bruttoskulden stiger till 42,6 procent av BNP i år. De svenska offentliga finanserna är dock alltjämt mycket starka. Vi har en stor finansiell nettoförmögenhet och stor marginal till EU:s gräns om en bruttoskuld på 60 procent. För att pressa ned arbetslösheten är det viktigt att finanspolitiken förblir expansiv under flera år framåt. Enligt den finanspolitiska överenskommelsen om det nya överskottsmålet ingår att nivån på överskottsmålet löpande ska ses över. Den första översynen är planerad till slutet av nästa mandatperiod. Vänsterpartiet anser att det finns skäl att tidigarelägga denna översyn.

Som Vänsterpartiet tidigare hävdade finns det heller ingen vetenskap kring Haninge kommuns överskottsmål på 2%. Det kan vara bra i vissa lägen och det kan vara dåligt i andra. Generellt sett är det dåligt med väldigt höga överskottsmål i perioder av ekonomisk kris, då stort offentligt sparande riskerar att förstärka krisen. Ska man följa den keynsianistiska traditionen, och verka för en överbrygningspolitik, ska den statliga och kommunala sektorn helst vara kontracyklisk; d v s att man är sparsam i högkonjunkturer och expansiv i lågkonjunkturer och att ett eventuellt överskottsmål ska definieras per konjunkturcykel; t ex att kommunens överskottsmål skulle var 0,5 eller 1% över en konjunkturcykel.

När det gäller statsbudgeten är det mycket som tyder på att nivån på överskottsmålet och skuldankaret inte är konsistenta. Detta eftersom räntorna är lägre än vad som

antogs när det nya ramverket formulerades. Samtidigt tyder mycket på att de låga räntorna kommer att bestå för en lång tid framöver. Vidare har coronapandemin resulterat i en rekordhög arbetslöshet. Finanspolitiken behöver därför vara expansiv under flera år framåt. Det skulle vara synnerligen olyckligt att pressa fram nya överskott i de offentliga finanserna i ett läge med hög arbetslöshet och demografiska förändringar som innebär stora kostnadsökningar i regioner och kommuner.

En välfärd utan vinstintresse

När vi går till vårdcentralen vill vi vara trygga med att vi bemöts utifrån våra behov, inte utifrån hur lönsamma vi är. När vi får en behandling ska vi kunna vara säkra på att den ges för att göra oss friska, inte för att den är den mest lönsamma. När våra barn börjar i skolan vill vi att de möts som elever, inte som kunder eller vinstmöjligheter. Där vinsttänkandet styr påverkas våra relationer till varandra. Välfärden ska vara en fristad från sådant.

I dag går flera miljarder av det vi betalar i skatt för välfärd i stället till privata vinster. Inte sällan går vinsterna dessutom till riskkapitalbolag som själva gör sitt bästa för att smita från skatt. När ägare plockar ut vinster samtidigt som förskolebarn får sämre mat visar det vad vinstjakten leder till. Om en verksamhet en dag inte längre är lönsam kan ägarna låta den gå i konkurs. Sådana konkurser har drabbat tiotusentals elever.

Det som kostar mest pengar, och som är avgörande för kvaliteten i välfärden, är personal. Därför är det inte konstigt att det är personalen företagen oftast sparar in på för att göra vinst. Till exempel har privat äldreomsorg och privata skolor lägre personaltäthet än vad kommunala äldreboenden och skolor har. Då blir det mindre tid för de äldre och för eleverna. Samtidigt är lönerna lägre i de privatiserade skolorna och äldreomsorgen. Dessutom är otrygga anställningar betydligt vanligare i den privatiserade äldreomsorgen. Lägre personaltäthet ökar också stressen för de anställda.

Vinstintresset förvrider välfärdens sätt att fungera. Vårdcentraler och läkarmottagningar etablerar sig mycket oftare i områden där folk är välbeställda och relativt friska. Det gör att vårdens pengar går dit och inte räcker till vården i områden

där människor har lägre inkomster och där ohälsan är högre. På liknande sätt prioriterar ofta vinstdrivna skolor att dra till sig elever från studievana hem eller att locka till sig många elever med löften och reklam som inte motsvarar kvaliteten på undervisningen. Segregationen ökar i svensk skola vilket påverkar alla elever och skolor negativt.

Coronakrisen har visat på bristerna i den privatiserade välfärden. Inom hemtjänsten har privatiseringarna resulterat i låg bemanning, många timvikarier och hög personalomsättning – en kombination som under coronapandemin fått förödande effekter där äldre tvingats ta emot i vissa fall upp till ett tjugotal olika anställda från hemtjänstföretagen under kort tid.

Vänsterpartiet motsätter sig denna utveckling. Vinstjakten i välfärden måste stoppas. Vi föreslår därför att den modell för vinstbegränsning som föreslogs i prop. 2017/18:159 Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet införs.

4. En grön och jämlik väg ut ur krisen – investeringsplan för en bättre framtid

Coronakrisen visar hur skört vårt samhälle är. År av skattesänkningar har dränerat välfärden på resurser. Besparingar och privatiseringar har lett till en underdimensionerad sjukvård och äldreomsorg, med små marginaler och brist på såväl personal som utrustning. Mycket av det offentliga är så hårt nedbantat att även små störningar leder till stora problem. Centrala samhällsuppgifter har splittrats upp och överlåtits på olika privata företag utan blick för det gemensammas bästa.

Coronakrisen visar också att när vi gör saker tillsammans står vi starkare än när vi gör saker var och en för sig. Gemensamma problem kräver gemensamma lösningar. Därför vänder sig människor till det offentliga och till myndigheterna när det verkligen gäller, medan idén om att marknaden löser alla problem i dag är hopplöst passé. Under lång tid har politiken förhållit sig passiv till samhällets långsiktiga utveckling; den tiden måste nu vara över.

För att möta krisen bör Sverige starta ett omfattande statligt investeringsprogram. Det skulle fylla flera funktioner på samma gång, alla direkt nödvändiga. Genom att staten över lång tid satsar stora summor på investeringar skapas en mängd arbetstillfällen. Det sker såväl direkt i arbetet med investeringarna som indirekt genom att dessa jobb i sin tur får fart på ekonomin. Genom dessa investeringar ser vi också till att komma ifatt de stora samhällsbehov som länge har präglat mycket av det gemensamma. Det handlar om alltifrån att se till att tågen går som de ska till att barnen på förskolan får tillbringa sina dagar i vackra och funktionella lokaler. Tillsammans kan vi se till att stad och landsbygd håller ihop och att fungerande samhällsservice är en självklarhet oavsett var i landet man bor. Vi skapar ett robustare samhälle som står starkt också när det blåser.

En investeringsplan på 2020-talet måste även ta sig an större uppgifter än så. Det ligger på vår generation att ställa om hela samhället för att klara klimatet. Det är mycket konkret – Sverige behöver byggas om. Vi måste göra det för att nå nollutsläpp och göra det möjligt att leva bra och rika liv på ett hållbart sätt.

Vänsterpartiet vill att Sverige gör massiva investeringar de kommande åren för att skapa jobb, möta nödvändiga behov och ställa om för klimatet. Över tid handlar det om hundratal miljarder kronor som behöver satsas på statlig nivå. Det bör ske i form av en tydlig investeringsplan där prioriteringar, kostnader och tidsperspektiv finns redovisade. En sådan plan är viktig inte minst ur ett demokratiperspektiv. Hur vill vi att samhället utvecklas? Vilka områden ska prioriteras och vad ska få stå tillbaka? Det är beslut som bör formos öppet och demokratiskt av medborgarna, inte överlåtas åt marknadskrafternas jakt på vinst.

Ett grönt samhällsbygge

Världen befinner sig i ett klimatnödläge. Vänsterpartiet anser att regeringens budgetförslag är otillräckligt för att minska utsläppen i enlighet med våra nationella klimatmål. För att i tid genomföra en omställning till ett grönt samhällsbygge behöver de gröna investeringarna kraftigt öka och samtliga samhällsinvesteringar bidra till ökad ekologisk och social hållbarhet.

Vänsterpartiets huvudmål med energipolitiken är stora reformer som syftar till att bygga ut den förnybara energin och som innebär steg på väg i omställningen från fossila bränslen till förnybara. Inom energiområdet finns utrymme för satsningar som inte bara är viktiga för klimatomställningen utan även för att få fart på ekonomin.

Det finns i dag en underproduktion i södra Sverige och en överföringsproblematik från norra Sverige som sätter stopp för omläggning av energisystem. En viktig del i att hantera detta är att använda de resurser som finns vid och runt Gotland. I dag är det inte möjligt att bygga ut vindkraften där, då befintliga kablar inte klarar en större produktion. En sådan uppbyggnad skulle också hjälpa en av våra största utsläppare, Cementa, att påskynda sin omställning. Redan 2009 beslutades det om att en tredje kabel till Gotland skulle byggas, vilket senare stoppades av Svenska kraftnät då man ansåg att det blev för dyrt. Vi kräver att Gotlandskabeln byggs omgående. Vi vill även se en utbyggnad av elnätet.

För Vänsterpartiet är det väsentligt att infrastrukturen för energisystemet, dvs. elnätet, är ägt av samhället genom exempelvis stat eller kommun. Den avreglering

som gjordes har inte lett till vare sig lägre priser eller större trygghet för konsumenterna, tvärtom. Det är tydligt att elmarknaden behöver göras om i grunden. Elproduktionen behöver ses som en del av samhällets infrastruktur, som vi gemensamt bygger upp utifrån samhälleliga mål.

Vattenfall som ett av de absolut största energibolagen och dessutom statligt ägt bör gå före i omställningen till förnybart. I dag gör det avkastningskrav som bolaget fått från sina ägare, dvs. staten, att vinst måste sättas före nya investeringar. Vi vill se ett utökat uppdrag för Vattenfall att öka sina investeringar i vindkraft på bekostnad av avkastningskravet.

Vänsterpartiet vill fasa ut fossilberoendet bl.a. genom en omfattande elektrifiering av transportsektorn och industrin och genom att styra om så att en större andel av godstransporterna sker via järnväg. De största utmaningarna i att minska utsläppen i Sverige återfinns inom bl.a. basindustrin, och en ökad styrning måste gå hand i hand med stärkt konkurrenskraft. För att transportsektorn ska nå klimatmål till 2030 krävs intensifierade satsningar på ett transporteffektivt samhälle och ökat utrymme hållbart resande inom kollektivtrafiken. Det behövs vidare ekonomiska incitament för framför allt industrin och bostadssektorn att investera i energieffektivisering. Satsningar på energieffektivisering och förnybar energi innebär förutom de miljömässiga vinsterna en stor möjlighet att skapa många arbetstillfällen.

För att underlätta omställningen vill Vänsterpartiet att Sverige före 2022 ska ha inrättat en grön statlig investeringsbank med minst 100 miljarder kronor i kapital. Ur den ska stora och små företag kunna låna pengar för gröna investeringar till låg ränta.

Hållbara, jämlika och transporteffektiva städer

Vänsterpartiet menar att nuvarande kris också ger möjligheter. Med coronapandemin, som slagit hårt mot världens städer, har stora beteendeförändringar varit nödvändiga. Under pandemin har människor runt om i världen kunnat erfara hur ett liv också kan levas. Plötsligt går luften att andas, fågelkvitter hörs i våra städer, människor slipper slösa bort timmar i ringlande bilköer och bergen kan för första gången på länge skönjas utanför stadsgränsen. Ledarna för många större städer har lovat sina medborgare att återstarten efter corona inte ska bli

en återgång till trafikinförningar och luftföroreningar. I städer som Milano, Rom, London, Paris och Barcelona har till exempel med bilväg gjorts om till gång- och cykelvägar. I Paris har nio långa cykelstråk från förorter in till city börjat byggas. Milano är i full färd med att skapa 35 km gång- och cykelväg, sannolikt den största konverteringen av bilstråk till gång och cykelväg. New York, Seattle och London är exempel på städer där trottoarer har byggts eller vidgats för att underlätta för gående samt minska risken för trängsel och smittspridning. Parkeringsplatser har tagits bort, bl.a. Paris har beslutat att ta bort 72 procent av parkeringsytan till förmån för annat. Städer som Milano, Bryssel och Paris har infört sänkt hastighet i stadskärnorna. Inför lättandet på coronarestriktionerna i början av maj lanserade London enligt The Guardian en av världens största bilfria zoner.

I Haninge måste kommunen intensifiera sitt arbete med den beslutade cykelplanen. Arbetet måste också samordnas med SL, så vi kan få fler säkra cykelparkeringar (jmf cykelgaraget vid Odenplans tunnelbana) vid t ex pendeltågsstationerna så att pendlare kan cykla en del av sin resväg och använda kollektivtrafiken en annan del av resvägen. Cyklarna behöver också sin "infartsparkering" vid kollektivtrafiken. Parkeringsavgiften för cykelparkeringar likt cykelgaraget vid Odenplan ska kunna erläggas med SL-kortet.

Haninge kommun behöver också en gångplan. Målet för gång i kommunens Klimat- och miljöpolitiska programmet är att "andelen resor som sker via gång ska öka". Kommunen lyfter fram att gång bör ses som ett eget transportslag. Men det finns ännu ingen gångplan. Trots att kommunen lyfter fram i det Klimat- och miljöpolitiska programmet att det finns ett behov av att ta fram en gångplan så har man ännu inte nått dit. Vänsterpartiet har ambitionen att vi ska nå målen vi har satt upp i det klimat- och miljöpolitiska programmet. Då behöver vi också sätta fart och prioritera de smarta och hållbara resorna.

Sverige har stor potential att följa denna globala trend och bygga transporteffektiva städer som minskar utsläppen och stärker jämlikheten. Genom konsekventa satsningar som minskar utrymmet för bilismen, och därmed de med höga inkomster, kan vi ge förutsättningar för en mer jämlik tillgång till det offentliga rummet och allas rätt till tillgängligt hållbart resande. Detta kommer att gynna alla invånare i

samhället, men i synnerhet arbetarklass och låginkomsttagare, grupper som i dag drabbas värst av utsläpp och buller. Det ger oss möjlighet att bygga moderna städer som minskar bilberoendet och ger barn och vuxna, oberoende av inkomst, goda möjligheter ta sig till arbete och aktiviteter i en miljö utan luftföroreningsproblem och med låg klimatpåverkan.

Genom att skapa ekologiskt och socialt hållbara, jämlika och transporteffektiva lösningar i våra städer kan vi minska utsläppen av växthusgaser, bidra till bättre folkhälsa och överlag bättre liv för miljontals människor. Vi vill ge ökat utrymme efter coronapandemin för människor att gå, cykla, dela tillgång på bil i stället för att äga egen, samt resa kollektivt. Det är satsningar som gynnar de ekonomiskt mest utsatta och minskar klimatutsläppen. Vi vill även frigöra utrymme för att stärka allmänhetens tillgång till lokaler och investera i åtgärder för att lokalerna blir energisnåla och med låg klimatpåverkan.

Vi vill också att det ska finnas ett statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och grönare städer, bl.a. för att bättre rusta våra städer mot extremväder. Statligt bidrag ges för utveckling av befintlig stadsgrönska samt etablering av stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald samt minska risken för översvämning och skydda mot hetta. Vad vi främst vill göra är åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar men även satsningar på stadsodlingar. Gemensamt för åtgärderna är att de ska främja klimatanpassning samt miljö kvalitetsmålen.

Hur når vi det? Till exempel genom:

- Utbyggnad av gång- och cykelbanor.
- Omdaning av parkeringsplatser till grönområden enligt principen om nature-based solutions.
- Stöd till cykelpooler, bilpooler/bildelning genom gratis parkering, informationsinsatser, erbjudande till anställda.
- Ombyggnad av kontor till bostäder eller andra lokaler för allmänt nyttjande. När distansarbetet ökar minskar i förekommande fall behovet av kontor. Många kontor

ligger i centrala lägen och har hög attraktivitet som bostäder, allmänna lokaler som förskolor, skolor, äldreboenden och annan offentlig service. Vi vill stimulera till ombyggnation av kontor till bostäder och allmänna lokaler.

Gröna städer och klimatsmart stadsplanering

Klimathänsyn ska finnas med redan i stadsplaneringen, både i större och mindre skala. Vänsterpartiet vill se klimatsmarta stadsdelar där man rustar hus att vara mer klimatsmarta, väljer grön el, gör gatorna bilfria och startar odlingar till området och liknande. Det gör våra städer mer hållbara och skapar förutsättningar för var och en att tillsammans kunna bidra till omställningen.

Sol- och vindkraft på offentliga byggnader

Det allmänna ska gå före i energiomställningen. Vänsterpartiet satsar därför på att offentliga byggnader såsom sjukhus och skolor ska få möjlighet att installera sol- och vindkraft.

Klimatstöd för ett fossilfritt Sverige

Klimatkrisen är akut och effekterna coronakrisen av kräver ekonomiska stimulansåtgärder som främjar sysselsättningen. Det ger oss goda förutsättningar att främja hållbara investeringar för en grön omställning.

Internationella energimyndigheten (IEA) har nyligen konstaterat att storskaliga investeringar för att främja utveckling, spridning och integrering av klimativänlig teknik bör vara en central del av alla länders planer, då det kommer både att stimulera ekonomin och skynda på omställningen till förnybara energikällor. Vänsterpartiet delar den uppfattningen. Vår uppfattning är att näringen själv bör bära en väsentlig del av omställningskostnaderna, men att det inte minst i skuggan av coronakrisen krävs skyndsamma statliga åtgärder för att medverka till en omställning med minskade utsläpp och gröna jobb.

Inom ramen för Fossilfritt Sverige har ett antal branscher tagit fram egna färdplaner för hur respektive bransch ska bli fossilfri med stärkt konkurrenskraft som följd. Färdplanerna innehåller konkreta förslag på åtgärder för både aktörerna och

politiken. Hittills har 21 färdplaner färdigställts från branscherna. Färdplaner har bl.a. tagits fram för Bygg- och anläggningssektorn, Sjöfartsnäringen och Återvinningsindustrin m.fl.

För Haninge är det en strategisk viktig klimatsatsning att det blir dubbelspår ner till Nynäshamn så att merparten av godstrafiken från Norviks hamn kan gå på räls. Enligt beräkningar skulle dubbelspår för rälstrafik kunna ersätta 100-tals lastbilar per dag som annars kommer husera på väg 73.

Det gemensamma är det bästa

Vänsterpartiet vill ha en demokratisk, jämlik och hållbar stad där medborgarna har möjlighet att påverka stadsplaneringen. Vi eftersträvar levande miljöer där vi erbjuder det mesta vi behöver i våra liv, oavsett om vi bor på landsbygden, i en mindre ort eller i Haninges tätorter. Det handlar om olika typer av bostäder, arbetsplatser, tillgång till offentlig service som barnomsorg, skola, fritids, vårdcentraler, äldreboende och kommunala förvaltningar. Men också dagligvaruhandel, kollektivtrafik, icke-kommersiella möteslokaler och grönområden och natur. Ytor för spontanidrott och tillgängliga samlingslokaler ska finnas med redan i samhällsplaneringen. I kommunen finns omfattande behov av investeringar i nya offentliga lokaler, såsom förskolor, skolor, gruppboenden och äldreboenden, för att möta den demografiska utvecklingen. Det finns också stora behov av investeringar för att upprätthålla standard och för att möta förändrade arbetssätt.

Det fanns redan före coronapandemin en stor diskrepans mellan vad som behövs, vad som är planerat och vad som verkligen byggs. Just nu är dessutom osäkerheten mycket stor om hur kommunen kommer att hantera sina planerade investeringar i år och kommande år. Den styrande alliansen skjuter merparten av de kommande investeringarna på framtiden - främst efter mandatperioden; 2023 och 2024.

Vänsterpartiet vill att det ska finnas helt andra förutsättningar för Haninge och alla andra kommuner att göra de nödvändiga investeringarna.

Investeringsstöd för samhällsfastigheter

Investeringsbehoven som följer på den demografiska utvecklingen har medfört ökad skuldsättning för både kommuner och regioner. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att staten tar ansvar och bidrar till att viktiga samhällsfastigheter som är nödvändiga för olika välfärdsfunktioner faktiskt byggs. Det är en viktig investering för framtiden. Det måste finnas ett investeringsstöd för samhällsfastigheter att bistå kommuner och regioner i en svår tid och att bidra till ett bättre samhällsbygge för oss alla.

Etableringen av new public management och konsulttjänster inom välfärden har inneburit ett minskat inflytande för de som arbetar i verksamheten. Nybyggnation och renovering av befintliga byggnader måste ske i samarbete med de som sedan ska arbeta i lokalerna och se till att välfärden fungerar på bästa möjliga sätt.

Det finns ett stort behov både av nya förskolor och skolor. Det beror på en kombination av kraftigt ökande barn- och ungdomskullar och av att många av dagens skolor är slitna, bristfälligt underhållna och inte anpassade för ett modernt lärande. Många skolor är i akut behov av nya lokaler vilket gör att man bl.a. använder sig av tillfälliga lokaler eller tvingas utöka antal elever per klass. Det är både förskolor, grundskolor, men även gymnasieskolor som behöver byggas.

Det finns ca 2 miljoner personer 65 år eller äldre. Av dessa bor ca 5,1 procent på särskilda boenden för äldre. Andelen äldre förväntas öka framöver. Enligt SCB beräknas drygt 7 procent av befolkningen vara 80 år eller äldre år 2030. Det ställer krav på kommunerna att erbjuda moderna äldreboenden som svarar mot behoven.

Det finns också stora investeringsbehov gällande byggnader avsedda för hälso- och sjukvård hos regionerna. I det ingår också att bygga om sjukhus, vårdcentraler och andra vårdinrättningar både för att motsvara krav och riktlinjer för en modern vård och för en god arbetsmiljö.

Det Vänsterpartiet arbetar för är en statlig medfinansiering om 10 procent för upprustning och 20 procent för nybyggnation. Det ska även ställas krav på energiförbrukning och klimatåtgärder för att få ta del av stödet.

Bostadsbyggande och upprustning

Rådande bostadspolitik måste ersättas av en politik som kan möta de olika utmaningar vi står inför i form av bostadsbrist, bostadssegregation och klimatomställning – en bostadspolitik som tar ansvar för att bygga bort bostadsbristen, bryta bostadssegregationen och minska bostadssektorns klimatpåverkan. Vi menar att ett boende med god standard till en rimlig kostnad är en rättighet.

Vänsterpartiet vill att bostadsbyggandet ska öka. Människor ska ha både rätten och möjligheten att bo var man själv önskar i Sverige. Det kräver en bostadspolitik med högre ambitioner där staten och kommunerna tar ett större ansvar jämfört med i dag. Det råder bostadsbrist i en majoritet av landets kommuner. Enligt Boverket behöver det byggas omkring 64 000 bostäder per år de närmaste åren. Samtidigt sjunker nu bostadsbyggandet. Och mycket av det som byggs är i alldeles för höga prisklasser för vanliga plånböcker.

Kötiden i kommunala bostadsbolaget Haninge Bostäder AB är enligt bolaget själva mellan 8-15 år beroende på i vilket område man söker.

Dagens bostadsmarknad är ojämlik. I dag kan den som är tillräckligt rik ge sitt barn en lägenhet samtidigt som hen inte betalar någon gåvoskatt för det. Den som har en tillräckligt god inkomst kan beviljas bolån för vilka man får ränteavdrag. Blir suget på ett nytt kök för stort kan man renovera och få ROT-avdrag för det. För den som inte orkar eller vill städa finns RUT-avdrag för att göra städningen billigare. På det allmännas bekostnad. Den som är rik har således stora fördelar på dagens bostadsmarknad. För den som inte är rik och står utanför bostadsmarknaden är situationen mycket annorlunda.

Bristen på bostäder begränsar människors frihet och i förlängningen samhällets utveckling. Det saknas framför allt hyresrätter med rimliga hyror, något marknaden inte klarar av att bygga på egen hand. Bostadsbristen ska byggas bort med en politik för ökat bostadsbyggande, med fokus på miljövänliga hyresrätter med rimliga hyror. För det krävs att staten tar ett större ansvar för finansieringen och att kommunerna lever upp till sitt bostadsförsörjningsansvar. Vänsterpartiet vill åstadkomma detta

genom att bl.a. införa statliga topplån, höja investeringsstödet för att stimulera byggandet av hyresbostäder samt stärka stödet till renovering och energieffektivisering.

För att åtgärda det omfattande behov av renovering och energieffektivisering som präglar stora delar av det befintliga flerbostadshusbeståndet krävs ytterligare satsningar. I Danmark, som har liknande upprustningsbehov, har Folketinget beslutat om ett renoveringspaket där fokus ligger på allmännyttiga hyresbostäder. Målet är dels att genomföra nödvändiga renoveringar och energieffektiviseringar och dels att skapa nya arbetstillfällen och därmed bidra till den danska ekonomins återhämtning. Det danska bostadsbeståndet ser annorlunda ut än det svenska och är i större behov av upprustning. Men även om det skiljer sig åt mellan länderna så är behoven omfattande även i Sverige.

Vänsterpartiet anser att förslaget är intressant och att en liknande satsning bör genomföras i Sverige. Att renovera befintliga hus och bygga nya bostäder är ett väl beprövat sätt att få igång ekonomier efter en kris. Behovet att renovera t.ex. miljonprogrammen fanns förvisso långt innan coronakrisen, men en satsning nu skulle även ge just den välbehövliga omstart av svensk ekonomi som behövs, genom skapande av arbetstillfällen. Utöver detta öppnar förslaget en möjlighet för staten att skapa större balans i de ekonomiska villkoren för renoveringar i de olika upplåtelseformer. Något det länge funnit ett behov av. Det är hög tid att staten på allvar stöder även hyresbostäders upprustning.

Vänsterpartiet vill även se ett investerings- och renoveringsstöd för idrottsanläggningar, detta för att skapa förutsättningar för att alla barn och ungdomar ska ha en jämlik tillgång till idrottsanläggningar över hela landet.

Under lång tid har villaägare fått bidrag för renovering, ombyggnad och tillbyggnad via ROT-avdraget. ROT-avdraget kan i vissa lägen vara lämpligt som konjunkturåtgärd, men inte som en permanent skattereduktion. ROT-avdraget har också ändrat karaktär till att i mångt och mycket subventionera dyra köksrenoveringar m.m. när det gått ifrån att vara en konjunkturåtgärd till att bli en permanent skattesubvention. Vänsterpartiet anser att ROT-avdraget på sikt ska ersättas av ett upprustningsprogram för hyresrätter.

Statliga topplån för byggande av hyresbostäder

För att bygga de bostäder som behövs, dvs. hyresbostäder med rimliga hyror, måste staten ta ett större ansvar för finansieringen. För att ytterligare stimulera byggandet av hyresbostäder, i synnerhet i en tid då byggtakten sjunker, bör staten ta över delar av risken för hyresrättens finansiering genom att erbjuda topplån med låg ränta som ersätter större delen av det egna kapitalet för byggbolagen. Ambitionen är att de statliga topplånen utgör 25 procent av investeringen, vilket innebär att det då återstår 5 procent för investeraren att skjuta till. Resterande 70 procent ska som i dag finansieras av banksektorn. Därmed ges fler aktörer möjlighet att ta sig in på marknaden vilket stärker konkurrensen i byggbranschen. Förslaget innebär att man förbinder sig att bygga hyresrätter med rimliga hyror.

Utökat investeringsstöd för byggande av hyresbostäder

Investeringsstödet bidrar till att stimulera nyproduktion av hyresbostäder med rimliga hyror. Det ger fler människor med normala inkomster en möjlighet att få en bostad och minskar därmed såväl bostadsbrist som bostadsjämlighet. Krav ställs på att byggnaderna ska ha låg energianvändning, vilket bidrar till grön omställning. Vänsterpartiet har fått gehör hos regeringen som tillför medel till investeringsstödet, men konstaterar att det inte är tillräckligt. För att upprätthålla en hög byggtakt och minska bostadsbristen föreslår vi därför en ytterligare ökning av investeringsstödet.

Det investeringsstöd som finns idag hanteras av Boverket.

Stöd får lämnas för att bygga hyresbostäder i områden med bostadsbrist samt för att bygga bostäder för studerande. Stöd kan även lämnas om det i en kommun finns brist på en viss typ av bostäder och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

År 2020 finns 2,1 miljarder kronor i anslagna medel och från 2021 och framåt ökar anslaget till cirka 3 miljarder kronor årligen.

Haninge Bostäder AB skulle utan tvekan kvalificera sig för investeringsstödet om man beslutade sig för att bygga nytt. Vår uppskattning är att man skulle kunna beviljas mellan 25-35 mkr av Boverket.

Utökat stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Stöd till renovering och energieffektivisering bidrar till att rusta upp och energieffektivisera flerbostadshus med hyresrätt. Utan ett statligt stöd för detta riskerar många flerbostadshus att förfalla och energieffektivisering utebli, vilket påverkar såväl hyresgäster som klimat. Det finns även en risk att oseriösa aktörer köper upp dessa fastigheter, genomför kortsiktiga renoveringar och höjer hyrorna kraftigt vilket leder till s.k. renovräkning. Det ska vara möjligt att få ett boende till en rimlig kostnad som fortfarande håller en hög standard. Stödet stärker således förutsättningarna för såväl grön omställning, genom energieffektivisering, och jämlikhet, genom krav på att de renoveringar som genomförs inte ska resultera i kraftiga hyreshöjningar – varmed hyresgästerna kan bo kvar.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens förslag om att tillföra medel till ett nytt stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus. Mot bakgrund av de omfattande behoven av renovering och energieffektivisering i det svenska flerbostadshusbeståndet bör dock staten ta ett större finansiellt ansvar.

Men det behövs en aktivare dialog med kommunerna. 2016, då regeringen hade budgetsamarbete med Vänsterpartiet infördes ett stöd om 800 mkr för energieffektiviseringar i vissa bostadsområden. Tyvärr sökte väldigt få kommuner, vilket tyder på att renoveringar och energieffektiviseringen av allmännyttan håller en väldigt låg nivå idag. Stödet avvecklades 2019 och ska nu förhoppningsvis ersättas av ett effektivare stödprogram. Haninge bör utreda vilka möjligheter det finns för Haninge Bostäder AB att ta del av detta.

Investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar

I dag råder det brist på idrottsanläggningar i många kommuner. Ett stort antal befintliga anläggningar är dessutom i behov av upprustning. Investerings- och renoveringskostnaderna är ofta mycket stora. Alla kommuner har inte råd att bygga nya och renovera gamla idrottsanläggningar. Det drabbar idrottsrörelsen, i synnerhet barn- och ungdomsidrotten, och riskerar att förstärka ojämlikheten inom idrotten. För att åstadkomma en jämlik och rättvis tillgång till idrottsanläggningar i hela

landet, oberoende av vilken kommun man bor i, bör staten ta ett större ansvar för finansieringen. Stödet ska också kunna gå till åtgärder för att öka tillgängligheten i syfte att skapa bättre förutsättningar för svensk parasport. Vänsterpartiet vill därför att ett nytt investerings- och upprustningsstöd för idrottsanläggningar inrättas.

Tillgänglighetsstöd

Vårt samhälle behöver bli mer tillgängligt. Det gäller allt från tillgången till möteslokaler, badplatser, lekplatser, offentliga rum, idrottsytor, parker, naturområden, kulturlokaler m.m. I dessa tider behöver vi också investera för att stimulera ekonomin så fler jobb skapas och klimatpåverkan minskas. I det sammanhanget är det rimligt att det finns ett särskilt stöd för tillgänglighetsanpassning. Kommuner ska ha planer för hur de ska tillgänglighetsanpassa kommunen och arbeta med eller vilja utveckla sitt arbete för tillgänglighet. Arbetet ska ske i dialog med handikapprörelsen.

Moderna städer och samhällen bör utformas och utvecklas utifrån universell design det skulle leda till ett mer tillgängligt samhälle för oss alla, förebygga och skjuta upp andra insatser som annars skulle behövas. Det kan handla om att äldre får lättare att hålla sina förmågor vid liv, att de kan klara sig bättre själva i längre utsträckning, att barnfamiljer får större livsutrymme och möjligheter till ett rikare liv men framför allt skulle det innebära att människor med funktionsvariationer skulle få tillgång till samhället på mer likvärdiga villkor. Bättre möjligheter till ett självständigare liv, arbete, rikare fritid, större tillgång till det gemensamma livsutrymmet, bättre hälsa såväl fysiskt som psykiskt.

Det handlar om vilket samhälle vi vill leva i tillsammans, om värdighet, demokrati och levnadsvillkor. Vänsterpartiet anser att det borde finnas ett statligt tillgänglighetstöd för 2021. Syftet skulle vara att stimulera fram ett mer tillgängligt samhälle som dessutom skulle det, i denna kris vi befinner oss i, innebära en stimulans av ekonomin. Ett mycket bra exempel på hur vi investerar i ett bättre samhälle och ett samhälle på lika villkor, samtidigt som vi stimulerar ekonomin

Fossilfria och pålitliga transporter

Utsläppen inom transportsektorn står för en tredjedel av Sveriges utsläpp. Sverige har som målsättning att utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast 2030. Målet nås dock inte med dagens beslutade åtgärder och kommer att kräva omfattande åtgärder i form av nya styrmedel och investeringar för att uppnås. I den klimatomställning som måste till är utbyggd järnvägstrafik en central komponent. Godstrafiken behöver i ökad omfattning flyttas från väg till räls och vatten. För att nå nödvändiga utsläppsminskningar måste även transporteffektiviteten öka genom att förutsättningarna för att gå, cykla och resa kollektivt förbättras. Den fossila privatbilismen måste minska, inte minst i våra städer och tätorter. För att öka andelen resande med kollektivtrafik och järnväg måste staten ta ett ökat ansvar för att stärka tillgängligheten i hela landet och göra de klimateffektiva färdalternativen billigare än de klimatbelastande. Staten måste med åtgärder och styrmedel stärka järnvägens och kollektivtrafikens konkurrenskraft och förbättra transporteffektiviteten i samhället.

Återigen finns det skäl att lyfta frågan om dubbelspår till Nynäshamn och att få upp godstrafiken från Norviks hamn på räls.

Var femte hushåll har i dag bristande bredband. En ökad digitalisering minskar även de fysiska transportbehoven och därmed klimatpåverkan och stärker förutsättningarna för småföretagare utanför centrala Stockholm. Takten i utbyggnaden av bredband har de senaste åren stannat av då man alltmer närmar sig områden där det inte är ekonomiskt lönsamt för aktörer. Vänsterpartiet anser att det är mycket angeläget att den digitala klyftan minskas och att även boendes utanför kommunens tätorter ges digitala förutsättningar för framtida välfärd och stärkt beredskap inte minst i kristider. Vänsterpartiet vill därför se större statliga satsningar på utbyggnad av bredband för att möjliggöra att de allra flesta hushåll ska ha tillgång till ett stabilt och fungerande bredband.

Haninge kommun hade själv en målsättning att alla företag och fast boende i kommunen skulle erbjudas fiberfiberaccess innan 2019 års utgång. Vad vi har sett finns ingen utvärdering på hur väl kommunen nått målet.

5. Det heliga överskottsmålet

“Hur stor ska vinsten vara då? Svar: inte så värst. 2 procent. Självklart står inte det här någonstans i lagstiftningen. Men den nivån har vuxit fram som en etablerad sanning: god ekonomisk hushållning innebär överskott över tid motsvarande 2 procent av skatteintäkterna och statsbidrag. Det hela bygger på en tumregel som SKL först lätt motvilligt nämnde som en sorts genomsnittlig nivå och som sedan vuxit till en allmänt använd tumregel. Ingen protesterar särskilt mot den heller, och många kommuner och landsting siktar ungefär dit.”

(Politikernas ekonomibok 2018, sid 20-21, som SKL delar ut till samtliga ordinarie fullmäktigeledamöter i kommuner, landsting och regioner)

Det heliga överskottsmålet, den kommunala ekonomins järnlag, är alltså inget mer än en tumregel som blivit praxis för att inte så många protesterat i någon särskild utsträckning.

Man säger också i samma bok: “2 procent är det snabba och enkla svaret. Lite för enkla, såklart.”

Det är klart att det är skillnad på en expansiv kommun kontra en som stagnerar. Det är skillnad hur väl en kommun ligger i fas med sina investeringar kontra en som har stora uppdämda behov. Det är skillnad på kommuner med stora inkomster från sina kommunala bolag kontra en kommun som bara har skatteintäkter. Trots alla försök att etablera en järnlag som gäller överordnat det politiska systemet, så kokar allt ändå ned till politiska bedömningar och politiska prioriteringar.

Att hantera ekonomi är politik i sin mest koncentrerade form.

Kritik mot överskottsmålet kommer både från höger och vänster. Från näringslivet ser man ett problem med att kommunsektorn agerar pro-cykliskt i konjunkturerna; det vill säga att kommunerna eldar på ekonomin i högkonjunkturerna och stramar åt i lågkonjunkturerna. De mer keynesianska ekonomerna i näringslivet vill hellre se

kontra-cykliskt beteende hos kommunerna - när industrin går in i lågkonjunktur, ska kommunerna elda på ekonomin. På så sätt får konjunkturerna mildare svängningar och är därmed mer skonsam mot företag.

“Vår granskning av svenska konjunkturcykeldata ger visst empiriskt stöd åt hypotesen att kommunerna agerar procykliskt och på så sätt förstärker konjunktursvängningarna. Så skedde även under den senaste ekonomiska nedgången 2009.

Våren 2010 tillsattes därför en statlig utredning kring problematiken med kommunernas procykliska beteende. Utredarens förslag (SOU 2011:59) blev att ge kommunerna större möjligheter att utjämna sitt nettoresultat över tiden, samt att införa en fond för stabilisering av de kommunala intäkterna vid en djupare kris. Även vi i SNS Konjunkturråd menar att det är önskvärt att lätta upp balanskravet så att kommunerna ges ett något större utrymme till resultatutjämning mellan åren.”
([Studieförbundet näringsliv och samhälle](#), 2012)

Det man pratar om här är det som blev [kommunala resultatutjämningsreserver](#), som infogades i kommunallagen. Reglementet är dock för stelbent och har inte blivit någon hit och Haninge har inte använt sig av det här systemet.

Tanken är att kommunen ska kunna fondera det överskott som överstiger 1 eller 2 procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Och då spara i ladorna under goda tider, för att slippa skära ned i lågkonjunkturer.

Kritiken mot det existerande ramverket och tanken att de offentliga finanserna måste ses i längre perspektiv över en konjunkturcykel kommer också från vänster:

“Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna måste gå med ett överskott på minst 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Målet infördes bl.a. mot bakgrund av den kraftiga ökningen av statsskulden under 1990-talskrisen. Vänsterpartiet stod bakom överskottsmålet då det först aviserades i mitten av

1990-talet, då vi menade att det var viktigt att få ner statsskulden till rimliga nivåer. Detta syfte med överskottsmålet är sedan en lång tid tillbaka uppfyllt och de svenska offentliga finanserna hör idag till de starkare i världen.

Ett annat syfte med överskottsmålet var att ”spara i ladorna” inför kommande demografiska förändringar. Den demografiska förändring som förutsågs när överskottsmålet infördes är nu här. De närmaste fyra åren kommer de demografiska kostnaderna i kommunsektorn i genomsnitt att vara mer än dubbelt så höga som det historiska genomsnittet (för perioden 1980–2005). Överskottsmålet har därmed spelat ut sin roll. Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet att överskottsmålet ersätts med ett medelfristigt mål för de offentliga finanserna där dessa i normalfallet ska vara i balans över en konjunkturcykel.”

(Jonas Sjöstedt, [riksdagsmotion](#) 2014)

Sedan dess har [Vänsterpartiet i samarbete med förra regeringen](#) arbetat på att [justera överskottsmålet](#), vilket från 1 januari i år är satt till en tredjedels procent över en konjunkturcykel.

Det finns inga skäl varför kommunsektorn skall ha en stramare ekonomisk regim.

6. Social hållbarhet

För Vänsterpartiet i Haninge betyder social hållbarhet att samhället möjliggör för att alla ska ha en vardag som fungerar och att välfärden är tillgänglig för alla. I ett socialt hållbart samhälle känner människor tillit till varandra och myndigheter.

Levnadsvillkoren ska vara rättvisa och jämlika för alla, från födseln till det sista andetaget.

Social hållbarhet och god folkhälsa skapas i de områden och på de arenor där människor bor, leker, arbetar och lever sina liv. Många av dessa, som skolan, bostadsområden, den omgivande miljön i form av parker och parklekar, arenor för idrott och motion, arbetsplatser och äldreboenden har kommunen ansvar för.

För att uppnå social hållbarhet måste skolan fungera för alla, från förskola till gymnasieexamen. Det är kommunens skyldighet att se till att det finns tillräckligt med resurser för att alla elever ska få det stöd de behöver för att kunna gå ut skolan med fullständiga betyg. Unga människor utan fullgjord skolgång löper en stor risk att hamna i arbetslöshet vilket leder till svårigheter att försörja sig själv. Konsekvenserna av en ofullständig utbildning riskerar att följa personen under resten av livet och leda till låg socioekonomisk status. Det är i sin tur kopplat till dålig hälsa och minskade möjligheter att vara en del av det gemensamma samhället.

Bostaden är grunden för ett tryggt liv och en mänsklig rättighet. En socialt hållbar stad måste kunna erbjuda billiga hyresrätter till dem som inte har förutsättningar för att köpa sitt boende. Ungdomar, studenter, pensionärer, låginkomsttagare och människor som önskar en mer flexibel boendeform måste ha tillgång till bra lägenheter som är lämpliga för sitt ändamål (boverket.se). Dessa bör blandas med andra typer av boenden för att skapa mötesplatser mellan människor med olika bakgrund, ålder, kultur och livssituation. Det bidrar till tillit och trygghet i området.

Bostadsområden som upplevs som otrygga och faktiskt är osäkra skapar stress bland de boende. Områden som inte sköts om där gatlyktorna inte fungerar, sopor samlas på hög och trasig infrastruktur inte åtgärdas bidrar ytterligare till ohälsa och groende

missnöje. Bostadsområdet är också en viktig arena för fysisk aktivitet i form av vardagsmotion och idrott vilket är grundläggande för människors hälsa. Därför är välskötta bostadsområden med tillgång till exempelvis parker med möjligheter till träning, promenadstråk och cykelbanor viktiga för att skapa socialt hållbara bostadsområden.

Den förväntade livslängden ökar i Sverige för alla grupper undantaget kvinnor med låg socioekonomisk status där den står stilla. Vänsterpartiet kan inte acceptera att en grupp hamnar efter. För att motverka detta måste åtgärder vidtas på alla stadier i en människas liv för att jämna ut orättvisor och se till att arbetsvillkoren är hälsosamma.

Gruppen äldre är väldigt bred och består liksom alla grupper av personer med olika behov. För att alla äldre boende i Haninge ska ha en vardag som fungerar och tillgång till välfärden när de behöver den måste kommunen erbjuda lämpliga boenden, tillgängliga miljöer där det går att ta sig fram med olika typer av hjälpmedel, sociala mötesplatser och service. Vård och omsorg måste vara av god kvalitet där brukarna kan känna trygghet till den personal som bistår dem i vardagen. Frågor som påverkar livet för alla andra grupper försvinner inte med åldern. Därför är det viktigt att även gruppen äldre har tillgång till stöd och hjälp vid förekomst av våld i hemmet, trygga mötesplatser där de inte riskerar att utsättas för kränkande behandling som rasism, homofobi eller sexism. Ett samhälle som tar väl hand om sin åldrande befolkning indikerar att vara socialt hållbart för alla invånare.

7. En social investeringsfond

80 miljoner kronor till förebyggande välfärd!

Många kommuner har börjat satsa sina överskott i sociala investeringsfonder för att främja kommunens utveckling. Norrköping är en sådan kommun som vi hämtat inspiration ifrån. Konstruktionen är sådan att det främst är olika nämnder som äskar pengar till förebyggande projekt, men det ska heller inte vara uteslutet att externa aktörer kan söka medel härifrån. Särskilt ideella organisationer som tar ett mycket tungt socialt ansvar i kommunen, som kvinno-, mans- och tjejjourerna, Attention, föreningar som jobbar med avhoppare från kriminella- och extremistmiljöer, samt föreningar som stödjer brottsoffer ska kunna söka medel från fonden, men då via den förvaltning som ansvarar för respektive område. Externa aktörer ska välkomnas, men det ska naturligtvis inte bli så att den ena handen inte vet vad den andra gör inom den kommunala förvaltningen.

Det är egentligen ganska enkelt. Det handlar om att investera i människor. Vi anser att tidiga insatser är en viktig framtidsinvestering och med sociala investeringsfonden kommer kommunen förhoppningsvis att se såväl ekonomiska och mänskliga vinster.

Syftet med fonden är att hitta förebyggande arbetsmetoder som tidigt bryter en negativ händelseutveckling av olika slag som kan drabba de boende i kommunen. Utgångspunkten är alltså att hitta de kommuninvånare som löper större risk att hamna i en utsatt och problematisk situation och ge dem rätt hjälp för att undvika att falla utanför.

För kommunens del kan de ekonomiska vinsterna handla om minskat behov av resurser, som färre placering av barn och unga, minskade insatser från den samlade elevhälsan eller färre utredningar av skolpsykolog.

För den enskilde människan handlar vinsterna om en framtid med utbildning, jobb och egen försörjning. Ett bättre liv, helt enkelt.

När effekterna av investeringen börjar synas, när de kommunala kostnaderna minskar till följd av investeringen, ska nämndens/nämndernas ekonomiska ramar minskas med motsvarande belopp.

Överskottet ska sedan markeras i bokslutet och öronmärkas för att användas för framtida sociala investeringar. På det sättet kommer fonden kontinuerligt att fyllas på och nya sociala investeringar kan göras.

Både de ekonomiska och mänskliga vinsterna ska utvärderas i samtliga investeringar. När man ser att en investering ger ekonomiska och mänskliga vinsterna kan det bli aktuellt att implementera arbetsmetoden i ordinarie verksamhet.

Exempel på hur Norrköpings sociala investeringsfond satsat 33,5 mnkr senaste tiden:

- Solid återkomst. Belopp: 1,7 miljoner kronor. Syfte: Skapa en fungerande modell för eftervård för placerade unga som har problem med missbruk och kriminalitet. Målet är att minska antalet återfall samt att de unga ska börja arbeta eller studera.
- Alla barn i skolan. Belopp: 11,6 miljoner kronor. Syfte: Minska skolfrånvaron hos samtliga elever som av oklar anledning inte är närvarande i skolan.
- Servicetraineer. Belopp: 4,6 miljoner kronor. Syfte: Ökat arbetsmarkandsdeltagare bland personer med ekonomiskt bistånd med mer än. Målet är att 60 % av deltagarna i programmet ska få egen försörjning.
- Skolfam. Belopp: 3,9 miljoner kronor. Syfte: Främja familjehemsplacerade barns skolresultat.
- Resurs-, kompetens- och utvecklingscenter för ungdomar och unga vuxna med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Belopp: 11,7 miljoner kronor. Syfte: Den långsiktiga målsättningen är att varje ungdom och ung vuxen ska kunna klara samspelet med sin omgivning och få en fungerande daglig livssituation med skolgång, sysselsättning och fritid.

Bra exempel på hur man idag kan jobba förebyggande och med en låg kostnad kan bespara kommunen tunga utgifter i framtiden. I Haninge är det just nu mycket arbete, som egentligen är arbete med sociala investeringar, som bokförs på löpande räkning i nämndernas driftsbudget.

Hur ser regelverket ut i en social investeringsfond?

Organisation och ledning

Den ordning som finns i Norrköpings kommun, och som vi inte har något att invända emot är som lyder:

Kommunfullmäktige har gett delegation till kommunstyrelsen att vara beslutande nämnd för den sociala investeringsfonden. Det innebär att kommunstyrelsen fattar beslut om sökande nämnd eller förvaltning ska beviljas medel ur investeringsfonden.

För varje investering i förebyggande arbete för definierade grupper ska det finnas en plan för löpande uppföljning. I den ska det framgå hur resultatet ska mätas och vid vilka tidpunkter det ska redovisas.

Arbets sättet för insatserna ska dokumenteras så att de kan få en spridning till ett mer generellt genomförande om insatserna är lyckade. Dessutom ska det årligen göras en samlad uppföljning kopplad till det långsiktiga syftet med investeringen.

Beredning av beslut

Initiativ till ansökan till den sociala investeringsfonden kan tas av nämnder eller förvaltningar i kommunen. Det finns en mall för vad ansökan ska innehålla. Ansökan skickas till kommunstyrelseförvaltningen som har som uppgift att dels kontakta berörda förvaltningar för diskussion om ansökan och dels inhämta synpunkter från det vetenskapliga råd, som kommer att knytas till den sociala investeringsfonden. Kommunstyrelseförvaltningen ställer samman en tjänsteskrivelse i ärendet.

Kommunstyrelsen beslutar i ärendet på delegation av kommunfullmäktige.

Anknytning till forskning

Efter att ansökningar om sociala investeringar har kommit in från den kommunala organisationen behövs ett stöd från ett vetenskapligt råd vid hanteringen av ansökningarna. Sveriges Kommuner och Landsting står för vetenskaplig medverkan från sitt nordiska forskarnätverk, som kan kompletteras med kommunens egna forskarkontakter. Vilka forskare som blir aktuella beror på vilka verksamheter som berörs i ansökningarna.

Det vetenskapliga rådet kan både bedöma och ge tips på metoder för genomförande av insatser, hjälpa till med beräkningar av kommande kostnadsminskningar och hjälpa till att utforma själva insatsen och uppföljningssystemet för den.

Överskottet används till framtida investeringar

När effekterna av investeringen börjar synas, när de kommunala kostnaderna minskar till följd av investeringen, ska nämndens/nämndernas ekonomiska ramar minskas med motsvarande belopp. Överskottet ska sedan markeras i bokslutet och öronmärkas för att användas för framtida sociala investeringar. På det sättet kommer fonden kontinuerligt att fyllas på och nya sociala investeringar kan göras.

8. Arbetstidsförkortning - 6 timmars arbetsdag

Arbetstidsförkortning inom Socialtjänst och Äldreomsorg

Vänsterpartiet Haninge anser att en förkortad arbetstid med sex timmar per dag och bibehållen lön kommer att främja hälsan hos personalen inom Socialtjänst och Äldreomsorg samt bidra till en bättre arbetsmiljö. Dessa två verksamheter har valts utifrån att de har mycket höga ohälsotal.

Enligt svensk forskning från Stressforskningsinstitutet är det nu bekräftat att sex timmars arbetsdag minskar stress och oro samt förbättrar de anställdas sömn. Vi vill att personalen ska orka med sitt arbete, minska sjuktalen och välja att arbeta kvar på sin tjänst. Detta tänker vi att sex timmars arbetsdag skulle bidra till. Även kommunen som arbetsgivare skulle framstå som attraktiv med sex timmars arbetsdag och därigenom locka ny personal. Sex timmars arbetsdag kan dessutom bidra till att fler arbetslösa får jobb. Samtidigt som många idag sliter ut sig och långtidssjukskrivs, finns det många arbetslösa som desperat söker arbete. Med införande av arbetstidsförkortning kan en del av dem som får ett jobb komma in och avlasta dem som redan har ett. Detta skulle även kunna omvandla en del av de ofrivilliga deltidssjöggen till heltidssjöggen.

Införande av sex timmars arbetsdag är också en feministisk reform för ett långsiktigt hållbart arbetsliv. Det är vanligt förekommande att många kvinnor redan idag arbetar sex timmar (med medföljande lägre lön) för att få ihop sin vardag, framförallt mammor med yngre barn. Genom införandet av en arbetstidsförkortning sker både en arbetstids- och löneutjämning. De försök som har genomförts i landet har generellt visat resultat på en personal som mår bättre, är piggare, känner mer motivation och glädje för arbetet samt har hittat nya effektivare arbetsmetoder. Vårt förslag avser i ett första steg gälla samtliga anställda inom en hemtjänstgrupp och samtliga anställda inom en enhet i Socialtjänsten, förslagsvis väljs de arbetsgrupper med högst ohälsotal. Efter 1-2 år görs en utvärdering om effekten på arbetsmiljö och hälsa. Faller det väl ut bör ett successivt utvidgande gälla fler arbetsgrupper inom kommunen.

År 1919 infördes åtta timmars arbetsdag från att innan vara upp till 16 timmar som värst. Det är nu 100 år sedan vår nuvarande arbetstid infördes. Vi anser att det är hög tid att följa den forskning som visat att sex timmars arbetsdag skulle innebära goda effekter för hälsa och arbetsmiljö.

9. En verklig politik för ökad trygghet

Det är Vänsterpartiets absoluta övertygelse att en stark, gemensamt finansierad och jämlik välfärd med en väl fungerande skola, fritidsverksamhet, sjukvård, socialtjänst, låg arbetslöshet och ett starkt socialt försäkringssystem är det bästa sättet att motverka klassamhället och att förebygga kriminalitet. Samtidigt måste grov brottslighet som gängkriminalitet och våldsbejakande extremism bekämpas på ett effektivt sätt med hjälp av lagstiftning som bygger på de grundläggande rättsliga principerna i en rättsstat. Att lagstifta om längre straff för vissa brott kommer dock aldrig att vara lösningen. I stället behövs ett helhetsgrepp på och en kraftsamling för det brottsförebyggande arbetet samt en satsning på den gemensamma välfärden. I det brottsförebyggande arbetet behöver samtliga relevanta myndigheter, inte bara socialtjänst och polis, samverka.

Vänsterpartiet anser att kriminalitet och radikaliserings i första hand ska hanteras som en socialpolitisk fråga i stället för en säkerhetspolitisk. Genom att säga att det i första ska hanteras som en socialpolitisk fråga betyder det att vi är övertygade om att det går att påverka förekomsten av brott generellt i samhället. De som bara pratar i polisiära termer, pratar bara om vad som ska hända när väl brott sker - men man pratar inte om hur man ska påverka förekomsten av brottslighet totalt sett i samhället.

Vår uppfattning är att dagens utbildningssystem, de ökade klyftorna i samhället, nedmonteringen av de sociala skyddsnäten, arbetslöshet och en ökad segregation leder till att en del personer hamnar utanför samhället. Denna utveckling leder i sin tur till en ökad rekryteringsbas för bl.a. gängkriminalitet och våldsbejakande extremism. Vi vill därför se politiska initiativ och lagstiftning som framför allt stärker kommuners, civilsamhällets och andra aktörers förebyggande arbete, snarare än en ensidig fokusering på rättspolitik och straffrätt. När samhället lämnar vissa orter eller stadsdelar kan de kriminella, våldsbejakande krafterna slå rot. Sådana krafter har betydligt svårare att agera i ett lokalsamhälle där det finns en närvarande områdespolis som har invånarnas förtroende, mötesplatser i form av folkbibliotek, ett aktivt civilsamhälle och fritidsgårdar, samhällsinstitutioner i form av socialkontor, försäkringskassa och arbetsförmedling samt förskolor och skolor där personalen har resurser och tid att se varje barn. Ett samhälle där människor trivs och har

framtidstro. Förebyggande åtgärder, ett starkt välfärdssamhälle, skola och möjligheten att få ett arbete, en god tillgång till kultur- och fritidsverksamhet, fungerande sjukvård och andra saker som ger goda framtidsutsikter till ett bra liv är grundförutsättningar för att motverka kriminalitet och extremism. Det förebyggande arbetet måste därför bygga på en genomarbetad samhällsanalys och effektiva åtgärder. Dessvärre har tidigare åtgärder ofta saknat systemtänkande, varit fragmentariska, kortsiktiga och för fokuserade på enskilda individer i stället för på området. För att kunna vända den negativa utvecklingen i områden som särskilt drabbats av kriminalitet måste åtgärderna utgå från ett systemändrande perspektiv.

Vad säger forskningen om brottsutvecklingen?

Det dödliga våldet har sedan 1990-talets början stadigt minskat i Sverige, fram till för några år sedan, då nedgången bröts och i stället övergick i en uppgång. Nivån i dag är dock fortfarande lägre än under 1990-talet.

En rapport från Institutet för framtidsstudier (IFF) 2018 visar att brottsligheten i Sverige ligger på en stabil nivå (Brottsförebyggande rådet, Brå, 2018). Exempelvis har antalet bostadsinbrott och personrån varit oförändrat under i stort sett hela 2010-talet och andelen som utsatts för misshandel har minskat. När det gäller ungdomskriminaliteten som helhet uppvisar även den en stabil eller lätt nedåtgående trend (Estrada, 2017) och landets yngre befolkningsgrupper är betydligt mindre brottsbelastade än de äldre grupperna. Men samtidigt som lagöverträdare har blivit färre över tid (en minskning i prevalens) har antalet brott per lagöverträdare blivit fler (en ökning i incidens).

Det är en förhållandevis liten grupp unga män som begår den största delen av de grövsta brotten. Det är inte särskilt sannolikt att ”hårdare tag” med längre straff kommer att avhålla denna grupp män och andra unga män som befinner sig i riskzonen för liknande kriminalitet från att begå brott. Vårt resonemang bekräftas och styrks av forskning som visar att längre straff inte är effektiva i den meningen att de får människor att begå färre brott. En person som sitter i fängelse är visserligen delvis förhindrad från att begå nya brott. Men för att få effekt på brottsnivån i samhället krävs att människor sitter inspärrade under väldigt långa perioder. Detta är en helt annan inställning till brottsprevention och straff än den som i dag finns i de

nordiska länderna. Vi vänder oss bestämt emot en utveckling där människor sitter inlåsta på lång obestämd tid utan möjlighet till rehabilitering och återanpassning till samhället.

Den mest använda våldsmetoden vid dödligt våld generellt i Sverige är kniv, men användningen av skjutvapen har ökat stadigt sedan mitten av 2000-talet och är i dag nästan lika vanlig som kniv. Enligt studier från Brottsförebyggande rådet (Brå) kan ökningen kopplas till konflikter i den kriminella miljön. Det dödliga våldet vid kriminella konflikter har i stor utsträckning flyttat utomhus, till olika platser i den offentliga miljön. Det är vanligt att skjutvapen används, och under perioden 2005–2017 har skjutvapen blivit ännu vanligare. Automatvapen förekom i stort sett inte alls fram till 2012, men förekommer i nära en fjärdedel av fallen i den kriminella miljön under den senare delen av perioden. Studien visar att brottsoffer för dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön generellt är yngre än vid andra typer av dödligt våld. Vidare är dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön i första hand ett storstadsfenomen. En dryg tredjedel av fallen har skett i Stockholms län (35 procent), en dryg fjärdedel i Västra Götaland (26 procent) och en knapp fjärdedel i Skåne (23 procent), medan en sjättedel skett i övriga landet (16 procent).

Utvecklingen av skjutvapenvåld och handgranatsdetonationer är starkt koncentrerad till socialt utsatta områden i svenska storstäder, där levnadsvillkoren är betydligt sämre och individernas sociala och ekonomiska resurser svagare. Våldet drabbar främst unga män som är aktiva i, eller vistas i närhet av, kriminella miljöer. Men det påverkar självfallet hela området negativt.

Brottsförebyggande arbete

Brottsförebyggande arbete syftar till att systematiskt och kunskapsbaserat arbete mot brottslighetens orsaker och att begränsa möjligheterna att begå brott.

Brottsförebyggande arbete måste ske i nära samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, frivilligorganisationer, föreningar och trossamfund, framför allt på lokal nivå. Med sin unika kunskap om brottsligheten och dess utveckling inom ett visst geografiskt område kan t.ex. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen bidra med relevant information vid framtagandet av lokala problembilder som kan guida och

styra såväl det lokala brottsförebyggande arbetet som det lokala arbetet för att motverka gängkriminalitet och våldsbejakande extremism.

Polismyndighetens rapport Kriminell påverkan i lokalsamhället – En lägesbild för utvecklingen i utsatta områden (2019) visar att det är totalt 60 områden som bedöms ha en kriminell påverkan i lokalsamhället av sådan allvarlighetsgrad att de bör inkluderas i den nationella lägesbilden. Sammantaget är den generella bedömningen att situationen utvecklats i rätt riktning, även om det skett försämringar i några områden. Polisen gör bedömningen att arbetet med att fortsätta minimera den kriminella påverkan i lokalsamhället kommer att behöva fortsätta under en längre tid. Situationen för de som bor och arbetar i de utsatta områdena är fortfarande väsentligt påverkad och kräver fortsatta krafttag från olika samhällsfunktioner. Det finns utmaningar för det enskilda lokalpolisområdet att hantera den omfattande problematik som finns i utsatta områden och det är svårt för lokalpolisen att på egen hand få bukt med situationen.

Förebyggande åtgärder på lokal nivå är nödvändiga eftersom det är där som kriminella gäng och våldsbejakande extremistgrupper verkar. För att det brottsförebyggande arbetet ska vara effektivt och framgångsrikt krävs att samtliga relevanta aktörer på lokal nivå samverkar både när det gäller definitionen av problemet, framtagandet av en handlingsplan mot problemet och i genomförandet av de åtgärder som följer av den. På så sätt skapas förutsättningar för statliga myndigheter, kommunala verksamheter och det civila samhällets organisationer, inklusive trossamfund, att utifrån ett helhetsperspektiv kunna arbeta målinriktat tillsammans. Redan i dag pågår det på flera platser i landet framgångsrikt brottsförebyggande arbete. Vänsterpartiet anser att de insatser och åtgärder som fungerar bra bör spridas till alla socialt utsatta områden.

Utveckling av polisens medborgarlöften

Polisens arbete i utsatta områden är av stor vikt för att vända en negativ utveckling och bromsa kriminaliteten. Det är dock svårt för polisen att verka för en positiv förändring om de inte har lokalbefolkningens förtroende. Det skapar en

tystnadskultur och en misstro där människor tvekar inför att dela med sig av upplysningar till polisen.

Forskning visar att god samverkan mellan polis och lokalsamhälle kan bidra till att öka förtroendet för polisen, ha positiva effekter på upplevd trygghet och leda till minskad brottslighet. Redan i dag arbetar polisen med medborgarlöften som handlar om att polisen ska lyssna till vad de som bor och verkar i ett område upplever som viktigt för att de ska känna sig trygga och säkra. Syftet är att öka tryggheten, förebygga brott och stärka förtroendet för polisen genom att stärka medborgarnas och lokalsamhällets delaktighet i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Tyvär tyder flera händelser de senaste åren på att etnisk/rasprofilering sker inom polisens verksamhet. Detta leder till att vissa personer i högre grad pekas ut av rättsväsendet. Det skadar förtroendet för rättsväsendet och för samhällets demokratiska uppbyggnad.

Rapporten Slumpvis utvald av Civil Rights Defenders och kriminologiska institutionen på Stockholms universitet redogör för de likheter och skillnader i polisbemötande som förekommer mellan olika etniska minoriteter och grupper som rasifieras. Ur ett polisperspektiv är frågan om etnisk/rasprofilering känslig och kritik mot kåren avfärdas ofta. Tre argument framträder när erfarenheter av etnisk/rasprofilering begripliggörs utifrån polisens logik. För det första uttrycker informanterna att det finns ruttna äpplen inom kåren, liksom i övriga samhället. Etnisk/rasprofilering reduceras till enskilda händelser, till en anomali. För det andra är förstås vissa sysslor, t.ex. utlänningskontroller, ofrånkomligt rasifierande. Det tredje argumentet är kopplat till plats; vissa bostadsområden är mer brottsutsatta än andra. Det förklarar enligt poliserna själva varför etniska minoriteter och grupper som rasifieras oftare stoppas av polisen.

Etnisk/rasprofilering är förbjuden. Att polisen gör fler kontroller i utsatta områden kan inte förklara hela problematiken. Polisens arbetsmetod får inte baseras på fördomar. Detta leder till en misstro mot polisen i de områden som allra mest behöver polisens insatser och ett högt förtroende för rättsväsendet och samhället. För att polisen ska ha någon möjlighet att bygga tillit och förtroende hos de boende i ett

utsatt område måste det finnas garantier för att etnisk/rasprofilering inte förekommer i polisens arbete. Varje gång polisen agerar rasistiskt raseras det förtroende och den tillit till rättsväsendet som finns hos lokalbefolkningen. Det blir kontraproduktivt och polisen får därmed ännu svårare att bygga upp tilliten igen och göra sitt jobb.

Det pågående arbetet med medborgarlöften bör utvecklas till att omfatta frågan om att människor inte ska bemötas eller behandlas på ett speciellt sätt enbart p.g.a. sitt ursprung.

Sprid FAS-modellen till alla utsatta områden

Brottsförebyggande rådet (Brå) har utvecklat den s.k. FAS-modellen som kan tillämpas vid långsiktiga samverkansprojekt mot brottslighet och otrygghet i utsatta områden. Grunden för FAS-modellen är att ett område kan befinna sig i tre olika faser och att varje fas har olika förutsättningar för såväl brottsbekämpande som förebyggande arbete. I fas 1 är det svårt för polis och kommun att arbeta i området. Då handlar det främst om att skapa förutsättningar för ett mer omfattande brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete i nästa fas. I fas 2 har det etablerade samhället lyckats återta viss kontroll i området och då finns det ännu större utrymme för förebyggande aktiviteter. I fas 3 har de boendes förtroende för kommun och polis ökat ytterligare vilket leder till att fler lämnar information till polisen och kommunen. Det ökar förutsättningarna för att även arbeta mot den mindre synliga brottsligheten.

FAS-modellen används bland annat i Gottsunda av polisen i samarbete med kommunen under 2019–2024. Brå följer upp och stöttar det pågående arbetet. Satsningen syftar till att minska antalet skjutningar, öka tryggheten för de boende i vissa områden och i centrum, nolltolerans mot narkotikaförsäljning och svarta hyreskontrakt samt att minska rekryteringen till kriminalitet. Arbetet med FAS-modellen bygger på samverkan mellan polis, kommun, fastighetsägare, boende i området, lokala organisationer med fler civila aktörer. Modellen kan utvecklas och bör anpassas till rådande lokala förhållanden i respektive område.[8]

Vi anser att FAS-modellen bör spridas som arbetssätt till alla socialt utsatta områden i landet. Regeringen bör ge Brottförebyggande rådet i uppdrag att genomföra en kartläggning av landets socialt utsatta områden och relevanta aktörer samt sprida FAS-modellen som arbetssätt till dessa områden.

Tillsätt en nationell haverikommission mot skjutningar

Skjutvapenvåldet skördar unga människors liv och slår sönder familjer. Otryggheten för alla invånare ökar i de områden där skjutningarna förekommer. Intensiva satsningar har gjorts av rättsvårdande myndigheter för att stoppa den gängkriminella utbredningen. Operation Rimfrost har haft viss framgång, bl.a. har 535 individer frihetsberövats och en större mängd vapen, sprängämnen och narkotika beslagtogs men skjutningarna har dessvärre inte minskat. Det är nu hög tid att regeringen tar ett helhetsgrepp på problematiken med utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet i syfte att minska förekomsten av skjutningar, dödligt våld och gängkriminalitet. Alla berörda aktörer och myndigheter som polis, kriminalvård, Brottsförebyggande rådet, socialtjänst, skola, civilsamhällets organisationer, relevanta forskare m.fl. behöver samlas i syfte att ta fram en konkret handlingsplan för att minska våldet och gängkriminaliteten. Vidare bör kommunernas, regionernas respektive statens ansvar och skyldigheter tydliggöras i arbetet.

Regeringen bör tillsätta en nationell haverikommission i syfte att minska skjutningar, dödligt våld och gängkriminalitet.

Sprid polisens projekt "Sluta skjut" till hela landet

"Sluta skjut" är ett samarbete mellan polisen, Kriminalvården, Malmö stad och engagerade medborgare för att förebygga skjutningar och göra det lättare att få rätt stöd för den som vill bort från ett våldsamt liv. Strategin bygger på en beprövad amerikansk modell, GVI (gruppvåldsintervention), som visat goda resultat i våldsutsatta städer i USA. Strategin togs fram i USA i början av 1990-talet av David Kennedy och National Network For Safe Communities vid John Jay College. GVI har upprepade gånger visat att våldet kan minska dramatiskt när medborgare, polis, kriminalvård och socialarbetare går ihop för att arbeta direkt med den lilla men aktiva del av samhället som ägnar sig åt våld och kriminalitet i grupper. Kortfattat

handlar det om att bryta den gruppdynamik som fostrar ett våldsamt beteende och ersätta den med en gruppdynamik som ser och förstår de många negativa konsekvenserna som följer en våldsakt, och fördelarna med att upphöra med våldet.

Strategin handlar om ett välkoordinerat samarbete, ett bättre nyttjande av existerande resurser och sättet att kommunicera ut arbetet till grupper och deltagare. Även om lösningen låter enkel så kan det vara svårt att vara den som lägger ifrån sig vapnet först, även om personen kanske vill. GVI:s strategier är utformade för att underlätta för de som är inblandade i skjutningar att upphöra med dem.

En central del av GVI är en s.k. call-in. En call-in är ett möte mellan gruppmedlemmar och de aktörer som gemensamt jobbar med strategin, dvs. polis, socialtjänst, kriminalvård och representanter från samhället som grupperna respekterar och lyssnar på. Syftet med en call-in är att informera medlemmarna om de konsekvenser som drabbar hela gruppen om en person skjuter någon annan, att etablera ett tydligt budskap från alla delar av samhället att våld inte är accepterat, erbjuda en väg ut från ett liv i våld med hedern i behåll och där stöd finns för den som vill hitta en väg in i samhället igen. De som kallas till en call-in är personer som redan är i kontakt med kriminalvården, som en del av deras villkorliga frigivning eller skyddstillsyn. Deltagarna ska sedan sprida budskapet vidare.

Regeringen bör ge Polismyndigheten och Kriminalvården i uppdrag att ta fram en plan för att sprida *"Sluta skjut"* till hela landet.

Inrätta lokala sociala insatsgrupper

Vänsterpartiet anser att det förebyggande arbetet utöver generella välfärdssatsningar bör bestå i samordnade insatser mellan aktörer på både nationell, regional och lokal nivå samt givetvis även engagera och inkludera civilsamhällesaktörer, skolan och fritidsverksamheter, trossamfund och i lämpliga fall delar av näringslivet. Arbetet behöver vara långsiktigt och strukturerat. Det är även viktigt att fritidsledare, lärare, personal inom socialtjänsten och polisen har kunskap om gängkriminalitet och våldsbejakande extremism för att tidigt kunna upptäcka och fånga upp barn och ungdomar som ligger i riskzonen för att dras in i sådana grupperingar.

Den ovan beskrivna FAS-modellen skulle kunna utvecklas till att inrymma ett brottsförebyggande samarbete mellan de relevanta aktörerna i form av sociala insatsgrupper. I Haninge måste vi titta på om inte denna modell skulle vara möjlig att sjösätt.

Samordning mellan kommuner och myndigheter

Det är av stor vikt att samarbetet och informationsutbytet mellan kommuner och myndigheter är välfungerande för att tidigt hitta personer som ligger i riskzonen för att dras till gängkriminella eller våldsbejakande miljöer. Ingen ska ramla mellan stolarna p.g.a. byråkrati. Att samla den breda, men ibland spretiga kunskap som myndigheter och kommuner kan besitta om en enskild person till en samlad helhet är prioriterat för att förhindra kriminellt beteende och radikaliserings. Samtidigt är det viktigt att bibehålla och upprätthålla hög rättssäkerhet i förfarandet och värna skyddet för den personliga integriteten.

Vänsterpartiet anser att det är grundläggande att vi har en stark sekretess för uppgifter som rör enskilda. Samtidigt bör denna sekretess i vissa klart angivna fall kunna brytas, t.ex. för att skydda människor från att bli utsatta för allvarliga brott och att beivra redan begångna brott. Det är dock av yttersta vikt att de sekretessbrytande reglerna är klart utformade och proportionerliga i förhållande till sitt syfte. Det är extremt viktigt att den information som inkommer vid t ex samkörning av register enbart hanteras av de rättsvårdande myndigheterna. Någon allmän rätt för myndigheter att titta i varandras register om enskilda personer vill vi inte se.

Vänsterpartiet är positiva till den utredning som regeringen tillsatt som ska lämna förslag om hur kommunerna kan få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete (dir. 2019:94). I utredarens uppdrag ingår bl.a. att beskriva och analysera verksamheter inom kommunerna som kan bidra till det brottsförebyggande arbetet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2021.

Landar regeringen i ett lagförslag måste det också till det knytas resurser som kommunerna kan använda för att leva upp till lagkravet.

Mobila polisstationer för ökad trygghet

Ökad polisen närvaro kombinerad med de åtgärder vi föreslagit ovan skulle leda till ökat förtroende för polisen hos lokalbefolkningen. Fler mobila polisstationer i socialt utsatta områden skulle vara ett ytterligare steg för att skapa mer trygghet och göra polisen synligare för de boende. Arbetet i de mobila polisstationerna skulle kunna organiseras så att fältassistenter och andra socialsekreterare med uppsökande tjänster, t.ex. från sociala jourer, knyts till verksamheten. På så sätt kan barn och ungdomar i riskzonen för kriminalitet och missbruk fångas upp tidigt av myndigheterna.

Trygghetsvärdar och trygghetszoner

I arbetet med att förbättra tryggheten och livskvaliteten för de boende i Gårdsten i Göteborg har bl.a. en särskild trygghetsgrupp inrättats. Gruppen består av personer som utövar tillsyn över och har ansvar för fastigheterna i området på kvällar och helger. De är synliga i området och finns till hands för att lösa olika problem, som kan handla om allt från att återställa hissar och öppna dörrar som fastnat till att se till att området är lugnt och attraktivt för de boende. Trygghetsvärdarna fungerar som förebilder för barn och ungdomar i området samtidigt som de skapar trygghet för äldre personer. Tidigare hade man väktare som svarade för Trygghetsgruppens uppgifter, men det ledde ofta till konflikter. Trygghetsgruppen har haft till uppgift att bygga upp förtroende hos de boende, vilket har lyckats, och man har även byggt upp ett bra samarbete med polisen.

Trygghetsgruppen erbjuder sig att eskortera personer som känner sig otrygga när de går mellan bussen och bostaden. Antalet sådana uppdrag har minskat med tiden vilket tyder på att tryggheten bland de boende har ökat. Vidare anordnas trygghetsvandringar som har haft stor uppslutning. Man ser också till att direkt ta tag i de problem som uppstår. Vid skadegörelse tar man reda på vilka som orsakat den och följer upp med t.ex. föräldrasamtal.

Vänsterpartiet anser att de positiva erfarenheterna av trygghetsvärdar från Gårdsten bör spridas till alla socialt utsatta områden. Vi vill inrätta särskilda trygghetszoner där personer kan mötas upp för att promenera eller ta bussen tillsammans hem. Vid

dessa trygghetszoner ska det finnas trygghetsvårdare som har till uppgift att skapa trygghet för de boende i området.

Haninge bör ta lärdom av de goda exempel som finns i andra kommuner.

Socionomer och familjebehandlare på högstadieskolor

Ett annat positivt exempel kommer från stadsdelen Angered i Göteborg. Trygg i Angered är en modell för samarbetet mellan stadsdelsförvaltningen och polisen för att öka tryggheten i Angered. Där finns ett trygghetsråd som består av bl.a. politiker från stadsdelsnämnden, polisledningen i Polisområde Nordost, Räddningstjänsten, bostadsbolag och fastighetsägare, företagarföreningen, Arbetsförmedlingen, Göteborgslokaler, Park- och naturförvaltningen, Idrotts- och föreningsförvaltningen, Grundskoleförvaltningen, Förskoleförvaltningen, Angeredsgymnasiet och Angered's ungdomsråd. Syftet är att utveckla och samordna det förebyggande och trygghetsfrämjande arbetet i stadsdelen. Vidare finns det lokala, operativa SSPF-grupper i flera områden. SSPF är ett samarbete mellan skola, socialtjänst, polis och fritid som syftar till att förebygga att ungdomar hamnar i kriminalitet eller drogmissbruk. Målgruppen är barn och ungdomar mellan 12 och 18 år. SSPF har, i olika former, varit igång i Göteborg och Mölndal sedan 2007. 2011 togs det fram en gemensam modell för arbetet. Varje lokalområde har en koordinator samt en arbetsgrupp och en styrgrupp som båda består av representanter från de fyra samverkande parterna. Arbetsgruppens roll är bl.a. att tidigt identifiera ungdomar i riskzon och snabbt och tillsammans sätta in insatser.

I Angered har varje högstadieskola fått en socionom och två familjebehandlare. De skolsociala samverkansteamerna ska hjälpa elever som är i farozonen för att gå in i kriminalitet att istället fokusera på skolan. Socialtjänsten bekostar socionomen som är placerad på skolan. Fokus är elever som har hög skolfrånvaro, är stökiga eller riskerar att dras in i kriminalitet. Eftersom socionomen finns på skolan kan socialtjänsten komma in tidigare i processen, vilket gör det lättare att hjälpa de elever som är utsatta.

Regeringen bör se över möjligheten att inrätta skolsociala samverkansteam med socionomer och familjebehandlare vid samtliga högstadieskolor i socialt utsatta områden.

Kvinnor i socialt utsatta områden

Kvinnor, särskilt unga kvinnor, är alltid en extra utsatt grupp i samhället. Det är ingen skillnad i socialt utsatta områden. De uppger i högre grad att de är mer otrygga och oroliga för att bli utsatta för brott i sina egna bostadsområden jämfört med kvinnor i andra områden. Även deras faktiska utsatthet för brott är högre.

Unga kvinnor i gängkriminella miljöer dras in i kriminalitet och riskerar att utnyttjas grovt av männen. Kvinnor får t.ex. agera narkotikakurirer, gömma vapen och uppge falska alibin. Det förekommer även att kvinnor själva är aktiva och har drivande roller i gängen. Kriminaliteten kryper ned i åldrarna och unga icke-straffmyndiga utnyttjas av kriminella gäng.

Tystnadskultur råder och gängets heder är det viktigaste, att prata med polis, skola och socialtjänst straffas av gänget. Unga flickor bildar även egna gäng. För att skapa status används våld, hot och rymningar från familj. Det är en oroande situation att flickor i så pass ung ålder numera organiserar sig, precis som pojkgäng alltid gjort. Kvinnor i gängkriminella miljöer har hittills inte uppmärksamats särskilt mycket av samhället. Dessa kvinnor är i behov av delvis andra åtgärder än männen för att inte dras in i eller kunna lämna ett liv i gängkriminalitet.

I bostadsområden, som ofta ligger inom utsatta områden, vill många organiserade gäng, nätverk eller familjer skapa ett parallellt samhälle. Det är gruppens heder och regler som är det viktigaste, inte samhällets lagar och normer. Strukturerna är patriarkala och våldsamma, kriminalitet som narkotika- och vapenförsäljning livnär stora delar av gruppen. Kvinnor och flickor, men även pojkar och unga män kontrolleras och förtrycks. Det blir viktigt att gruppen inte deltar i resten av samhällets aktiviteter och att gruppens status och heder är det som ska skyddas. Den kollektiva statusen blir viktigare än individens frihet.

Vänsterpartiet anser att kvinnors livssituation i socialt utsatta områden i högre grad behöver uppmärksammas. Kvinnors villkor behöver synliggöras särskilt för att skapa en positiv förändring.

Detta måste belysas i kommunens arbete i utsatta miljöer. Kommunen måste också ge ökat stöd till Haninges ungdomsjour och dess arbete att fånga upp ungdomar i riskzonen för våld och psykisk ohälsa.

Inga s.k. knarkskrämmor i Haninge

I syfte att bekämpa droghandel och kriminalitet har så kallade ljudlarm/knarkskrämmor satts upp på ett flertal platser i bl.a. Stockholmsförorter. Ljudlarmen är en teknik som sänder ut en signal, ett högfrekvent ljud, som bara unga ska kunna uppfatta och som är störande och obehagligt. Detta är en metod som bl.a. används för att bekämpa råttor och andra skadedjur. Nu används samma teknik för att få oönskade personer att inte befinna sig på en särskild plats. Konsekvensen av ljudlarmet är att i synnerhet unga mår illa och får yrsel, huvudvärk samt hör ett tinnitusliknande ljud.

Ljudlarmen sätts upp i hyreshus och vid förskolor i syfte att unga personer inte ska kunna vistas på platsen under kvällar och helger. Men det är fler än bara unga som drabbas, många boende uppfattar den obehagliga ljudsignalen. Ljudlarm som satts upp i trappuppgångar och portar och i parkeringshus har hörts på gatan och i det offentliga rummet. För de boende i området påverkas vardagen markant. Stockholms äldre- och trygghetsborgarråd har meddelat att han önskar att ljudlarmen ska spridas över hela landet och ser det som en effektiv metod att bli av med skadegörelse och narkotikahandel. Vad det egentligen handlar om är att flytta på oönskade personer och begränsa deras rörelsefrihet. Droghandeln torde dock fortsätta på någon annan plats så länge efterfrågan på narkotika finns. Det finns varken något trygghetskapande eller brottsbekämpande i det. Snarare bidrar ljudlarmen till att förstärka känslan av otrygghet då människor som uppfattar ljudet inte kan vistas på vissa platser i sina bostadsområden.

Autismförbundet i Storbritannien har riktat skarp kritik mot metoden då personer med autism ofta har en auditiv överkänslighet och får mer intensiva reaktioner på

ljud, även om de är äldre. Flera människorättsorganisationer i Storbritannien har hävdad att metoden strider mot de mänskliga rättigheterna. Europarådets parlamentariska församling har rekommenderat att ljudlarm förbjuds av nationella regeringar (2010). De hänvisar till Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

I dag saknas lagstiftning som tar sikte på ljudlarmens begränsningar av rörelsefriheten för vissa grupper av människor. Kommunen har rätt att meddela föreskrifter för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats, vilket kan tolkas på en rad olika sätt. Ljudlarmen omfattas av produktsäkerhetslagen och ska uppfylla vissa produktsäkerhetskrav för att få säljas. Det är Konsumentverket som har tillsynsansvar för att dessa regler följs. Med stöd av miljöbalken är det även möjligt att ingripa om det finns en risk för skada eller olägenhet för människors hälsa när ljudlarmen används. Den som upplever att den är störd kan vända sig till den nämnd i kommunen som ansvarar för miljö- och hälsoskydd. Kommunen får då, i det enskilda fallet, bedöma om ljudet utgör en olägenhet för människors hälsa och kan i så fall ställa krav på att det ska vidtas åtgärder. Kommunens beslut kan överklagas till länsstyrelsen.

Enligt Vänsterpartiets mening är denna reglering av ljudlarmen bristfällig. Det är orimligt att människor inte kan röra sig fritt i områden där de bor och att de blir störda i sina bostäder. Vi anser att tekniken aldrig ska kunna riktas mot människor i deras bostadsområden. Däremot är det i sin ordning att sätta upp dylika larm i t.ex. industriområden för bevakningsändamål under tider som människor normalt inte vistas där.

Dessa "knarkskrämmor" finns nu på flera platser i Stockholms förorter och det är väl bara en tidsfråga innan diskussionen dyker upp här i Haninge som en billig "quick fix" mot knarkhandeln.

Riktade insatser mot narkotikabruk

En rapport från Brå 2019 visar att den kriminella miljön upprätthålls av de marknader som utgör huvudnäringen i miljön, främst narkotika. Rapporten lyfter fram tre saker som kan minska kriminaliteten. Fortsatta insatser måste ges till individer i socioekonomiskt utsatta områden. Polisen måste fortsätta jobba aktivt

med att begränsa narkotikahandeln och tillgången på skjutvapen. Vidare måste det finnas en väg ut ur kriminaliteten, t.ex. avhopparverksamhet eller annat stöd för att bryta med sin kriminalitet. Enligt rapporten bör fokus inte bara ligga på tillgången till narkotika, vilken möjligen kan regleras genom att arbeta mot införsel och smuggling, utan även på efterfrågan. Anledningen till detta är att det inte tycks vara ovanligt med konflikter som har sin grund i exempelvis konkurrens om försäljningsområden och kunder.

Så länge det finns efterfrågan på narkotika kommer det att finnas en marknad som leder till kriminalitet, våld och konflikter mellan olika gäng. En analys av Brå visar att ungdomar i rikare stadsdelar i Stockholm mer sällan misstänks för narkotikabruk än ungdomar i områden med lägre medelinkomst, trots att de rapporterar högre narkotikakonsumtion. Även bakgrundsfaktorer som boendeform och föräldrars utbildning har betydelse för risken att misstänkas för eget bruk av narkotika. Ungdomar som bor i hyresrätt löper 80 procent högre risk att misstänkas än ungdomar i bostadsrätt eller småhus, och de vars föräldrar saknar eftergymnasial utbildning löper 70 procent högre risk att misstänkas än de vars föräldrar har högre utbildning. Detta visar att insatserna för att minska efterfrågan på narkotika måste ökas och även riktas mot högkonsumtionsområden. Den narkotikahandel som upprätthålls av efterfrågan på narkotika bland människor i välbärgade områden är en starkt bidragande orsak till våldet och otryggheten i socialt utsatta områden.

10. Vänsterpartiet Haninges handlingsprogram för brottsförebyggande arbete och akuta åtgärder vid brott

Vänsterpartiets vision om ett jämlikt samhälle och synen på kriminalitet
“Vänsterpartiet arbetar för ett samhälle där ingen har anledning att se kriminalitet som en lösning. Vi vill ge alla barn en uppväxt som ger dem möjligheter i livet, från förskolan, till skolan och det första jobbet.

För den som på allvar vill minska våld och kriminalitet är grunden att bygga ett rättvist samhälle. I grund och botten krävs en politik för ekonomisk jämlikhet och ett starkt välfärdssamhälle där ingen enskild och inget bostadsområde tillåts halka efter. Där framtidstro och möjligheter finns för alla, där minskar incitamenten att begå brott och där blir det även svårare för kriminella gäng att rekrytera.

Det brottsförebyggande arbetet kräver långsiktighet och en helhetssyn på samhället. När vi bekämpar kriminalitet måste vi använda flera verktyg samtidigt. Vänsterpartiet tycker att det talas för mycket om strafflängder och hårdare straff. Vi vill istället angripa kriminalitetens orsaker och fokusera på det brottsförebyggande arbetet. Kunskap, relevant vård och behandling är en mer framgångsrik väg. Forskning visar dessutom att längre och hårdare straff i väldigt liten utsträckning avskräcker människor från att begå brott.

Antalet poliser spelar roll för att förebygga brott, men det behövs också uppmärksammas hur poliserna arbetar och vilka arbetsuppgifter som är prioriterade. Polis, räddningstjänst och annan samhällsservice ska finnas tillgänglig oavsett om man bor i stan, i en förort eller på landsbygden.

Men när brottsligheten redan är ett faktum måste samhället sätta gränser i form av påföljder. För Vänsterpartiet är det grundläggande att fängelser inte är en förvaring av människor utan att vi har en god och välfungerande kriminalvård. Kriminalvården ska ha ett tydligt fokus på att den dömda ska kunna komma tillbaka

till ett liv i frihet och utan kriminalitet. Vänsterpartiet är starkt emot dödsstraffet och anser även att livstidsstraffet bör avskaffas”.

Trygghet och brottslighet

Begreppet trygghet kan innebära många och olika saker. Trygghet kan vara en individs upplevelse av säkerhet och risk. Trygghet kan vara upplevelsen av att känna sig säker i sitt bostadsområde och ute på stan, känna sig trygg i skolan och i en gemenskap med andra. Trygghet kan också vara att man inte är rädd att utsättas för brott och att man förlitar sig på samhällets skyddsåtgärder. Upplevelsen av trygghet är också föränderligt, en individ eller en folkgrupp kan känna sig trygg ena stunden till att sen känna sig otrygg och rädd i samband med en händelse.

Förekomsten av brott är t.ex. något som kan skapa otrygghet i ett samhälle.

Brottslighet kan bero på flera olika orsaker. Det kan orsakas av utanförskap samt strävan efter pengar och status. Brist på pengar, arbetslöshet och ökade klassklyftor kan öka risken för brottslighet då pengar kan vara motivet bakom t.ex. stöld och rån. Känslan av utanförskap kan få ungdomar i riskzonen att söka sig till kriminella gäng för att känna att man är inkluderad i ett sammanhang och respekterad.

Tre faser inom arbetet mot brott

I detta program har vi tagit upp ett flertal insatser som vi anser är viktiga att satsa på i arbetet mot brott. Dessa insatser kan vara av förebyggande, försvårande och förhindrande eller/och efter rehabiliterande insatser. Vissa av de insatser som vi tar upp ingår i två eller alla tre faser.

Den förebyggande fasen i arbetet mot brott handlar om åtgärder och insatser som ska verka för att brott inte sker. Det förebyggande arbetet kan t.ex. handla om att fritidsgårdar i kommunen har aktiviteter som ungdomarna deltar i och därigenom inte deltar i andra kretsar där brott förekommer. På fritidsgårdarna kan även fritidsledarna fånga upp ungdomar som befinner sig i riskzonen för att begå brott eller redan är aktiva med brott och vägleda dem till en ansvarsfull och laglig livsstil.

I den försvårande och förhindrande fasen sker brott redan och då behövs insatser som stoppar och gör det svårare för att utövarna att genomföra brotten. Det kan t.ex. handla om att utsätta områden har närpolis som patrullerar och kan vara snabbt på plats när något sker och det kan vara att ha belysning på valda platser där man vet att brott ofta förekommer.

I den efter rehabiliterande fasen har brotten skett och offrena samt utövarna får den stöd och vägledning som behövs för att kunna återgå till ett så "normalt" fungerande liv som möjligt.

Insatser som vi vill ha i kommunen

Förebyggande arbete – korta och långsiktiga åtgärder

- Inför våldspreventivt arbete som MVP (Mentors in Violence Prevention) i skolan
- Inför feministiskt självförsvar och workshops om könsnormer i skolan
- Satsning på fritidsgårdar genom ett varierat utbud av aktiviteter, ett bra samarbete med närliggande skola, socialtjänsten och områdespolis för att i ett tidigt skede uppmärksamma avvikande mönster. En fritidsgård i varje kommunedel
- Mer satsning på förebyggande teamet inom Socialtjänsten
- Stärk UNGSAM som är en brottsförebyggande samverkan för att tidigt uppmärksamma och planera insatser
- Fler familjecentraler i kommunen - ha familjecentralerna i Jordbro och Brandbergen fortsatt öppna
- Säkerställ att det finns ett kultur- och föreningshus i Jordbro
- Starta ett allaktivitetshus i Brandbergen
- Aktivt jobba för att sänka arbetslösheten och den ekonomiska utsattheten i Haninge

Försvårande och förhindrande arbete – akuta åtgärder

- Fler områdespoliser som lär känna området och invånarna
- Anställ trygghetsvärdar för att skapa trygg närvaro i områden som upplevs som otrygga
- Ge mer resurser till polisen för att kunna utreda fler sexualbrott
- Trasig belysning ska åtgärdas inom 24h
- Begränsad och riktad kameraövervakning vid utsatta områden, exempelvis vid bankomater och pendeltågsperrong. Kameraövervakning ska inte vara ett förstahandsval vid trygghetsinsatser och ska inte användas lättvindigt. När behovet av kameraövervakning minskar ska också kameraövervakningen minska
- Kartlägga utsatta områden och gör insatser i stadsplanering (buskage, belysning, osv) samt uppmuntra vuxen närvaro, t.ex. av nattvandrare
- Satsning på arbetet med Våld i nära relationer (VIR inom Socialtjänsten)
- Stärka vittnesskyddet
- Utöka verksamheten med fältassistenter (både från socialförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen, fungerar även förebyggande)
- Föreningsdrivna nattvandringar (även förebyggande)
- Synliga väktare i kommunhuset som förebygger och förhindrar hotfulla situationer.

Framförallt ska väktarna befinna sig på plan 1 i närheten av Socialtjänstens reception och säkerställa en trygg samt säker miljö för både personal och besökare

- Trygghetsteam på alla grund- och gymnasieskolor (även förebyggande) som ska utreda och följa upp kränkningar samt genomföra förebyggande trygghetsinsatser
- En lokal barnombudsman (även förebyggande och efter rehabiliterande) som ska företräda barn och unga i kommunen samt vägleda och stötta vårdnadshavare

- Utveckla och prioritera det arbete socialtjänsten har för att fånga upp unga som begår brott för att snabbt agera mot brottsaktiva unga så fort brott är känt

Efter det rehabiliterande arbetet – korta och långsiktiga åtgärder

- Behandlingshem i offentlig regi
- Brottsofferjouren ska snabbt komma i kontakt med personer utsatta för brott
- Ge långsiktigt stöd till Manscentrum och Kvinnojouren
- Fortsatt stöd till MiniMaria som är en öppenvårdsmottagning för ungdomar och unga vuxna upp till 25 år samt som ger anhörigstöd till vårdnadshavare
- Se till att det finns avhoppbar verksamhet i Haninge som samarbetar tätt med socialförvaltningen

11. Avskaffa New Public Management

New Public Managementstyrning och om hur den modell för styrning som idag är allena rådande i svensk välfärd faktiskt kan förklara väldigt mycket av det som inte fungerar i välfärdens olika verksamhetsområden.

Få kanske tror att styrsystem är något av värde att fokusera på om man vill bedriva utbildning, vård eller omsorg. Men det är ack så viktigt. Det spelar inte bara roll **att** den kommunala tjänsten utförs, utan också **hur** den utförs. Det styrsystem man använder i kommunen kan inte vara alltför detaljerad, utan måste ge utrymme för personalens professionalism. Det måste också finnas utrymme för brukares och anhörigas inflytande över den kommunala verksamheter som berör dem.

Kort historisk: bakgrund till New Public Management

Den ekonomiska krisen under 90-talet "tvingade" kommuner och landsting att drastiskt anpassa sina utgifter efter minskade skatteintäkter. Redan före detta hade politik och förvaltning tittat mot näringslivet för att hitta inspiration till hur offentlig verksamhet kunde styras. Föregångslandet var Storbritannien och Thatcher.

Det nya akuta ekonomiska läget gjorde att behovet av en ny styrning med fokus på billigare offentlig sektor blev akut. Mycket kortfattat handlar NPM om att politiken så långt det går ska konkurrensutsätta välfärden, uppmuntra privata utförare, styra genom att sätta mål samt decentralisera så mycket som möjligt av ansvaret ner till första linjens chefer.

I teorin och den bästa av alla världar kan sedan nämndpolitiker och kommunfullmäktige se verksamheten årligen effektivisera sig själv genom att hela tiden blir billigare och bättre.

Politisk och ekonomisk NPM-styrning i teorin

Politiken skall alltså enligt NPM enbart sätta målen för verksamheten samt bestämma verksamhetens ekonomiska förutsättningar. I praktiken innebär det att kommunfullmäktige anger övergripande mål för en nämnd samt avgör vilken nämndram (budget) nämnden har till sitt förfogande för att lösa uppgiften.

Nämndpolitikerna skall sedan bryta ner fullmäktiges övergripande mål till nämndspecifika mål. Dessa kan i skolans värld tex vara att öka behörigheten till gymnasiet med x % eller att så och så många fler elever i så 3 kan läsa.

För att konkurrensen mellan olika utförare (tex friskolereformen) skall fungera krävs att varje elev får ett värde, ofta kallat skol- eller elevpeng. Beroende på hur nämndramen utvecklats förändras denna peng i varje ny budget. Har nämnden fått ökad tilldelning i jämförelse med föregående år kan pengan höjas och skolans chefer få mer pengar att röra sig med. Eftersom effektivisering är en bärande del av NPM är det dock mycket vanligt att pengan inte ökar med lika mycket som kostnaderna ökats. NPM kom ju till för att spara pengar genom att sätta press på verksamheten att ständigt bli billigare. NPM kom inte till för att utveckla verksamheten.

Förvaltningens styrning av arbetet

När de olika politiska instanserna gjort sitt är det dags för förvaltningen att börja jobba. Budget med dess mål och ekonomiska ramar skall styra förvaltningen till att jobba med det politiken bestämt är viktigt. Efter att arbetet är gjort och året närmar sig sitt slut utvärderar förvaltningen hur det gått och lämnar rapport till politiken. Vad gäller de ekonomiska delarna sker kontinuerlig utvärdering, ofta i form av månads och/eller kvartalsrapporter. Allt för att politiken ska kunna säkerställa att förvaltningen jobbar enligt de mål politiken bestämt samt att budget hålls.

Statligt inflytande över arbetet

Eftersom staten på något sätt är ytterst ansvarig för allt som sker vill staten ha ett finger med i spelet. Genom skollag och läroplaner styr tex riksdagen skolpolitikens arbete. Den senaste läroplanen och skollagen är en produkt av NPM. Mängder av ”rektor ska” och ”läraren ska”. Mycket definierade beskrivningar av vad läraren behöver ta upp i sina ämnen. Betydligt mindre är upp till läraren själv att bestämma över jämfört tex LPO94. Rikspolitiker har satt egna mål. Mängder av mål och i praktiken uttryckt i form av krav. Det är dock upp till kommunpolitiken att avgöra vilka ekonomiska muskler som krävs för att nå målen/kraven.

Hur påverkas medarbetaren av NPM?

Ja, på vilket sätt har då välfärdsarbeters arbete förändrats som en konsekvens av New Public Management? Ett antal förändringar till det sämre är enkla att spåra till den politiska och ekonomiska styrmodellen.

Kontroll/Uppföljning

För att NPM och målstyrning skall fungera krävs ett mycket omfattande system för kontroll och uppföljning. Hur ska politiker på olika nivåer veta att det de bestämt ska göras verkligen blir gjort, dels i de egna verksamheterna men ännu viktigare hos de privata utförarna? Lösningen på detta blir att medarbetare får dokumentera allt som sker. Lagstadgade dokumentationskrav är en direkt konsekvens av NPM. Den ökning av t ex lärares administrationsbörda som skett senaste 20-årsperioden kommer sig inte av att politiker vill jävlas med lärare. Det beror på att målstyrning kräver kontroll och uppföljning. Hur ska riksdagen kunna kontrollera att t ex den kommunala Brandbergsskolan i Haninge erbjuder eleverna den slöjdundervisning skollagen garanterar brukaren om inte Brandbergsskolans lärare kan dokumentera att så är fallet? Eller att skollagens krav på arbete mot mobbning efterföljs på fristående skolans högstadium om inte lärarna där dokumenterar varje samtal de har med elever som kränkt, blivit kränkta? Eller hur ska kommunpolitikerna i utbildningsnämnden i Haninge veta att lärare jobbat mer fokuserat mot läsning i ÅK 2 om inte lärarna kan dokumentera att de jobbat mer fokuserat mot läsning i ÅK 2?

Det som inte har dokumenterats, det har inte hänt. Har det inte dokumenterats kan det inte kontrolleras och har det inte dokumenterats kan det inte följas upp.

Målstyrning kräver dokumentation. Den politiker som vill minska lärares dokumentation (och inte bara lägga den på någon annan) måste således göra upp med NPM och målstyrningen av skolan.

Effektivisering – spring fortare

NPM bygger på övertygelsen att allt kan effektiviseras men att de anställda i vård, skola och omsorg behöver sättas under press för att effektiviseringen ska bli av. Som en konsekvens av det har det i NPM:s kölvatten uppstått nya kolumner i kommunekonomens budgetar. Olika termer används för effektivisering. En del kallar

det verksamhetsutveckling. Ärligast av alla är kanske Växjö kommun som kallar budgetposten "omvandlingstryck". Tryck på förvaltningen att omvandla sig och kosta mindre. 0,6 % lägger de årligen ut. Det är väl inget, kan man tycka. Men på 10 års tid innebär det att skolan måste minska sina kostnader med 6 % samtidigt som kommuninvånarna förväntar sig ständig kvalitetshöjning av välfärdstjänster.

Hur påverkar medarbetaren? Jo, det blir mer att göra och mindre tid att göra det på. Psykisk ohälsa skapas av skillnad mellan krav och möjligheter. Ständiga effektiviseringar ökar denna skillnad och leder i slutändan till väggen. Det är det vi ser i sjukstatistiken. Runt 10 000 lärare sjukskrivs p g a psykisk ohälsa någon gång under året - årligen. För grundskollärare är risken att sjukskrivas med en psykisk diagnos, som utmattning och depression, hela 50 procent högre än för arbetsmarknaden i stort. För gymnasielärare är samma siffra 25 procent. Noterbart är att risken har ökat kraftigt sedan 2005, i synnerhet i samband med de NPF-inspirerade utbildningspolitiska reformerna.

Det är enormt många och det ser ungefär lika illa ut i vården och omsorgen. Är man politiker, någorlunda hederlig och vill ändra på det? Ja då måste man göra upp med NPM och ekonomistyrningen av skolan, vård och omsorg.

Budgetdisciplin – Förvaltningskultur

NPM fungerar inte om politiken tillåter verksamheterna att dra över budget. Det omställningstryck som kommunerna vill skapa går förlorat om man inte måste hålla budget. I skolans värld innebär det att rektorer inte får gå back. Gör du det är du i längden omöjlig att ha kvar eftersom du sätter hela styrsystemet ur funktion. Det är ditt jobb att hålla budget. Punkt.

Känner du att uppdraget är omöjligt med den peng du har till ditt förfogande har du att välja mellan att säga upp dig eller hålla tyst. Den förvaltningskultur som skapats runt om i välfärden tillåter inte att problem lyfts upp i systemet. Ansvaret är decentraliserat till första linjens chefer. Lös det! Tystnadskulturen inom förvaltningarna är en förutsättning för NPM.

Här hamnar medarbetaren uppenbart i kläm mellan NPM-styrning a la ”alla pengar är utdelade ni får inte mer” och den statliga styrningen. Enligt läroplan och skollag skall undervisningen hålla en viss kvalitet. Här står inget om ständigt minskad budget eller budgetdisciplin. Det går inte att välja bort elevvården bara för att pengar saknas. Verksamheten ställs inför krav från riksdag som kommunens budget inte är anpassad för att klara. Våldigt ofta är det arbetsmiljölagens krav på en god fysisk och psykisk arbetsmiljö som ryker.

Vi måste hitta ett nytt ekonomiskt styrsystem utan den permanenta nedskärningspolitiken och NPM:s förvaltningskultur ute i kommunen. Den måste innehålla flera delar:

- Definition på vilken kvalitet den kommunala verksamheten ska ha.
- Att budgetarbetets uppgift är att finansiera den kvalitén.
- Att vi hela tiden måste vara ärliga med vilken kvalitet finansieringen kan uppnå
- Inget är så demoraliserande för personalen som att höra att “Vi ska ha Sveriges bästa äldreomsorg” samtidigt som man begår lustmord på verksamhetens bemanningen.
- Personalen måste få ha inflytande på verksamheten av både arbetsplatsdemokratiska skäl som utifrån deras profession.
- Brukare och anhöriga måste också erbjudas ett inflytande över verksamheten. De är medborgare med en lång rad rättigheter i förhållande till kommunen. Inte bara kunder som vid klagomål skall hänvisas till ett kundcenter.

12. Regler för ekonomi

Ekonomi- och verksamhetsstyrning

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs. Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas. Intern kontroll kan sägas vara en kontroll att kontroller görs och att rutiner finns och följs. Intern kontroll är ett verktyg både för att kunna styra och för kontroll och tillsyn. Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (2013).

Kommundirektören har utfärdat anvisningar till reglementet (2015). Mot dessa finns inget särskilt att invända emot. Däremot vill Vänsterpartiet ha en annan utgångspunkt för ekonomi- och verksamhetsstyrningen.

Vänsterpartiet vill avveckla New Public Management.

Idag består i allt väsentligt internkontrollen av stickprov gentemot viss data. Om en verksamhet är effektiv och fungerar som ska kan undersökas på så många fler sätt. Genom arbetsplatsdemokrati och brukardemokrati går det för revisorer och andra som har till uppgift att kontrollera verksamheterna att få fram väldigt värdefull information om både effektivitet och funktionalitet.

Intern kontroll

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs. Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas. Visselblåsarfunktion ska finnas i varje förvaltning.

Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Vänsterpartiet anser att konkurrensutsättning av kommunal verksamhet är ett helt verkningsslöst verktyg för att uppnå effektivitet. Verksamheternas bedrivs effektivt och ändamålsenligt i samspel mellan politiken, kommunpersonalens profession och brukarnas/målgruppens aktiva deltagande.

Vänsterpartiet anser att kommunen inte ska bygga ut den privata verksamheten inom LOV. Samtliga verksamheter bör återkommunaliseras.

Upphandling

De varor och tjänster som kommunen inte själv kan producera ska upphandlas.

Södertörns upphandlingsnämnd har genom verksamheten Upphandling Södertörn det övergripande ansvaret för genomförandet av upphandlingar samt att detta sker i enlighet med gällande lagar och antagna styrdokument.

Södertörns upphandlingsnämnd ska tillämpa Vita Jobb-modellen, så som den görs i Malmö.

Nämnderna ska särskilt beakta de skolor med många socioekonomiskt svaga elever, och/eller där specialpedagogiska insatser är särskilt stora.

Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvars- och befogenhetsfördelningar i verksamheten. Respektive nämnd beslutar om resultatenheter ska inrättas samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren. En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter. Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för verksamhet, kvalitet och ekonomi. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa kommungemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan i interna kommungemensamma tjänster (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd. De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:

- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive påminnelser av obetalda fakturor, krav och

inkassohantering

- Upphandling
- Personaladministration inklusive lönehantering
- Information och kommunikation
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

Vänsterpartiet Haninge vill att Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över antalet resultatenheter för att reducera dem till ett minimum. Vänsterpartiet Haninge vill även att Kommunstyrelsen får i uppdrag att reducera interndebiteringarna till ett minimum och mer övergå till schablonbelopp som belastar resultatenheten.

Lokalfrågor

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera samt om möjligt samutnyttja lokalutnyttjandet.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen.

Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet.

Tornberget ska vara behjälplig att ta fram kostnadskalkyler för investeringarna.

Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning, roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har

kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en modell för investeringsprocessen i kommunen. Rutinen för att följa investeringsprocessen ska tas fram.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringskede, projekteringskede och byggskede). Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov. Övriga fyra skeden initieras av politiska beslut vilka normalt ska fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringskedet fram till och med färdigställandet. Att hyra lokaler från annan part ska i det längsta undvikas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning. Fattas beslut om avställning av lokal för längre tid ska Tornberget ha rätt att hyra ut den till annan part i syfte att reducera kommunens kostnad för tomma lokaler.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten för lokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärderna. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning av lokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Vid mindre anpassningar som kan behöva göras löpande gäller att om bedömd kostnad överstiger 3 basbelopp ska detta redovisas som en investering som höjer hyran. Kapitalkostnaden och eventuella förändrade driftkostnader belastar sedan beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande. För anpassningar under 3 basbelopp ska normalt kostnaden redovisas hos beställaren på driftbudgeten. Beställning till Tornberget under 3 basbelopp görs av berörd förvaltning medan beställningarna som överskrider 3 basbelopp ska godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen.

Reinvesteringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggteknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd

förvaltning. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringsprojekt som Tornberget initierar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/styrelse. Genom att delegera ansvaret ut i tjänstemannaorganisationen, utförs arbetsuppgifterna på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste se över och uppdatera sin delegationsordning årligen.

I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat, använt, tagit en vara eller tjänst i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning.

Attestreglemente och dess tillämpning finns på kommunens webbsida bland styrdokument.

Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschefen ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls och är skyldig att skyndsamt rapportera ekonomisk obalans inom förvaltningens verksamheter till nämnden. Om prognosen för året visar på underskott ska åtgärdsförslag med besparingar eller omprioriteringar omedelbart tas fram och redovisas för nämnden som fattar beslut om åtgärder. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken kostnadsbesparing eller intäktsökning som kommer att genereras samt

när den ekonomiska effekten kommer att få genomslag i utfallet. Information om obalans samt åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids ska ansvarig förvaltningsledning vidta motsvarande åtgärder som krävs för att återställa en budget i balans.

Uppföljning och återrapportering

Uppföljning och åtgärder är en viktig del i styrningen och en förutsättning för decentralisering av ansvar och befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är att tillhandahålla tjänster av god kvalitet och använda befintliga resurser effektivt måste styrningen ha en helhetssyn på ekonomi, prestationer och kvalitet.

Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning ska följa kommunstyrelsens tidplan och anvisningar. Fullmäktiges mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

Månadsbokslut görs alla månader utom januari och juli. Dessa uppföljningar har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna. Nämnderna följer upp och rapporterar fullmäktiges mål och uppdrag tre gånger per år, delårsuppföljning 1 per april, delårsuppföljning 2 per augusti och i nämndens årsredovisning. Utökat månadsbokslut för kommunen upprättas per 30 april. Denna uppföljning har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna. Utökningen jämfört med ett vanligt månadsbokslut består i sammanfattning av nämndernas och kommunstyrelsens utfall och prognos för investeringar samt avstämd balans- och resultaträkning för kommunen (ej sammanställd redovisning för hela koncernen, ej kassaflödesanalys och noter).

Kommunens lagstadgade delårsrapport görs en gång årligen (per den 31 augusti). Fullmäktiges mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat och uppfyllelse av fullmäktiges mål görs. Delårsrapporten per augusti ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för Delårsrapporter.

Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte. Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

13. Kommunfullmäktiges mål och styrtal 2021-2022

Kommunens nuvarande styrmodell bygger på New Public Management. Den bygger på en taylorism mellan politiken som beställare eller policyskapare och tjänstemännen som utförare och leverantör av åtgärder för att uppnå kommunfullmäktiges mål.

Ibland kan dock HUR en sak genomförs ha en djupt politisk innebörd. Ibland kan också tjänstemännen, som många gånger jobbar närmare verksamheten, se behov som politiken missat. Även de som brukar kommunens tjänster sitter på ovärderlig information om funktionaliteten vid kommunens verksamheter.

En ny styrmodell måste tas fram som säkerställer att den politiska viljan hos Haninges väljarkår får genomslag hela vägen från Kommunfullmäktige ut till verksamheterna, samtidigt som man tillvaratar professionalismen hos personalen och ger brukarna av kommunala tjänster ett utrymme att påverka utformningen i de delar som berör dem.

Vi utgår från samma mål som kommunledningen men vill tillföra följande indikatorer under lämpligt mål:

Miljö och klimat

Indikatorer	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019	Mål 2022
Årlig minskning av växthusgaser i Haninge kommun					15%
Andel hållbara resor (cykel, gång, kollektivtrafik) i färdmedelsfördelningen					55%
Mängden inköpt kött, relativt antalet offentliga måltider, har minskat med jämfört med år 2017					40%

Energianvändning i kommunala lokaler resp bostäder jämfört med 2019					20%
---	--	--	--	--	-----

Bostäder

Indikatorer	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019	Mål 2022
Antalet allmännyttiga lägenheter per 1000 invånare ¹²	25				38

¹ [Haninge Bostäder AB Årsredovisning 2018](#) - Antal lägenheter 2018: 2 346. Bygga 500 lägenheter per år 2020-2022 = 1500 lägenheter. Delat på 100 000 invånare = 38.46

² [Bostadsmarknaden i Haninge \(2016\), s. 43](#) - 25 lägenheter per 1000 invånare. Snitt i länet: 77

14. Nämndvis ramar, mål och uppdrag

14.1 Grund- och förskolenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för grund- och förskolenämnden. Skolformer i Haninge kommun upp till och med årskurs 9 är organiserade under grund- och förskolenämnden: förskoleverksamhet, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshemsverksamhet.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 2 170 000 tkr

Förändring från 2020: + 157 067tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: + 90 000 tkr

Ramen redovisas exklusive den reserv som lagts hos kommunfullmäktige för att täcka icke prognostiserade volymrisker i pengsystemet. Av ramen utgör cirka 1 993 880 tkr medel inom elevpengsystemet. Här ingår även ett strukturbidrag för nyanlända elever, som är volymbaserat för 2021 med 350 elever á 99 978 kronor per elev och år. Resterande medel ska finansiera anslag för central stöдавdelning, grundsärskola, skolskjuts samt central administration.

Vänsterpartiet lägger 90 miljoner kronor mer än kommunledningen på Grund- och förskolenämnden 2021. Utöver elevpeng lägger Vänsterpartiet 35 miljoner går till att minska barngrupperna. Vänsterpartiet ger nämnden i uppdrag att fördela de anslagna pengar på så sätt att målet med mindre barngrupper uppnås.

Fördelning av elevpengen för 2021

Verksamhet	Elevpeng 2020	Styrande alliansen 2021	Förändring	Vänsterpartiet 2021	Förändring
Pedagogisk omsorg					
1-3 år	109168	108542	-0,6%	109708	+0,5%
4-5 år	92823	92296	-0,6%	93287	+0,5%
6-9 år	37519	37492	-0,6%	37707	+0,5%
Förskola					
Allmän	30372	30141	-0,7%	30828	+1,5%
1-3 år	128389	130315	-0,7%	130315	+1,5
4-5 år	121487	120565	-0,8%	123309	+1,5%
Fritidshem					
6-9 år	45056	44880	-0,4%	45732	+1,5%
Grundskola					
År F-6	71458	71542	+0,1%	73602	+3,0%
År 7-9	92053	94107	+2,2%	94815	+3,0%
Strukturbidrag					
Nyanlända	98500	83725	-15%	99978	+1,5%
Nattomsorg	56766	56444	-0,6%	57617	+1,5%
Totalt tkr		1 946 918		1 993 880	

I elevpengssystemet lägger alltså Vänsterpartiet in 46 962 tkr mer än den styrande alliansen.

Vänsterpartiet är kritisk mot systemet med elevpeng

Vänsterpartiet anser att nuvarande skolfinansieringssystem med elevpeng måste avskaffas för att öka likvärdigheten i skolan. Modellen där en viss summa pengar

följer med varje elev skapar incitament för stora klasser. Kostnaderna för att bedriva undervisning är i stort sett de samma oavsett klassens storlek, vilket leder till att stora klasser går med överskott och mindre klasser med underskott. Med andra ord missgynnas skolor med hög lärartäthet medan skolor med låg lärartäthet gynnas av dagens elevpengsystem. Skolor på landsbygd och skolor med elever med behov av mindre undervisningsgrupper missgynnas. Klasstorlek och lärartäthet har betydelse för elevers kunskapsinläring. Tydligast är det för elever som går de första åren i grundskolan, samt elever som inte får så mycket stöd i sina studier hemifrån. Med ett förändrat skolfinansieringssystem, nationellt ansvarstagande och en sammanhållen skola kan den negativa trenden vändas och skolsystemet ges förutsättningar att bli jämlikt. Vänsterpartiet vill därför att staten ska överta huvudansvaret för skolväsendets samtliga områden för att garantera alla enheter likvärdiga ekonomiska och kompetensmässiga förutsättningar.

Vänsterpartiets skolpolitik

En demokratisk och trygg skola

Vänsterpartiets ideal kring demokrati bygger på upplysta samhällsmedborgare. Det kräver både ett sammanhållet utbildningssystem och en hög nivå av kunskap hos hela befolkningen. Vi vill skapa en jämlik och sammanhållen skola. Förskolan och skolan ska lägga grunden för ett liv med möjligheter – inte ett förstelnat klassamhälle, som i sin tur leder till otrygghet och splittring.

En jämlik skola och förskola är bra för alla. När elever med olika bakgrund och livsåskådning möts förbättras inte bara resultaten utan också sammanhållningen. Skolan kan inte avskaffa klassamhället och lösa alla samhällets orättvisor men jämna ut skillnader så att alla barn får en bra start i livet. Därför bör den tillföras mer resurser som fördelas efter behov, så att de barn som behöver stöd kan få det direkt och inte halkar efter.

I en demokratisk skola möts alla elever av positiva förväntningar inte minst eftersom det finns stark evidens för att det är så det bästa lärandet sker. I en demokratisk skola arbetar man också utifrån premissen att det är skolans och undervisningens kvalitet som avgör hur det går för eleverna och eftersträvar aktivt att motverka de skillnader i

förutsättningar som följer med elevernas bakgrund. Det innebär att skolan måste bli mycket bättre på att erbjuda elever särskilda stödinsatser, något som har stor betydelse för det förebyggande trygghetsarbetet. Dessa insatser måste ständigt följas upp och omprövas så att de hela tiden är anpassade till elevens behov. Våldsyttningar och mobbning ska aldrig accepteras, samtidigt som mest fokus bör ligga på att motverka grundorsakerna.

Skolans roll under nationella kriser

Det är när samhället möts av kriser som skolan blir extra viktig. För många barn är skolan den enda trygga punkten i vardagen. För Vänsterpartiet har skolan alltid varit det band som håller samhället samman. Det är bl.a. därför vi länge krävt en mer sammanhållen skola där barn från olika bakgrunder möts. Under våren har vi sett lärare och elever kämpa för att få skolan att fungera trots den pågående pandemin. Skolmatsalar där all personal fått rycka ut för att få serveringen att fungera. Lärare och förskollärare som fått ägna raster åt att tvätta dörrhandtag, bänkar och bord. För Vänsterpartiet är erfarenheten av coronapandemin att vårt arbete för mer pengar till välfärden är viktigare än någonsin. Skolan är en av de viktigaste delarna för att hela vårt samhälle ska fungera.

Barn som far illa

Barn med föräldrar som har ett missbruk, mår psykiskt dåligt eller som utsätter dem för våld utgör ca en fjärdedel av alla barn. Att komma från ett hem där det finns problem är en riskfaktor för att inte gå ut skolan med fullständiga betyg. Organisationen Maskrosbarn har genom sitt projekt Skolkurage tagit fram rapporten ”Fråga hur vi mår, inte hur det går”. Rapporten pekar på att skolan står dåligt rustad för att fånga upp och möta barn som kommer från hem med problem. Ett av de största problemen som lyfts är att lärare i dag möter väldigt många barn och inte alltid hinner med att se alla barns individuella behov. Rapporten lyfter också att skolpersonal är dåligt utbildad i att upptäcka tidiga tecken på barn som far illa. Därför bör regeringen utreda hur skolan kan bli bättre på att möta och upptäcka barn som far illa.

Likabehandling

Att skolmiljön präglas av trygghet och arbetsro är en förutsättning för att eleverna ska kunna tillägna sig kunskap och utvecklas socialt. Den kränkande behandling som alltför ofta förekommer i skolan måste motarbetas med kraft, och alla vuxna i skolan bär ett ansvar för detta. Ofta betraktas eleverna som en del av problemet – inte som en del av lösningen. Elevernas delaktighet är viktig för ett välfungerande likabehandlingsarbete. En politik som i grunden betraktar elever som potentiella hot mot ordningen i skolan hamnar fel.

Förebyggande åtgärder är generellt av betydligt större vikt för att verkligen förhindra kränkningar än vad disciplinära åtgärder är. En välfungerande elevhälsa, liksom ett nära samarbete mellan hem, skola, fritidshem och föreningsliv, är exempel på förebyggande arbete som behöver tillmätas större vikt.

Vänsterpartiet vill se en skola där elevernas mångfald och olikheter ses som en tillgång och inte som något negativt. Fördomar kring funktionsnedsättningar ska bekämpas och skolan ska vara tillgänglig i både fysiskt och kognitivt hänseende. Många elever blir utsatta för rasism i skolan och vittnar om att skolorna ofta saknar förmågan att bemöta och motverka det. Lärare och annan skolpersonal behöver få kompetensutveckling i att arbeta mot rasism.

Sexuella trakasserier

Sedan metoo-revolutionen startade och berättelser började spridas i mitten av oktober 2017 har många fler upprop gjorts från olika branscher. I skolans värld startades [#tystiklassen](#), [#räckupphanden](#) och [#ickegodkänt](#). Tyvärr är skolan i dag en av de vanligaste platserna där unga tjejer utsätts för sexuella trakasserier. Tusentals tjejer och kvinnor – unga som gamla – har vittnat om sexuella trakasserier och övergrepp inom skolan. Förövarna har en sak gemensamt: De är män. Klasskompisar, lärare eller annan skolpersonal.

Det är inte överraskande. Vi behöver lägga ansvaret där det hör hemma. När män är skyldiga till nästan allt våld och alla sexuella övergrepp kan det inte ligga på kvinnor att ändra på sitt beteende.

Alla måste gå i skolan och därför är det viktigt att skolorna tar tag i det förebyggande och åtgärdande arbetet mot sexuella trakasserier och sexuellt våld.

Uppropen som gjordes hösten 2017 visar på bristerna i dagens arbete. Många olika personer som är verksamma inom skolområdet vittnar om att sexuella trakasserier är normaliserade. Vänsterpartiet ser ett behov av att prioritera det arbetet och inte inkludera det enbart i värdegrundsarbetet som en kränkning bland många.

I organisationen Friends årliga rapport Friendsrapporten från 2017 beskrivs hur flera elever och lärare är så vana vid sexuella trakasserier att de ser det som en del av vardagen och att det är så tjejer och killar betar sig mot varandra. Det handlar om hur flickor får lära sig att när en pojke jagar eller slår en så betyder det att pojken tycker om en. Ni vet: "Kärlek börjar alltid med bråk." Ett sexuellt ofredande där en kille tar en tjej mellan benen eller på bröstet förklaras bort med att killen är barnslig eller omogen eller inte har förstått sin handling. När övergrepp når rättssalen vet vi alldeles för många fall där män behandlas på samma sätt – som om de inte förstod och var medvetna om sin handling.

Skolan, och även förskolan, har en viktig uppgift i att bryta dessa destruktiva könsnormer, något som också ligger i deras uppdrag. Dessvärre visar det sig att förskolan och skolan snarare konserverar gamla könsrollsmönster.

Afrofobi

För afrosvenskar och svarta över hela världen har mordet på George Floyd i USA och allt som följde därefter upprört och påmint om egna upplevelser av rasism och afrofobi.

Afrofobi kallas det när rasism och andra kränkningar riktas mot människor med afrikanskt ursprung baserat på hudfärg. Afrofobin förekommer i hela världen och ser inga gränser när det gäller ålder. Som synlig minoritet i Sverige möts svarta barn av afrofobi från väldigt tidig ålder.

Stiftelsen Friends senaste rapport visar att etnicitet är den vanligaste grunden för trakasserier i skolan. Trots detta samt det faktum att forskningsstudier från bl.a. Harvard University visar hur rasism och dess konsekvenser skadar barns psykiska och

fysiska hälsa så saknar många skolor fortfarande konkreta verktyg för att medvetet arbeta förebyggande och hantera kränkningar, trakasserier och ojämlik behandling som har sin grund i afrofobi eller annan diskriminering p.g.a. hudfärg. Detta bidrar till att tusentals barns upplevelser av rasism i skola och förskola inte erkänns.

Med anledning av detta har Forum för föräldrar till afrosvenska barn, Afrosvenskarnas Forum för Rättvisa, Fokus afrofobi, Black Lives Matter Sweden och Afrosvenskarnas Riksorganisation hittills samlat in över 45 000 namnunderskrifter där de kräver en förändring. Vänsterpartiet instämmer i att en förändring måste ske. Skolan måste bli bättre på att fånga upp och motverka den här typen av kränkningar.

Ansvar för diskriminering i skolan

Under många år har det uppmärksammats att elever som utsätts för rasism eller sexuella kränkningar inte får det stöd som behövs. En del av detta är det systemfel som gör att den typen av kränkningar ska anmälas till Diskrimineringsombudsmannen (DO) som sällan utreder och inte heller har några sanktionsmöjligheter mot skolorna. En elev som blir mobbad kan få hjälp av Skolinspektionen, men är kränkningarna av sexuell eller rasistisk karaktär händer oftast ingenting eftersom DO inte vidtar några åtgärder med hänvisning till att de inblandade är minderåriga. Två av varandra oberoende utredningar har föreslagit att ansvaret för diskriminering i skolan ska flyttas från DO till Skolinspektionen men trots det har ännu ingenting hänt. Redan i samband med **#metoo** sade dåvarande utbildningsministern till Dagens Nyheter att ett lagförslag fanns färdigt att läggas fram på bordet. Snart tre år senare finns fortfarande inget lagförslag och elever fortsätter att hamna i kläm. Vänsterpartiet kräver därför att ansvaret för diskriminering i skolan flyttas från Diskrimineringsombudsmannen till Skolinspektionen.

Men även om vi får vänta ett tag till på att myndighetsansvaret hamnar på rätt plats, så kan Haninges skolor ändå göra mycket för att förebygga och hindra kränkningar av rasistisk eller sexuell karaktär.

Elevdemokrati

Skolans och elevernas relationer ser ut på många olika sätt. Precis som i andra samhällsgrupper, som studenter eller arbetstagare, ska därför elever ha ett antal rättigheter. För Vänsterpartiet är alla människors rätt till inflytande över sin livssituation en viktig princip. Detta gäller givetvis också skolelever. Både skollagstiftningen och arbetsmiljölagstiftningen ger också eleverna rätt till inflytande. Det är bra, men det är viktigt att lagen följs, utökas och blir verklighet.

Inflytandet ska innebära att eleverna har möjlighet att påverka de beslut som skolan fattar. Det kan handla om att i samråd med läraren bestämma över formerna för utbildningen, hur man skapar studiero i klassrummen eller planering av skolans utomhusmiljö. Skolan har en viktig uppgift i att ge eleverna möjlighet att förändra, t.ex. att tillhandahålla tid och lokaler för elevråd, elevskyddsombud, elevkårer eller klassråd, men initiativet till vilka frågor som ska tas upp bör ligga hos eleverna. Ju äldre eleven blir, desto mer bör hen kunna vara med och påverka.

Elevinflytandet ska kunna ske såväl i organiserad form som i individuell form. Ett av problemen med skollagen är att elevers individuella rätt till inflytande samt elevsammanslutningars påverkansarbete blandas samman. För att elevers inflytande i skolan ska utvecklas behöver de två begreppen särskiljas.

Elevskyddsombud

Mer makt och inflytande för eleverna i skolan är också ett verktyg för att skapa en bra studie- och arbetsmiljö. Skolan ska därför främja demokratiska arbetssätt där elever, personal och föräldrar är delaktiga och har inflytande över såväl formella beslut som den vardagliga verksamheten. Att kunna påverka sin situation är en betydande faktor för hälsa och inläring. Elevinflytandet handlar inte bara om sociala frågor utan har även anknytning till undervisningens organisering, såsom diskussioner om förbättrad samordning av provperioder och en jämn arbetsbelastning för eleverna under läsåret, innehåll i temaveckor och inte minst trygghetsarbete.

Arbetsmiljöfrågor, värdegrunder och eventuella regler för samvaron på skolan ska diskuteras aktivt. Företrädare för elever ska inte bara vara delaktiga i framtagandet av

sådana regler utan även i besluten om desamma. Såväl elevrepresentanter som elevskyddsombud ska ha rätt till utbildning samt kompensatoriskt stöd för den undervisning de gått miste om under sin utbildning. Skolan ska också vara skyldig att tillhandahålla de lokaler och den utrustning som behövs för att elever och elevrepresentanter ska kunna hålla de möten och andra sammankomster som krävs för att utöva det inflytande man har rätt till.

Ökat inflytande handlar inte bara om en rättighet att få påverka sitt dagliga arbete utan i lika hög grad om en skyldighet att ta ansvar för sitt eget lärande. Elevernas rätt till reellt inflytande över sin utbildning och arbetsmiljö bör förtydligas i skollagen.

Politisk information i skolan

Det är väl känt att de som går i skolan när det är valår har ett högre valdeltagande än andra förstagångsväljare. Att kunna engagera sig politiskt är en central del i att vara en demokrati. Därför är det viktigt att elever har möjlighet att engagera sig politiskt i skolan och att möta representanter från olika politiska hemvister. Under de senaste åren har de politiska ungdomsförbundens möjlighet att komma ut på skolor kraftigt begränsats. Oftast ges rådet från ansvariga myndigheter till skolor att de kan avgränsa den politiska informationen till en dag. Denna lösning tar sällan hänsyn till att de flesta som är politiskt aktiva gör detta ideellt. Det finns också ett problem som uppstår i valrörelser vilket är att ett stort antal skolor väljer samma dag. Då blir det i stället ungdomsförbundens prioriteringar som styr vilka skolor och elever som tar del av vilken politisk information. Vi tycker att detta är en olycklig konsekvens av de begränsningar som gjorts. I stället för att se ungdomsförbund som ett problem bör skolorna se dem som en tillgång som vitaliserar vår demokrati.

Eftersom valdagen flyttats till andra söndagen i september kommer den ofta väldigt nära skolstarten. Därför är det viktigt att i den mån det är möjligt ge alla elever likvärdig tillgång till politisk information. Den information som går ut till skolorna från ansvariga myndigheter skulle tjäna på att även utifrån ungdomsförbundens perspektiv lyfta för- och nackdelar med olika sätt att möjliggöra elevers tillgång till politisk information.

Skolan är ingen offentlig plats. Vänsterpartiet anser att det är nödvändigt för demokratin att politiska organisationer under ordnade former tillåts sprida information på skolor.

Rätt till frukost

Vänsterpartiet anser att alla barn i landets samtliga skolor ska få äta sig mätta varje dag och att de ska ha rätt till frukost. För oss är detta lika självklart som att de ska få ta del av en pedagogisk verksamhet av god kvalitet. Många barn och unga äter inte frukost hemma. Det kan bero på att tiden inte räcker till eller på dåliga matvanor. Det finns emellertid också barn som möts av ett tomt kylskåp på morgonen. Föräldrarna har helt enkelt inte råd att köpa mat.

Här ligger kommunens skolor i framkant, där många serverar frukost. Men inte alla och inte alltid utan kostnad. Här vill Vänsterpartiet se ett enhetligt agerande där alla kommunens skolor erbjuder frukost utan kostnad för eleven.

Kameraövervakning

I stället för att se till att bemanna skolorna väljer många skolor andra lösningar för att motverka våld och skadegörelse m.m. Ett av de vanligaste tekniska hjälpmedlen är kameraövervakning. Kameraövervakning kan visserligen skapa en känsla av trygghet, men för många innebär den ständiga övervakningen ett intrång i den personliga integriteten. För dem leder övervakningen till en försämrad arbetsmiljö. För Vänsterpartiet är det självklart att barn och unga har lika stor rätt till sin integritet som vuxna. Unga människor behöver t.o.m. ett starkare skydd eftersom de inte har samma möjligheter att föra sin talan som vuxna. Det finns dessutom andra metoder för att skapa trygghet i skolan såsom mer personal och en trygg miljö.

Vänsterpartiet vill ha en utvärdering av kameraövervakning i skolmiljön för att fastställa om det verkligen ökat tryggheten och hur det har påverkat andra trygghetsskapande åtgärder som t ex vuxennärvaron på raster m m.

Våld i skolan

Skolan är till viss del en återspeglning av samhället. Sverige var en gång i tiden ett av världens mest jämlika länder. I dag ser det inte ut så. I dag ser vi allt större psykisk ohälsa. Vi ser hur patriarkala strukturer, sexism och skönhetsideal påverkar unga tjejers psykiska hälsa. Vi ser också hur segregationen breder ut sig p.g.a. de ökande klyftorna och rasismen.

När hot och våld sker i den svenska skolan, oavsett om det är gentemot lärare eller gentemot elever, ska självfallet åtgärder sättas in av skolledningen. Det är dessutom viktigt att våra lagstiftningar följs av rättsväsendet. Men grundorsakerna till problematiken kommer inte att åtgärdas så länge vi inte har en bättre arbetsmiljö för skolans personal, så länge vi inte har mindre grupper i skolan och så länge vi inte har en elevhälsa som finns där i tillräckligt stor utsträckning för våra elever.

Sociala problem och kränkningar på en skola uppstår inte ur tomma intet – det omgivande samhället och vårdnadshavarna behöver involveras mer och på ett strukturerat sätt i arbetet för att alla elever ska ha en trygg skolgång.

Vänsterpartiet menar att grundorsakerna till att våldet i skolan har ökat måste belysas. En av dessa orsaker är en alltmer segregerad skola p.g.a. det system som har byggts upp under de senaste decennierna, där eleverna ses som kunder och inte som elever som har rätt till kunskap. Där införandet av friskolor och skolpeng har gjort att skolans kompensatoriska uppdrag fått mindre betydelse och elever med störst stödbehov samlas på skolor med låg personaltäthet och för få behöriga lärare. Tryggheten minskar när barn inte får det stöd de behöver i skolan. När barn inte blir sedda tappar de lätt framtidstron.

Skolan ska ansvara för att även vårdnadshavarna inkluderas i värdegrundsarbetet. Såväl rektor som personal bör ha en handlingsplikt, inte bara anmälningsplikt, när dessa fått kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling, något som framhållits av DO. Det ska vara tydligt att plikten att anmäla och åtgärda problem inte bara gäller när en elev anser sig utsatt för kränkande behandling – skolan ska göra en egen bedömning av om det inträffade kan vara ett exempel på kränkande behandling eller diskriminering. Men för att kunna göra det behöver

lärare och skolledare mer verktyg och resurser. Vi menar att den nuvarande lagstiftningen mot mobbning och kränkande behandling som finns i Sverige måste bli bättre. Lagstiftningen på detta område bör utvecklas ytterligare. Regeringen bör utreda hur lagstiftningen kan utvecklas när det gäller mobbning, våld och kränkande behandling i syfte att stärka tryggheten och studieron i skolan.

Vänsterpartiets prioriterade uppdrag för Grund- och förskolenämnden

Rätt till heltid i förskolan

Vänsterpartiet tycker det är självklart att man inte gör skillnad på barn. Som det ser ut idag så får alla barn inte rätt till lika många timmar i förskolan baserat på föräldrarnas sysselsättning. Barn till arbetsökande samt barn vars föräldrar är föräldralediga med syskon får endast ta del av förskolans verksamhet på 30 h i veckan till skillnad från barn till yrkesverksamma föräldrar som får ta full del av den pedagogiska verksamheten.

Förskolan är till för barnen och inte föräldrarna. Den pedagogiska verksamheten som bedrivs inom förskolan ska alla barn ha rätt att ta del av lika mycket. Både svensk och internationell forskning visar att barn som tagit del av pedagogisk verksamhet i tidig ålder klarar sig bättre i skolan vilket också resulterar i bl.a. större framgång i arbetslivet, till skillnad från barn som inte tagit del av pedagogisk verksamhet. Studier visar att barn som gått i pedagogisk verksamhet har ett tydligt försprång i livet både på kort och lång sikt. Därför tycker vi att alla barn ska ha rätt till samma förutsättningar och möjligheter, vilket börjar med lika rätt till heltid i förskola för alla barn.

Tack vare Vänsterpartiet så utökades tiden för den grupp barn som inte hade rätt till heltid från 25 h i veckan till 30 h. Den rätten har den styrande alliansen börjat nagga i kanten. Vi vill fortsätta den utvecklingen så att de barnen ska ha möjlighet att ta del av förskolans pedagogiska upp till 40 h i veckan om behov och önskemål finns.

Mindre barngrupper

Många pratar om att de vill minska barngrupper men ingen skjuter till de resurser som behövs. Följande står i Mittensamarbetets politiska plattform:

“Förskolan ska byggas ut i takt med att kommunen växer och barngruppernas storlek ska minska med en långsiktig målsättning att nå Skolverkets riktvärden. [...]

Åtgärder: [...]

- Storleken på småbarnsgrupperna ska minska under mandatperioden”

Förvaltningen lyfter också att det inte finns någon “dynamisk volymeffekt” att beakta vilket medför att ökningen av grundbidraget i elevpengen till förskolan behöver vara högre än de senaste årens ökning om man ska kunna behålla det inrapporterade nyckeltalet 17,9 barn / avdelning.

Om man dessutom vill **minska** barngrupperna och inte bara behålla nuvarande storlek så behöver man som sagt skjuta till mer resurser.

Och det är viktigt att komma ihåg att man inte får ta del av statsbidraget för jämlik skola om kommunen gör neddragningar på redan befintlig grundbemanning.

Vänsterpartiet ger nämnden full kompensation för pris- och löneökningar. Vi skjuter dessutom till 35 miljoner för att minska barngruppernas storlek.

Verksamhet i egen regi

Det är viktigt att skolans olika delar är i egen regi. Dels ska de skattemedel som avsätts komma eleverna och verksamheterna till godo fullt ut. Det ger även eleverna och personalen en större trygghet att komma tillrätta med missförhållanden som kan uppstå, jämfört med privata företag. Kommuninvånarnas skattepengar ska gå till en verksamhet med hög kvalitet med god arbetsmiljö för personalen, inte till privata vinster för företagen. Dels så har utbildningsförvaltningen det svårt redan idag med planeringen inför framtiden. De privata företagen gör att det går inte att ta ett

helhetsgrepp i frågan och planera framåt. Andelen elever i förskola och skola som går i kommunal regi minskar. Det försvårar för kommunen och försämrar för eleverna och personalen.

Vi vill sätta ett stopp för etablering av fler privata företag inom välfärden, även inom förskolan och skolan.

Satsa på NPF-certifiering

Satsa på NPF-elever! I nuläget krävs det att eleven har föräldrar som slåss för dem. I Huddinge är Källbrinksskolan NPF-certifierad. Haninge ska också ha personal som kan bemöta NPF-elever och det bör finnas minst en NPF-certifierad skola i kommunen.

Inför en Barnombudsman

För att sätta barnet i första rummet bör det införas en ny tjänst: en lokal Barnombudsman. Den lokala Barnombudsmannen ska granska nämndens och utbildningsförvaltningens beslut, säkerställa att personal utbildas i barnkonsekvensanalys och barnrättsperspektiv och ska vara ombud för barn och föräldrar i enskilda fall för att säkerställa att barnens rättigheter tillgodoses.

Barn i rörelse

Forskningen är tydlig med att barn som rör sig också presterar bättre i skolan. Det är oavsett om det är lek eller idrott, det viktigaste är rörelse. Därför ska förutsättningar finnas för lek och rörelse för barn. Gårdsytan per barn på förskolan ska utökas och rörelse och lek ska planeras in i schemat och undervisningen.

Bra skolmat

Skolmaten bör lagas från grunden i skolans kök för att göra maten mer hälsosam och smakrik. Vissa skolkök borde renoveras och personalen bör utbildas i att laga maten från grunden. Om man gör det har man koll på vad den innehåller, vilket man ofta inte har med de hel- och halvfabrikat som i stor utsträckning serveras i skolor och förskolor idag.

Eftersom animaliska livsmedel har högre utsläpp av växthusgaser vill se en plan för att minska animaliekonsumtionen inom kommunen. Vi vill därför införa vegonorm. Det är fortsatt viktigt att kökspersonalen utbildas i vegansk och klimatsmart matlagning. Vi vill också att målet ska vara att så mycket som möjligt av maten ska vara ekologisk. Då ekologisk mat ofta är något dyrare och växtbaserad mat ofta är billigare så blir det ett nollsummespel att öka andelen ekologisk mat och andelen växtbaserad mat. Vikingaskolan är ett exempel på en skola som redan gör ett väldigt bra arbete.

All djurhållning och konsumtion av animalier ska därför utgå från att djur är kännande varelser och de ska ges ett gott liv och möjlighet till ett naturligt beteende. Animalier som bidragit till ett särskilt stort lidande för djuren ska fasas ut.

Uppdrag till nämnden:

- Införa heltid för alla barn i förskolan
- Starta en F-9 skola i Jordbro
- Mer personal till förskolorna och mindre barngrupper
- Skola i egen regi, Inga fler vinstdrivande förskolor och skolor
- Fler legitimerade lärare och satsningar på att obehörig personal kan vidareutbildas och bli behöriga
- Införa tjänsten en lokal Barnombudsman
- Utbilda personal inom NPF och påbörja arbetet med att NPF-certifiera en skola
- Främja lek och rörelse för barnen
- Inför vegonorm i skolbespisningen och fortsatt utbildning av personal i vegansk och klimatsmart matlagning
- Sammanhållen policy kring kostnadsfri frukost på kommunens skolor
- Grund- och förskolenämnden uppdras att arbeta med attitydförändringar för att främja jämställdhet, exempelvis genom workshops om maskulinitetsnormer och hbtq-frågor samt att utbilda personal i genuspedagogik
- Grund- och förskolenämnden uppdras att arbeta med våldsförebyggande arbete, exempelvis Mentors for violence prevention

14.2 Socialnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden enligt reglementet. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg, d.v.s. ekonomiskt bistånd, stöd till enskilda samt barn och familjer. Detta omfattar även vård av unga och personer med missbruk enligt socialtjänstlagen och tvångslagarna LVU och LVM. Socialnämnden ansvarar för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ansvarar även för familjerättsfrågor, arbetsmarknadsfrågor, alkohol- och tobaksfrågor inklusive serveringstillstånd samt frågor som rör flyktingmottagande. Socialnämnden lämnar även visst bidrag till föreningar.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 1 012 000 tkr

Förändring från 2020: + 44 283 tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: + 10 000 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: 10 mnkr. Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Vänsterpartiets inriktning på socialpolitiken

Att välfärden fungerar är en förutsättning för många människors frihet. Generell välfärd ska omfatta alla som är i behov av den. Den generella välfärden innebär en solidarisk omfördelning av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, mellan lågavlönade och högavlönade, mellan olika perioder i våra liv och mellan friska och sjuka. För Vänsterpartiet är det en självklarhet att pengarna som är avsatta för att finansiera den gemensamma välfärden ska gå till människor som behöver stöd och hjälp och inte till privata utförare i välfärdsbranschen.

Under de senaste decennierna har många i Sverige fått det bättre men de sociala och ekonomiska klyftorna ökar. Den grupp som har det sämst i samhället ligger kvar på samma nivå som tidigare eller har fått det sämre. Var man bor och vad ens föräldrar tjänar får allt större betydelse för de barn som växer upp nu. Skillnaderna i hälsa ökar och hur friska vi är och hur länge vi lever beror mycket på vad vi tjänar och var vi bor.

Den borgerliga regeringen som styrde Sverige mellan 2006 och 2014 försämrade många av de utjämnande stödsystemen. Det som tidigare hade setts som sociala problem, som arbetslöshet och bostadslöshet, började betraktas som individens egna problem. I stället för att söka strukturella, samhällsliga, lösningar lades ansvaret för lösningen över på den som var utsatt. Nedmontering av socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen ledde till att ansvaret för de personer som drabbats av samhällsförändringarna flyttades över till kommunerna och belastningen på socialtjänsten har därefter ökat markant.

I dag blir människor som är i behov av samhällets stöd allt mer beroende av ideella krafter. Mycket av det arbetet är bra och viktigt men Vänsterpartiets uppfattning är att det är samhällets uppgift att garantera bostad, grundläggande ekonomisk trygghet och hjälp och stöd. Vi vill att civilsamhället ska vara ett komplement till en rättighetsbaserad socialtjänst, inte dess ersättning. Vår målsättning är en stark och välfungerande välfärd som alla kan lita på. För att uppnå det krävs en socialpolitik som bygger på kunskap och erfarenhet och som sätter människors rättigheter och integritet i centrum.

Som ett resultat av Vänsterpartiets budgetförhandlingar med regeringen under förra mandatperioden tillsattes en jämlikhetskommission med uppdrag att ”lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämlikheten och öka möjligheterna till social rörlighet. Den ekonomiska jämlikheten ska framför allt främjas genom åtgärder som bidrar till en så jämn fördelning av marknadsinkomsterna som möjligt.” I juli i år kom kommissionens betänkande En gemensam angelägenhet, där man bl.a. slår fast att jämlika förutsättningar är gynnsamt för den ekonomiska utvecklingen, att sambandet mellan jämlikhet och tillit till samhället är starkt och att en jämn fördelning av villkor och möjligheter leder till en genomsnittligt bättre hälsa i samhället. I betänkandet står det, ”Vid en samlad bedömning framstår det som om motiven för ökad jämlikhet i nuläget väger tyngre än de motsatta. Jämlikhet har under lång tid fått stå tillbaka för andra politiska mål, men de snabba förändringar som ägt rum både i Sverige och i omvärlden motiverar en omprövning”.

Ekonomiskt bistånd

Vänsterpartiet ser ett stort behov av en grundlig översyn av det ekonomiska biståndet. Trots de ökande ekonomiska klyftorna i samhället och Vänsterpartiets påtryckningar valde regeringen att inte ta med det uppdraget i sin utredning Framtidens socialtjänst, som kom med sitt slutbetänkande Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag, i augusti 2020. Att främja jämlikhet i levnadsvillkor är ett av socialtjänstens viktigaste åtaganden. Det innebär att allmänna standardförbättringar för stora grupper inom befolkningen även bör komma de ekonomiskt utsatta till del.

Målet är att biståndet ska ge en skälig levnadsnivå och att personer och familjer som lever med försörjningsstöd ska kunna leva ett liv som liknar det stora flertalets. Det är därför mycket olyckligt att regeringen väljer att inte utreda hur jämlikheten kan öka mellan familjer som lever med ekonomiskt bistånd och de familjer som inte gör det.

Riksnormen omfattar endast vissa kostnader av försörjningsstödet. Normen var från början tänkt som en lägstanivå men har kommit att bli en högstanivå. Vid sidan om riksnormen finns en andra del av försörjningsstödet där det görs en individuell skälighetsbedömning av kostnaderna, såsom hyra och elkostnader. Även dessa har kommit att schabloniseras av kommunerna och befästs genom rättspraxis. Dator och bredband ingår inte i normen trots att Socialstyrelsen i sina allmänna råd om ekonomiskt bistånd rekommenderar att dator med internetuppkoppling bör ingå i ett hems utrustning.

Riksnormen räknas upp varje år men trots det ökar klyftan mellan låginkomsttagare och mottagare av ekonomiskt bistånd kraftigt. Även begreppet ”nödhjälp” används inom socialtjänsten och det innebär att familjer kan leva i månader, ibland år, på att bara få pengar till mat och hyra men inte till exempelvis mediciner, kläder eller annat livsnödvändigt.

Vänsterpartiet ser ett stort behov av att minska klyftan mellan allmänna inkomstnivåer och ersättningsnivåerna för försörjningsstöd.

Föräldrar som har försörjningsstöd saknar i dag rätten att ha semester för att kunna vara med sina barn under sommarmånaderna och återhämta sig. I stället tvingas man bl.a. att hela tiden stå till arbetsmarknadens förfogande och kan därför inte åka på

semester med sina barn. Föräldrar med försörjningsstöd ska ha rätt till ledighet från sina skyldigheter i syfte att ha semester med sina barn.

Vad som ska räknas som inkomster påverkar nivån på försörjningsstödet. Det är reella inkomster som ska räknas men allt oftare räknas även fiktiva inkomster såsom andra bidrag som är möjliga att ansöka om. Även skadestånd för brottsoffer räknas som inkomst och sänker försörjningsstödet.

De flesta kommuner har som rutin att ge avslag om någon äger sin bostad. Det tas i dag inte tillräcklig hänsyn till konsekvenserna av att tvingas sälja sitt boende och bli bostadslös, speciellt inte när det finns barn i hushållet. Detsamma gäller för personer som äger och är beroende av en bil för att exempelvis vara aktivt arbetsökande.

Försörjningsplikten kan även ställa till problem vid behov av ekonomiskt bistånd. Om en person är gift eller sambo med någon som har en inkomst så ses det som att personen kan få sina behov tillgodosedda genom denne. Detta kan leda till att den ekonomiskt utsatta hamnar i en beroendeställning som förhindrar möjligheten till ett självständigt liv. Kvinnor som exempelvis flyr från en våldsam relation har inte möjlighet att få ekonomiskt bistånd så länge hon fortfarande är gift eller anses vara sambo med mannen som har utsatt henne.

Fokus för bedömningarna av ekonomiskt bistånd bör ligga mer på de individuella behoven och större hänsyn ska tas till barns behov. Med anledning av detta bör riktlinjerna för ekonomiskt bistånd, inklusive försörjningsplikten, ses över i syfte att säkerställa att det alltid görs individuella bedömningar.

Att få upprättelse när man har blivit utsatt för ett brott är väldigt viktigt. Många kvinnor som lämnar en relation där de har utsatts för våld hamnar i ekonomiska problem för att de exempelvis förlorar sitt hem och inkomst och tvingas bo på ett skyddat boende. Det finns även andra exempel på när ett brott mot individen har orsakat den ekonomiska utsattheten. För att säkerställa att alla brottsoffer får upprättelse genom skadestånd utbetalat skadestånd inte räknas som inkomst vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

Nedmonteringen av den generella välfärden har bidragit till att allt fler människor hamnar hos socialtjänsten och fastnar i samhällets absolut yttersta skyddsnet. Människor som inte har ett förvärvsarbete hör oftast hemma i andra trygghetssystem men när kraven ökar för att kvalificera sig till a-kassa och sjukförsäkring ökar andelen fattiga i samhället. Att leva på den låga ersättning som ekonomiskt bistånd utgör under en kort period kan vara krävande men att leva på stödet under lång tid kan vara hälsofarligt. Enligt Vänsterpartiet får försörjningsstöd aldrig bli en långsiktig eller permanent lösning. Socialtjänstens förebyggande arbete måste prioriteras och särskilda hjälpinsatser ska sättas in när människor riskerar att fastna i långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Detta gäller särskilt familjer med barn.

Ingen ska behöva bli hänvisad till socialtjänsten med arbetslöshet eller sjukdom som enda skäl. Socialtjänstens arbete med arbetslösa personer riskerar att fokusera mer på de krav som ska ställas på den arbetslösa för att den ska bli beviljad ekonomiskt bistånd än på hur stödet bör se ut för att på bästa sätt hjälpa personer att hitta en annan försörjning. Att en person inte anses stå till arbetsmarknadens förfogande kan leda till att hela försörjningsstödet dras in. Bistånd kan nekas även om en person har sökt jobb och deltagit i arbetssökaraktiviteter. Då ekonomiskt bistånd villkoras på detta sätt utgår inte längre bedömningen från individens behov vilket det ska göra enligt socialtjänstlagen.

Det saknas nationell statistik kring antalet ansökningar och antalet avslag gällande ekonomiskt bistånd. Det enda som framgår av Socialstyrelsens statistik är hur kostnaderna för ekonomiskt bistånd utvecklats och det visar inte om restriktiviteten har ökat eller minskat. För att kunna följa utvecklingen kring ekonomiskt bistånd bör därför statistiken kompletteras och förbättras.

Vi är långt ifrån att se alla konsekvenser av coronapandemin men vi vet att många i vårt land kommer få stora ekonomiska bortfall i sin privatekonomi. Människor och familjer som redan lever på gränsen till fattigdom kommer att få behov av försörjningsstöd framöver men även personer som tidigare inte levt i ekonomisk utsatthet kan nu bli tvungna att ansöka om försörjningsstöd p.g.a. plötslig arbetslöshet eller att inkomster till det egna företaget försvinner. För att inte försvåra

deras liv ytterligare är det nu extra viktigt att kraven och praxis kring försörjningsstöd förändras och lättas upp.

Barn i ekonomiskt utsatta familjer

Ett ekonomiskt jämlikt samhälle skapar bättre chanser och valmöjligheter för alla barn. Klyftorna mellan barn till fattiga föräldrar och barn till rika föräldrar ökar. Att leva i fattigdom har en mängd negativa konsekvenser för barn och det är väl belagt att en fattig barndom ökar risken för social utsatthet senare i livet. Sannolikheten att själv hamna i de lägre inkomstskikten ökar ju lägre inkomster ens föräldrar hade under uppväxten. Det finns tydliga kopplingar mellan fattigdom i barndomen och utbildningsresultat, etablering på arbetsmarknaden, hälsa och trygghet i det egna bostadsområdet.

Enligt Rädda barnen lever 186 000 barn i ekonomisk utsatthet i Sverige i dag. För att minska antalet krävs det en ekonomisk politik som minskar klyftorna i samhället. Det krävs satsningar på fler jobb, rätt till arbete på heltid, bättre arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid. Men det krävs även riktade politiska satsningar som sätter barnens bästa i centrum. I syfte att minska de ekonomiska klyftorna mellan barn i samhället och de negativa hälsokonsekvenser som ekonomisk utsatthet leder till bör regeringen utarbeta en nationell handlingsplan mot barnfattigdom.

Barnkonventionen och socialtjänstlagen

I socialtjänstlagens målparagraf står det att ”barns behov särskilt ska beaktas”. I FN:s barnkonvention står det att barnets bästa ska komma i främsta rummet i alla åtgärder som rör barn. Barnkonventionen går längre än socialtjänstlagen när det kommer till barns rättigheter. I och med att barnkonventionen ska bli svensk lag bör detta ses över. En lagändring bör göras i socialtjänstlagen så att barnets bästa blir avgörande även i arbetet med ekonomiskt bistånd. I dag har inte barn i Sverige någon egen rätt till ekonomiskt bistånd. När föräldrar får avslag på sin ansökan om ekonomiskt bistånd så får även barnen det. Även den del av biståndet som är till för barnen och som ska gå till grundläggande behov som boende, mat, barnens kläder och fritidsintressen dras in. Att barn drabbas av föräldrarnas livssituation anses inte

stämman överens med socialtjänstlagens intention om alla människors rätt till ekonomisk och social trygghet eller med principen om barnets bästa. Enligt Vänsterpartiet bör alla barn garanteras en grundläggande ekonomisk trygghet under sin uppväxt. Barns bästa ska vara avgörande även vid beslut om försörjningsstöd. Socialtjänstlagen bör därför ändras så att barn får rätt till grundläggande försörjning oberoende av om föräldrarna anses ha rätt till bistånd eller inte.

För Vänsterpartiet är det även viktigt att barn aldrig ska vara försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Inkomster från ungdomars sommarjobb, extraarbete, skadestånd eller arv bör exempelvis inte påverka föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd. Det ska därmed inte vara möjligt för socialtjänsten att räkna av ett barns eller en ungdoms tillgångar eller inkomster mot barnets del i familjens kostnader. Samtidigt är det ytterst viktigt att föräldrar inte ska kunna dra nytta av sina barn genom att föra över inkomster eller egendom på dem och på så sätt undvika ett sänkt eller indraget bistånd.

Vänsterpartiet prioriterade uppdrag till socialnämnden

Stoppa nedskärningarna inom socialnämnden

Under många år så har socialnämnden få utstå stora nedskärningar. Det är ett direkt resultat över att kommunledningarna (tidigare S-C-MP och nu S-C-L-KD) inte velat skjuta till tillräckligt med resurser. Förvaltningen har sagt att de behöver mer pengar om de inte ska behöva skära ner på förebyggande åtgärder. I delårsrapport 2 2020 kan vi läsa:

“Nämndens kostnader inom individ- och familjeomsorg inklusive ekonomiskt bistånd samt funktionsnedsättning ligger väl i jämförelse med andra kommuner sett till nettokostnadsavvikelsen i Kolada. Denna bild bekräftas också av den årliga analysen av kostnad per brukare.”

Om de nedskärningar som finns kvar att göra skriver förvaltningen:

“Ytterligare åtgärder som skulle behöva genomföras är i sådant fall neddragning av nämndens förbyggande arbete för ungdomar

(förebyggarteam, ungdomsmottagning och familjecentral), avveckla personliga ombud inom socialpsykiatri och neddragning arbetsmarknadsinsatser. Dessa åtgärder kan inte rekommenderas av förvaltningen eftersom de på sikt medför ökade kostnader. Dessutom skulle besparingen inte ge någon effekt i år pga. omställningskostnader.”

I och med att Haninge är en kommun som växer så är det naturligt också att antalet personer som är i behov av försörjningsstöd ökar. Andelen hushåll med försörjningsstöd är i stort oförändrat med 1,6 procent av befolkningen både 2018 och 2019. Januari till juni år 2020 är andelen 1,5 procent. Men kostnaderna riskerar att öka ytterligare pga arbetsmarknadsläget. Självklart måste man ta höjd för det.

Vi måste istället satsa på det förebyggande arbete! Det framkommer inte minst i delbetänkandet *Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst* av utredningen *Framtidens socialtjänst*. Det är självklart att socialförvaltningen ska fortsätta med det förebyggande arbete vi har och att utöka det.

Återstarta familjecentralerna i Jordbro och Brandbergen

Kommunledningen har lagt ner familjecentralerna i Jordbro och Brandbergen. Ännu en samhällsinstitution som avvecklas p g a “effektiviseringsskäl”. Vänsterpartiet hade egna förslag både i grund- och förskolenämnden och i socialnämnden.

Beslutet kommer att innebära att kontakten kommer att försämrats med just den målgruppen som familjecentralerna är tänkta att nå. Brandbergen och Jordbro är dessutom listade som utsatta områden av Polisen, så det är verkligen tråkigt att man då i dessa områden väljer att ta bort familjecentralerna som har så bra förebyggande insatser.

Det har inte gjorts någon konsekvensanalys av nedläggningen av familjecentralerna. Indikationer vi har fått från personal är att det kommer färre personer från Jordbro och Brandbergen till den nya familjecentralen i Handen.

Vi behöver satsa mer på förebyggande insatser och nödvändiga satsningar på välfärden i Jordbro och Brandbergen för att invånarna ska få lika bra samhällsservice som andra delar av kommunen. Nedläggningen av familjecentralerna går i helt fel riktning. Därför vill vi återstarta dem.

Minska kostnaderna för externa placeringar

Kostnaderna för externa placeringar ligger på en hög nivå. Kostnaderna har ökat från 2019 till 2020. Totalt så ligger kostnaderna för externa placeringar (öppenvård ej inräknat) på 89 miljoner kronor för januari-augusti 2020. Placeringarna har bland annat handlat om ökad psykisk ohälsa och vålds/hedersproblematik. Placeringarna är en följd av att man behövt omhänderta barn och unga genom LVU (Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga).

Vänsterpartiet har lyft den här frågan tidigare och vi har skickat in en motion om att starta ett kommunalt bolag för att bedriva jourhem och andra boenden i egen regi med syfte att minska placeringskostnader för kommunen. Det är bättre om vi kan bedriva verksamhet i egen regi istället för att betala dyra pengar till vinstdrivande företag.

Ta itu med hedersproblematiken

Omhändertagande av barn och unga genom LVU (Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga) har ökat ordentligt senaste åren. En del av det är p g a hedersproblematik.

Vänsterpartiet anser att det behövs krafttag mot hedersproblematiken.

Kommunledningen har vägrat att genomföra den kartläggningen av hedersrelaterat våld och förtryck som ett enigt kommunfullmäktige stod bakom 2017-11-06. Vi anser fortfarande att en sådan kartläggning kan ge oss värdefull information.

Vi var positiva till en kartläggning 2017 men tryckte redan på också på att det måste följas upp med insatser. De förslag vi tog upp då var:

- Utbilda personalen i skola och socialtjänsten och stärka samverkan mellan förvaltningarna och till polisen
- Vi behöver samverka med andra kommuner kring skyddat boende
- Fortsätt stödja kvinnojouren
- Börja tidigt med att samtala om jämställdhet. Jobba aktivt med genuspedagogik redan i förskolan
- Se till att diskutera kring normer om könsroller

Vi i Vänsterpartiet anser att det är viktigt att motverka patriarkatet, att motverka hedersrelaterat förtryck och våld. Därför har vi lagt motion både om att införa feministiskt självförvar, workshops i maskulinitetsnormer och hbtq. Vi har också lagt en motion om att införa en jämställdhetsmiljon. Tyvärr fick vi inte stöd från något annat parti som är här i detta kommunfullmäktige.

Manscentrum är en förening som jobbar med förebyggande arbete på olika sätt. Bland annat så påbörjade Manscentrum ett samarbete med SFI-skolan i Haninge våren 2018. Eleverna kan vid sidan av språkstudierna få samhällsinformation av Manscentrum. De informerar om sexuella trakasserier, hederskultur och kvinnors rätt över sin egen kropp. Både personal och elever har varit tacksamma för informationen. Här har Manscentrum en bra ingång för att prata med nyanlända om de här frågorna. Det är också viktigt att prata om frågor om jämställdhet, machokultur, sexuella trakasserier och hedersproblematik med elever inom högstadiet och gymnasiet. Om Manscentrum skulle bjudas in av skolorna skulle de vara intresserade har de uttryckt. Att stöja både Kvinnojouren och Manscentrum är viktigt i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Tak över huvudet

Vi tycker att det är viktigt att alla kommunmedborgare i Haninge ska kunna känna sig trygga, inkluderade och få ta del av sina mänskliga rättigheter. Men idag är alltför många medborgare i kommunen hemlösa av olika skäl och löser kortvarigt sin hemlöshet genom att sova runt hos vänner och familj tills att vissa slutligen söker hjälp hos Socialtjänsten. Dock är det inte alla gånger som hemlösa får hjälp av Socialtjänsten och tak över huvudet utan kan i första hand bli hänvisade till att lösa

sin bostadssituation på egen hand. Så som bostadsmarknaden dessutom ser ut idag är detta inte alltid lätt.

Vissa löser det genom dyra och otrygga inneboendeformer eller andrahandshyrning, men inte alla. Vi tycker därför det är självklart att Haninge kommun i vart fall kan garantera sina medborgare att ingen ska behöva sova på en parkbänk, i tåget eller i en port på gata hemlöshet. Vi vill därför att Socialnämnden inför en Tak över huvudet garanti inom Socialtjänsten vilket innebär att den som söker hjälp hos kommunen för plötslig bostadslöshet ska garanteras tillfälligt boende om denne inte kan lösa sitt boende själv. Detta har bl.a. Stockholms stad och Nynäshamn kommun infört.

Arbetstidsförkortning

Enligt svensk forskning från Stressforskningsinstitutet är det nu bekräftat att sex timmars arbetsdag minskar stress och oro samt förbättrar de anställdas sömn.

Vi vill att personal inom Socialtjänsten ska orka med sitt arbete, minska sjuktalen, vilja arbeta kvar på sin tjänst och locka nya socialsekreterare. Detta tänker vi att sex timmars arbetsdag skulle bidra till. Förutom att nuvarande personals hälsa skulle förbättras skulle även personalen med större sannolikhet välja att vilja arbeta kvar. Även kommunen som arbetsgivare skulle locka ny personal inom socialtjänsten om sex timmars arbetsdag skulle införas.

Sex timmars arbetsdag kan dessutom bidra till att fler arbetslösa får jobb. Samtidigt som många idag sliter ut sig och långtidssjukskrivs, finns det många arbetslösa som desperat söker arbete. Med införande av arbetstidsförkortning kan en del av dem som får ett jobb komma in och avlasta dem som redan har ett. Detta skulle även kunna omvandla en del av de ofrivilliga deltidsjobben till heltidsjobb. Införande av sex timmars arbetsdag är också en feministisk reform för ett långsiktigt hållbart arbetsliv. Det är vanligt förekommande att många kvinnor redan idag arbetar sex timmar (med medföljande lägre lön) för att få ihop sin vardag, framförallt mammor med yngre barn. Genom införandet av en arbetstidsförkortning sker både en arbetstids- och löneutjämning.

Värna föreningarna och ideella krafter

Föreningarna som jobbar inom socialtjänstens område som Haninge kommun har samarbete med gör ett fantastiskt arbete! Haninge kvinnojour, Manscentrum och Brottsofferjouren har tillsammans lång erfarenhet av att motverka mäns våld mot kvinnor, stötta brottsutsatta och fortbilda i frågorna.

Vänsterpartiet är starkt emot upphandling av skyddat boende som kommer att drabba kvinnojourer hårt över hela landet, även här i Haninge. Mäns våld mot kvinnor ska inte göras till en vinstaffär! ROKS och Unizon är väldigt kritiska till det här. Dock finns en möjlighet med direktupphandlingar (eftersom tjänsten som erbjuds oftast understiger märket). Ett annat sätt skulle vara att teckna IOP-avtal.

Vi vill också att förvaltningen samarbetar aktivt med Haninge frivilliga familjehem som själva uttryckt en vilja att samarbeta med kommunen kring situationen för ensamkommande ungdomar 18+. Tyvärr har varken nämnden eller förvaltningen den ambitionen idag.

SL-kort

Vi tycker att alla som söker om SL-kort i samband med ansökan om försörjningsstöd ska beviljas det, även om man är sjukskriven, föräldraledig eller har annan sysselsättning som gör att man inte är arbetssökande. Det är viktigt att kunna röra sig fritt inom och utom kommunen, bryta isolering och kunna ta del av ett aktivt och socialt liv, vilket vi anser att SL-kort bidrar till.

Satsa på rehabilitering

Tyvärr finns det personer som idag uppbär försörjningsstöd som borde ha fått stöd från Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Som enskild kan det vara svårt att stå sig mot stora myndigheter även om man har rätt i sak. Man kan exempelvis vara sjuk och få ett intyg från sin läkare men få en annan bedömning av Försäkringskassan (som aldrig träffat en själv). Projektet Samrehab bör därför göras permanent och utvecklas då det har visat sig ge goda resultat och har varit ett bra stöd för socialsekreterarna i Haninge. Under projektet har målgruppen varit unga vuxna 18-25. Vi vill att projektet utvecklas och får en större målgrupp.

Uppdrag till nämnden:

- Återstarta familjecentralerna i Jordbro och Brandbergen
- Utred möjligheten att starta ett kommunalt bolag för att bedriva jourhem och andra boenden i egen regi
- Införa Tak över huvudet - garanti inom socialtjänsten
- Införa gratis SL-kort för de som ansöker om det vid uppbärande av försörjningsstöd
- Inför sex timmars arbetsdag på en avdelning (för hela personalstyrkan) inom socialtjänsten, med utvärdering efter två år för att sedan successivt utöka det
- Satsa på förebyggande insatser
- Ge förutsättningar för långsiktiga avtal och relationer med Haninge kvinnojour, Manscentrum och brottsofferjouren t.ex. genom långa avtal eller IOP-avtal
- Fortsätt med placeringar i Haninge kvinnojours skyddade boende
- Kartlägg situationen för ensamkommande ungdomar 18+ tillsammans med Haninge frivilliga familjehem och andra civilsamhällesorganisationer
- Gör projektet Samrehab permanent och utveckla det

14.3 Äldrenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden. Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård och omsorg till personer över 65 år och äldre vad gäller hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende/växelvård och särskilt boende. Äldrenämnden ansvarar för samordningen av tillgänglighetsanpassningsarbetet i kommunen. Äldrenämnden ska tillsammans med andra nämnder och styrelser verka för att de äldre har tillgång till ändamålsenliga bostäder.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 844 000 tkr

Förändring från 2020: + 170 tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: + 18 000 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Vänsterpartiets politik för äldreomsorgen

En helt ny omsorg efter Covid-19

Alla människor ska mötas med trygghet, omsorg och värdighet. Ett land som anser sig ha råd med skatteavdrag för städning i hemmet för friska personer i arbetsför ålder måste även ta sig råd med en bra och värdig äldreomsorg.

Coronapandemin har på ett mycket tydligt sätt blottat den svenska välfärdens brister. Ett särskilt tydligt exempel på det är den fragmenterade äldreomsorgen som präglas av otrygga anställningar, låga löner, låg personaltäthet och på vissa håll en alltför låg utbildningsnivå. Det är därför hög tid att rusta upp äldreomsorgen så att vi får en äldreomsorg som vi kan lita på.

År av skattesänkningar har dränerat välfärden på resurser. Besparingar och privatiseringar har lett till en underdimensionerad sjukvård och äldreomsorg, med brist på såväl personal som utrustning och skyddskläder. Inom hemtjänsten är bemanningen låg och antalet timvikarier och personalomsättning hög – en

kombination som under coronakrisen fått förödande konsekvenser där äldre i vissa fall tvingats ta emot upp till ett tjugotal olika anställda från hemtjänstföretagen under kort tid.

Var fjärde som jobbar inom den kommunala äldreomsorgen är tillfälligt anställd och var femte är timanställd. Värst är det i Stockholmsregionen, där smittspridningen på äldreboendena också varit mest omfattande. I den privata äldreomsorgen är andelen visstidsanställda ännu högre. Att sektorn är underfinansierad, präglas av otrygga anställningar och dessutom på sina håll domineras av privata utövare är ett problem för både arbetsmiljön, anställningstryggheten, resurserna och möjligheten att snabbt åtgärda bristerna.

Den stora graden av visstids- och timanställningar inom äldreomsorgen anses vara en bidragande orsak till den stora smittspridning av covid-19 som skett på äldreboenden. Personal som kommer och går gör kontinuiteten i rutinerna sämre och ökar risken att coronaviruset sprids vidare. Situationen med smittspridning i äldreomsorgen är mycket allvarlig, eftersom det handlar om de människor som allra mest behöver skyddas.

Vänsterpartiet instämmer i hyllningen av de anställda inom äldreomsorgen som gör stora och avgörande insatser, men anser att de bör tackas med bättre arbetsvillkor och bättre arbetsmiljö. Att säkerställa att det finns tillräckligt med personal inom äldreomsorgen är det mest akuta just nu. Personalen är förutsättningen för att det ska vara möjligt att upprätthålla en hög kvalitet på äldreomsorgen. När vi lyckats med det finns det en mängd delar inom äldreomsorgen som behöver utvecklas, det handlar om allt från utformandet av framtidens boende till att stärka förutsättningarna för att leva det liv en själv önskar.

Vänsterpartiets mål är en jämlik äldreomsorg och en äldreomsorg som utgår ifrån de äldre. Det är dags att göra upp med det marknadstänk som allt för länge dominerat omsorgen för våra äldre. Det går inte att tillämpa idéer för hur varuproduktion fungerar inom äldreomsorg. Att i alla skeden alltid försöka minska kostnader och skapa en ekonomisk effektivitet dränerar omsorgen på mänsklig värdighet. Våra äldre måste ses som individer med egna behov, inte som enheter som ska generera ett ekonomiskt överskott till aktieägarna i privata företag. Livskvalitet kostar och tar tid.

Därför behöver marknadstänket och de kommersiella intressena bort från äldreomsorgen. Det är behoven som ska styra både omsorgens innehåll och verksamhetens organisering. För att äldreomsorgen ska bli jämlik i hela landet behöver det utvecklas metodstöd och arbetssätt som sprids på nationell nivå. Former för insamlande och spridning av nationella data om effektiva metoder, organisatoriska modeller och arbetssätt för vård av äldre bör utvecklas.

Satsa på personalen

En miljon kvinnor arbetar inom välfärden i Sverige i dag. Under lång tid har de fått en allt tuffare arbetsbelastning till följd av effektiviseringar och nedskärningar. Detta är också något som syns i sjuktalet. Kvinnor som jobbar inom välfärden drabbas oftare av psykisk ohälsa än andra grupper.

Äldreomsorgen, där 87 procent av de anställda är kvinnor, är en tuff arbetsmiljö, både när det kommer till belastning och stress. Äldreomsorgen präglas av otrygga anställningar. Äldreomsorgen är en kommunal angelägenhet, men Vänsterpartiet anser att staten har ett stort ansvar för att alla äldre oavsett var i landet hen bor eller hur tjock plånbok hen har ska garanteras en god äldreomsorg. Mot bakgrund av det tycker vi det är rimligt med en ökad statlig medfinansiering för att bl.a. säkerställa tillgången till fler anställda, trygga anställningar och ökad fortbildning. Vi vill med vår budget säkra:

- Trygga fasta anställningar på heltid

Äldreomsorgen präglas även av otrygga anställningar. Var fjärde som jobbar inom den kommunala äldreomsorgen är tillfälligt anställd och var femte är timanställd. I den privata äldreomsorgen är andelen visstidsanställda ännu högre. Vi vill att heltid ska vara norm och att allmän visstidsanställning avskaffas.

- Ökad personaltäthet och satsning på fortbildning

Personalen är grunden för en bra, värdig och trygg äldreomsorg. Det är personalen som bygger äldreomsorgen. Bra bemanning är en förutsättning för att personalen ska få tid för möten med de äldre och göra ett bra jobb. Arbetsmiljön inom äldreomsorgen behöver bli bättre. Långa 12-timmarspass, ofrivilligt deltidarbete och

allmänt tuffa förhållanden sliter på personalen och skapar dessutom en stressig miljö för de äldre. Trösklarna för att be om hjälp eller sällskap blir högre när man känner att de som arbetar egentligen inte har tillräckligt med tid. För att äldre ska känna trygghet i tillvaron och få den omsorg de är i behov av måste personalen hinna ge den hjälp och omsorg som behövs. Vi vill därför satsa på ökad personaltäthet och mer utbildning i äldreomsorgen. Det är pengar som ska gå till att både anställa fler och att ge fler anställda möjligheten att utvecklas inom sitt yrke. För att skapa yrkesutveckling och karriärvägar för omsorgspersonalen behövs fler utbildningsmöjligheter. Det är också en viktig del i att attrahera mer personal – att kommunen erbjuder strukturerad utbildning och möjliga karriärvägar.

- Schemalägg aldrig delade turer

Inom äldreomsorgen råder ofta tuffa arbetsvillkor och många anställda jobbar delade turer, med ett långt obetalt uppehåll mitt på dagen. Det är inte rimligt att arbetstagare tvingas betala med sin hälsa och fritid för att tillgodose arbetsgivares behov av flexibilitet och precisionsbemanning, så som sker vid delade turer. Det systemet måste bort.

I Haninge har kommunen sagt att man i princip tagit bort delade turer, men av personalen för man höra att de ibland schemaläggs på delade arbetspass. I [lokalpressen har det också skrivits insändare](#) i frågan.

Vänsterpartiet vill att kommunen definitivt upphör med delade arbetspass.

Stärk den medicinska kompetensen

I takt med att vi lever allt längre så ökar behoven av såväl stöd som sjukvård. Ungefär 85 procent av svenskarna över 85 år har minst en kronisk sjukdom. Av dem som har kommunala omsorgsinsatser är det hela 90 procent som har någon kronisk sjukdom. Organiseringen av vård och omsorg måste utgå från denna verklighet. Även de äldre multisjuka behöver en sammanhållen vård och omsorg med hög medicinsk kompetens.

Äldreomsorg handlar således inte enbart om omsorg, utan ofta även om krävande äldresjukvård. Den absoluta majoriteten av personer i särskilda boenden, och de med

hemsjukvård, har en omfattande och komplicerad sjukdomsbild. 1992 överfördes vården av äldre till kommunerna. Utvecklingen med att fler blir allt äldre och att vårdbehoven bland de äldre därmed också ökar, har inte åtföljts av medicinsk kompetens bland omsorgens personal eller ledning. En av de viktigaste orsakerna är att kommunerna saknar den högsta medicinska kompetensen, läkare, i sin organisation och de avtal om läkartillgång som finns med regionerna är ofta otillräckliga. Bristen på geriatriker, geriatrisk kompetens och medicinsk ledning i många kommuner leder till helt ohållbara brister i den kommunala äldresjukvården.

Flertalet av de som bor på särskilt boende (SÄBO) har demenssymtom. Kunskapen och vårdinsatser behöver därför kraftigt förstärkas kring geriatrik. Med ökad medelålder och fler personer över 85 år kommer behovet av insatser att öka. Tidiga insatser är viktiga och kräver personal med rätt kunskap. Antalet geriatriker är dessutom försvinnande få och av de sjuksköterskor som arbetar med vård och omsorg av äldre har endast en liten andel specialistutbildning riktad mot äldres sjukdomar.

Coronapandemin har blottlagt detta i många kommuner. För att kommunen ska kunna axla sitt ansvar som rör äldresjukvården så behöver den kommunala verksamheten i större utsträckning bemannas med personal med rätt kompetens, inte minst vad det gäller geriatrik.

Äldre multisjuka är mest beroende av sjukvård men även mest drabbade när sjukvården blir allt mer kommersialiserad och fragmenterad. De flesta över 80 år har någon kronisk diagnos. Boende på SÄBO har oftast flera kroniska sjukdomar liksom någon form av demens. I utredningen Effektiv vård (SOU 2016:2) föreslås att äldre multisjuka ska omfattas av en gemensam vård- och omsorgsorganisation. Privata vinstintressen ska inte kunna fragmentera en sammanhållen vård och omsorg med hjälp av lagen om valfrihet (LOV). Kontinuitet och helhetsbedömning måste sättas i fokus.

På sikt kan förslaget om en sammanhållen primärvården prövas som ska fullgöra primärvårdsuppdraget för äldre med omfattande behov. Den ska utföras gemensamt med kommunernas hälso- och sjukvård och socialtjänst i syfte att ge en sammanhållen tjänst enligt utredningen, varmed det är särskilt viktigt att detta

system som måste vara sammanhållet inte omfattas av LOV. Trygghet uppnås med stark kontinuitet där de äldre och personal känner varandra väl. Den medicinska kompetensen måste vara hög inte minst kring demens och övrig geriatrik och kopplad till regionernas sjukvård.

Inom det verksamhetsområde som kommunen bestämmer ska det finnas sjuksköterskor med ett särskilt medicinskt ansvar, s.k. medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS). De uppgifter som åligger MAS innebär att hen har ansvar för kvalitet och säkerhet i den verksamhet som en kommun bedriver enligt 18 och 18 a §§ hälso- och sjukvårdslagen. Ansvaret avser den vård och behandling som patienterna ges samt de krav som ställs på läkemedelshantering, dokumentation, anmälan av skador m.m. i hälso- och sjukvårdsverksamhet. Vänsterpartiet anser att MAS viktiga roll när det gäller säkerhet och kvalitet gör att tjänsten bör ges ökade befogenheter att inspektera och granska kvalitén i vården..

Beredskapsplaner inom äldreomsorgen för utbrott av virus och pandemier

Det finns många indikationer på bristande beredskap inom äldreomsorgen. Innan coronapandemin bröt ut hade bara fyra av tio kommuner en kontinuitetsplan för hur verksamheter vid särskilda boenden för äldre och hemtjänst skulle upprätthållas vid en kris. Detta framgår av en enkätundersökning som Socialstyrelsen nyligen gjorde bland landets kommuner. Hur stor krisberedskapen är varierar stort mellan kommunerna. Av samtliga kommuner har totalt 113 kommuner kontinuitetsplaner för alla områden, medan 89 kommuner, dvs. nästan en tredjedel av samtliga kommuner, inte har någon plan för något område alls. Övriga 80 kommuner har kontinuitetsplaner inom några områden. Eftersom äldreomsorgen är konkurrensutsatt och omfattas av lagen om valfrihet (LOV) så är det även viktigt att, det så länge LOV finns, se till att krisberedskap finns med i kravspecifikationen för verksamheter som upphandlas. Av Socialstyrelsens undersökning framgår det att det i mer än hälften av kommunerna inte finns några rutiner alls för detta.

Planeringen och beredskapen inför utbrott av virus måste kraftigt förbättras. Vänsterpartiet anser därför att det på varje äldreboende samt inom varje utförare av

hemtjänst samt även hemsjukvården i varje kommun ska finnas en plan för hur större utbrott av virus och pandemier ska bekämpas.

I Haninge skriver förvaltningen att man tog fram en kontinuitetsplan i mars i år. Bättre sent än aldrig.

Utvecklande fritid och sociala aktiviteter

Det ska vara möjligt att fortsätta med sina fritidsintressen, delta i sociala aktiviteter och utveckla nya intressen efter egen vilja och förmåga i livets alla skeenden.

Tillvaron ska inte behöva bli trist och tomt på sociala aktiviteter bara för att man blir äldre.

Det finns många goda exempel på träffpunkter och kulturhus med teatergrupper, sångkörar, vinprovning, föredrag o.s.v. som vi vill ska komma fler till del.

Äldreboenden har pub, trivselträffar med olika teman, tv-spel, dans, gymnastik, nobelfester och utflykter. På vissa håll har äldreomsorg och barnomsorg på olika sätt integrerats. Det finns äldreboenden med tillgängliga trädgårdar med blommor och odling där äldre kan njuta, promenera samt odla och skörda själva. Många äldreboende digitaliseras. För alla som bor på äldreboenden ska vara en självklar möjlighet att kunna kommunicera med sina vänner och familj via exempelvis skype, facetime eller någon annan plattform.

Begränsade möjligheter till utevistelse upplevs av många äldre som en stor brist. Vi ser positivt på projekt som "Vind i håret" där kommuner köpt in cyklar med vagn framtill som de äldre sedan skjutsas i till naturnära områden samt vill stärka förutsättningarna för fler kommuner att köpa in utflyktsbussar. Utflyktsbussarna kan användas av alla vård- och omsorgsboenden i kommunen, för att de boende ska kunna åka på utflykter, delta på kulturevenemang, besöka museum eller kanske gå på restaurang. Det finns också exempel på kommuner som har bussar som hämtar upp äldre som bor på landsbygden och tar dem på utflykter och till mötesplatser.

Politikens roll är inte att detaljstyra utan att ge äldreomsorgen bra förutsättningar för att kunna bedriva en god omsorg och meningsfull verksamhet. Bäst blir det om det finns tid och utrymme för de äldre och personal att gemensamt planerar för

aktiviteterna samt att det lokala kultur- och föreningslivet, kommunen och andra kommunala verksamheter och fristående aktörer involveras och engageras både vid planering och genomförande av olika aktiviteter. Den äldre och hans behov och vilja ska vara i centrum. Utifrån det får utbud och stöd anpassas för att varje äldre ska få möjlighet att fortsätta med sina fritidsintressen, bibehålla sociala kontakter och också kunna träffa nya bekantskaper och testa på nya saker.

Framtidens boende

Hur vi bor betyder mycket för hur vi trivs och hur vi mår. Det handlar om trivsel med bostaden och platsen vi bor på och möjligheterna att kunna göra det vi vill och behöver göra. Bostaden ska passa ditt liv, dina intressen, din hälsa och din ekonomi. Under senare delen av livet förändras ofta hälsan för oss själva eller personer i vår närhet. Det är därför viktigt att boendesituationen kan anpassas utefter de specifika behov som kan uppkomma, för att alla ska kunna bo bra även på äldre dagar.

Samtidigt som antalet äldre i befolkningen har ökat, har antalet äldreboendeplatser minskat och kommunerna har i stället satsat på att fler ska bo hemma med hemtjänst. Det är ett sätt att hålla nere kostnadsökningarna när antalet äldre ökar. Denna utveckling är negativ för kvaliteten inom äldreomsorgen och går ut över de äldres behov samt begränsar äldres möjligheter till inflytande och valfrihet. Äldre ska kunna bo hemma så länge de själva vill, men när behovet av stöd ökar och de vill flytta måste det finnas möjlighet till det. Den som levt ett långt liv ska i äldreomsorgen finna både trygghet, gemenskap och gott om aktiviteter att ägna sig åt.

Vänsterpartiet ser ett stort behov av att både rusta upp befintliga boenden och bygga nya äldreboenden. Vi vill att framtidens äldreboenden, trygghetsboenden och plusboenden ska utformas utifrån befintlig forskning och tillsammans med bl.a. arkitekter och forskare. Det ska vara boenden där den äldre kan mötas med de resurser som krävs utifrån behov. När det behövs mer vårdintensiv hjälp under ålderdomen ska man inte behöva åka ut och in på sjukhus eller flyttas runt mer än nödvändigt. Därför ska samarbete mellan kommun och region kring

mellanvårdsformer, som placeras inom eller i anslutning till äldreboendet efter sjukhusvistelse eller i form av exempelvis hospice, prioriteras.

På framtidens äldreboende vill vi att maten tillagas på plats och den som vill får gärna hjälpa till. Vi vet att en stor del av vardagen kretsar kring mat, både för unga och gamla. Det är ett slöseri på potential att inte göra mer av maten som tillagas just till människor som levt ett långt liv, där minnen av smak och lukt ofta har en enorm betydelse. Matsalen ska vara en trivsamt plats där man gärna spenderar långa stunder tillsammans.

Det finns flera exempel runt om i landet där äldreboenden och förskolor placeras i samma hus. Gamla och barn får mötas och kommuner kan utnyttja lokaler mer effektivt. Det finns många fördelar med det men det är även viktigt att komma ihåg att möten mellan barn och äldre inte alltid blir så bra. Barn har sina behov av att leka och vara högljudda medan många äldre kanske vill ha lugn och ro. För att det ska bli en bra miljö och möten som är intressanta för såväl barn som äldre så är det dels viktigt att de olika verksamheterna både har egna vardagsytor och gemensam yta, så att de äldre som inte vill träffa barn inte behöver det. Vänsterpartiet ser gärna att detta och dylika koncept med exempelvis kombinerade student- och äldreboenden utvecklas.

Vänsterpartiets prioriterade uppdrag till Äldrenämnden

Flera boenden som seniorer har råd med

Det kommer att ske en stor ökning av äldre människor och framför allt i åldersgruppen från 80 år och äldre. Många av dem lever i ensamhet. Det leder till isolering, vilket ger oro och brist på sociala kontakter.

Detta ställer krav på andra former av boenden för seniorer som inte behöver någon omvårdnad utan en levnadsform som bryter ensamhet och lindrar oro. Vi anser att det måste byggas olika former av boenden för seniorer. En mycket viktig aspekt är att hyrorna är höga för många seniorer idag vilka har mycket låga pensioner och får inte heller lån hos bankerna.

Det är viktigt att det finns billiga hyresrätter som ligger i de nya stadskärnorna som planeras och byggs så att man inte hamnar i utkanten av samhällen geografiskt.

Bygg kollektivhus med billiga hyresrätter

Boendeformen kollektivhus är mer resurseffektivt (gällande exempelvis ytor och redskap) och ökar sociala kontakter. Kollektivhus skulle vara en ny typ av boende för Haninge kommun men det finns redan i många andra kommuner. Ett exempel är Stockholm stad där deras allmännyttiga bostadsbolag äger och driver ett flertal kollektivhus med hyresrätter. Det får gärna vara i sambyggnation av kollektiv för olika generationer. Utbytet mellan olika generationer ger mycket stimulans och man kan hjälpa varandra med praktiska saker, dela på utrymme för olika aktiviteter, laga mat och äta tillsammans. Det ger den äldre en naturlig kontakt och det finns någon som ser hur man mår. Det blir även en trygghet för anhöriga. Även specifika kollektivhus för seniorer.

Vänsterpartiet vill att Haninge följer Stockholm stads exempel och bygger kollektivhus i egen regi. Äldreförvaltningen och Haninge Bostäder kan samarbeta för att kunna skapa ett kollektivhus med billiga hyresrätter och tryggt boende för seniorer specifikt och även generationsöverskridande boende.

Boende efter behov

Trygghetsboenden ska byggas, där finns personal på vissa tider och man kan få tillsyn och hjälp efter behovsbedömning. Denna boendeform ger en värdigare tid i hemmet och bryter den stora ensamheten som är mycket utbredd. Det fördröjer även behovet av särskilt boende.

Vid utformning av nya boendemiljöer och omvårdnadsområden är det viktigt att uppnå FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning att uppnå jämlikhet när det gäller levnadsvillkor och full delaktighet i samhället.

Mer tid för personal inom hemtjänst

Hemtjänst ska införa ramtid och brukaren ska ha ett eget bestämmande vad man vill ha hjälp med och vad ärendetiden ska innehålla. Även införa " matkassen", nästan

färdiglagad mat som den sista tillagningen sker i brukarens hem. Svält är ett stort problem bland äldre och en godare, hemlagad mat ger en förbättrad matsituation.

Ärendetiden får inte understiga femton minuter. Vi anser att man ska ge brukarna respekten att få känna sig sedda. Det ska även finnas tid för ett socialt möte vid besöken. För att skapa en tryggare tillvaro för brukarna är det viktigt att man inte har för stor personal genomströmning. Till det erfordras en högre bemanning.

Tid för läsning och dokumentering av genomförandeplaner ska finnas inplanerade varje dag. Det ger brukarna en säkrare vård och personalen en tryggare arbetsmiljö. För att minska på stress ska det vara relevanta körtider och parkeringstider mellan ärenden.

Bättre hantering för parkering inom hemtjänst, stöd- och nattpatrull

Den bilburna hemtjänst, stöd- och nattpatrullens personal ska inte ha privata utlägg för parkeringsavgifter vid tjänsteutövning. På kommunal mark ska ett nyttoparkeringstillstånd införas och på Haninge Bostäders mark ska ett parkeringstillstånd finnas. På privat mark ska personalen ha parkeringsappar på sina tjänstetelefoner kopplade till betalningskonton på kommunen tills parkeringstillstånd är löst.

Återuppbyggnad av en nedmonterad verksamhet inom särskilda boenden

Kvaliteten ska åter byggas upp och de stora bristerna som uppdagats under Coronapandemin måste åtgärdas. Som äldre i Haninge kommun ska du känna dej trygg och få leva ett innehållsrikt och aktivt liv efter dina egna önskemål. Omvårdnaden på våra särskilda boenden ska byggas och drivas i en hemlik miljö med de boendes välmående i centrum. Det ska finnas så hög bemanning att man alltid ska få sina primära behov tillgodosedda. I omvårdnadssituationer är det viktigt att få ta det i sin egen takt och där ska finnas tid även för ett socialt möte utan stress. När omvårdnaden kräver två personal/dagtid ska bemanningen vara så hög att det finns en personal ute på enheten och som kan var med övriga boenden. Oavsett

veckodag ska bemanningen vara tre personal på dagtid när omvårdnad och måltider sker.

Aktiviteter och umgänge ska erbjudas varje dag. Utevistelse och promenad ska möjliggöras efter den boendes önskemål.

Palliativ vård

I livets slutskede ska man ha rätt till palliativ vård efter de riktlinjer som finns. Vid det brytsamtal som är med brukaren (om personen orkar), anhörig och team ska brukarens vilja vara rådande. Där ska man ha respekt för olika religioners sätt att möta döden. Man ska sätta in vak så den döende inte avlider ensam. Endast om brukaren fransäger sig vaket ska undantag göras. En återgång till den etik som tidigare fanns inom äldreomsorgen.

Demensvård

Demenssjukdomar ökar bland både yngre och äldre. Det är av vikt man har demensvård för olika stadier av sjukdomen. De demensteam som är under uppbyggnad inom hemtjänst ska utvecklas vidare och att fler personer ingår i teamen.

När det gäller dagverksamhet finns ett behov att ha en specifik för personer med demensdiagnos som är under 75 år vid insjuknandet. Sjukdomen har en annan utveckling och personer känner sig utanför när övriga besökare är i åldersgruppen 80 år och uppåt. En dagverksamhet i hemmiljö och med mycket kompetent personal ger mervärde till dessa personer och är en beprövad behandlingsmetod.

Personalens arbetsmiljö och kunnande

Mycket stora brister har framkommit i pandemins spår av okunskap och för låg bemanning. Vi är mycket glada att personalen har heltidstjänst som norm. Speciellt för nattpersonal bör heltidsnormen sänkas eftersom det innebär stora hälsorisker att jobba natt. Arbetstiden natt ska inte överstiga 10 timmar och grundbemanningen ska vara så hög så ensam arbete minskar markant. På dagtid ska arbetstiden inte överstiga 8 timmar. Det är viktigt med en sund bemanning för personalens

välmående så att de hinner med den sociala kontakten med brukarna och också hinner få sina raster.

Genom att ha 110 % bemanning på verksamheterna täcker man vikarie behovet vid korttidsfrånvaro med egen personal. Det höjer kvaliteten för de boende att personalen känns igen och kan verksamheten. Kostnaden vägs upp genom att man inte har kostnaden för bemanningspersonal som är mycket kostsam

Det är en utstickande hög sjukfrånvaro hos äldreomsorgens personal som det är av stor vikt att åtgärda. Med kunskap om hälsorisker vid mycket ensamarbete, stress att inte hinna ge bra omvårdnad (pga tidspress), och långa arbetspass är det viktigt att de risker det innebär för hälsan åtgärdas och att den forskning som finns används.

Med den ökade äldre befolkningen kommer också behovet öka av kompetent vårdpersonal inom äldreomsorgens olika områden. Idag är det en stor brist av utbildad vårdpersonal och det har varit mycket bidragande till den stora dödlighet under de första månaderna av pandemin. Med statliga bidrag ska vårdpersonalen utbildas och nyanställda ska ha undersköterskekompetens. Det behövs en höjd bemanning av sjuksköterskor för brukarna är ofta multisjuka med många diagnoser och stort behov av medicinskt kunnande. Joursjuksköterskor på kvälls- och nattetid ska drivas i egen regi för en tryggare vård och ett bättre samarbete för kvälls- och nattpersonal på verksamheterna.

För att ge bästa kvalitet av omvårdnad behövs en ständig kunskapsutveckling och att man använder nya rön och kunskaper i verksamheterna. För att vara en attraktiv arbetsgivare måste verksamheterna ha modern schemaläggning som personalen har inflytande över och att man har en organisation som är uppbyggd för heltidsanställningar.

Påbörja arbetstidsförkortning

Vi behöver locka mer personal till äldreomsorgen och behålla den personal vi har. En arbetstidsförkortning ger stora fördelar för personalens egna livssituation, skapar en bättre arbetsmiljö och gör Haninge kommuns äldreomsorg till en attraktivare

arbetsplats. Införandet sker i en hemtjänstgrupp och en grupp inom socialförvaltningen för samtliga personal och en utvärdering sker efter 2 år.

Verksamheter drivs i egen regi

Det är viktigt att äldreomsorgens olika delar är i egen regi. Dels ska de skattemedel som avsätts komma brukarna och verksamheterna till godo fullt ut. Det ger även brukarna en större trygghet att komma tillrätta med missförhållanden som kan uppstå, jämfört med privata företag. Med mer verksamhet i egen regi så kan vi utnyttja exempelvis bilarna inom hemtjänst mer effektivt än när det finns privata aktörer som åker bil till samma områden och därmed ökar utsläppen än om bara en bil behöver åka till ett område. Kommuninvånarnas skattepengar ska gå till en verksamhet med hög kvalitet med god arbetsmiljö för personalen och inte till privat vinster för företag. Icke vinstdrivande stiftelser är ett alternativ för att få mer mångfald.

Vi vill ta tillbaka verksamheterna i egen regi och vill påbörja det arbetet snarast.

Uppdrag till äldrenämnden:

- Öka personalbemanningen på särskilda boende på dag- och nattetid.
- Öka personalbemanningen inom hemtjänstverksamheten.
- Öka antalet sjuksköterskor och därigenom höja den medicinska kunskapen.
- Införa ramtider för brukarna i ordinarie boende.
- Införa parkeringstillstånd för hemtjänst, stöd- och nattpersonal
- Höja kunskapsnivån för befintlig personal och vid nyanställningar ska personen ha erforderlig utbildning.
- Öka personalens delaktighet genom modern schemaläggning och inflytande i verksamheterna. Schemaläggningen bör vara lagd på 5-10 veckor för att ge rymd, helgarbete ska vara med flexibelt, bättre lönesatsningar och det ska vara lönande att ta mer ansvar. Personalen ska få mer delaktighet i verksamhetens utveckling.

- Införa 6 timmars arbetsdag för en hemtjänstgrupp och en grupp inom socialtjänst, gälla samtlig personal. Efter två år göra en utvärdering för att sedan successivt införa det på samtliga hemtjänst- och socialtjänstgrupper.
- Start dagverksamhet för personer med demenssjukdomar som insjuknat före 75 års ålder och den ska bedrivas i hemlik miljö.
- Att fortbilda personal inom hemtjänst och på särskilda boenden i NPF.
- Att flera boenden kan erbjuda personal som kan tala de äldres hemspråk.
- Att utveckla och återinföra "matkassen" i stor skala.
- Att HBTQ-certifiera kommunens äldreboenden.
- Nämnden ska i samverkan med bl a haninge Bostäder utreda möjligheten att bygga kollektivhus för seniorer med billiga, yteffektiva och klimatsmarta lägenheter, med gemensamhetslokaler.
- Planera in seniorbostäder i detaljplaner för nya stadskärnor - mindre lägenheter med låga hyror och nära allmänna kommunikationer och centrumanläggningar.
- Bygga och driva trygghetsboenden, ger mer kvalite i den egna lägenheten och bryter ensamhets problematiken, fördröjer och minskar stora hemtjänstinsatser.

14.4 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. I Haninge kommun är följande skolformer organiserade under gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden: Gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning inklusive svenskundervisning för invandrare, yrkeshögskoleutbildning, särskild utbildning för vuxna och gymnasiesärskola. Vidare har nämnden huvudansvaret för kommunens aktivitetsansvar.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 490 000 tkr

Förändring från 2020: + 16 550 tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: + 6 000 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling. För mer om Vänsterpartiets utbildningspolitik; se avsnittet för Grund- och förskolenämnden.

Gymnasiet

Gymnasieskolan – en gång vägen för ett litet urval elever – borde idag vara en angelägenhet för alla som slutfört grundskolan. Nästan alla (98 %) ungdomar går vidare till gymnasieskolan, men endast hälften når samtliga mål och slutför sin utbildning med godkänt på alla kurser. Gymnasieskolans uppdrag måste vara att se till att samtliga elever faktiskt når de mål som finns. Eftersom de kunskaper som gymnasieskolan ska förmedla måste betraktas som en rättighet för varje elev ska skolan inte kunna frånhända sig sitt ansvar genom att hänvisa till att det är en frivillig skolform. Liksom avgiftsfriheten gäller grundskolan ska den även gälla gymnasieskolan. På nationell nivå anser Vänsterpartiet att studiebidraget ska ha samma omfattning som barnbidraget och betalas ut under sommaren.

För individen såväl som för samhället är gymnasieutbildning en förutsättning för god yrkeskompetens och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Gymnasieskolans uppgift är således dubbel. Den ska bana väg för individen till yrke och personligt självförtroende och därmed stärka det samhälleliga livets materiella och sociala bas. Lika viktigt är, att den fortlöpande vidgar individernas kompetens och ställning som samhällsmedborgare. Dit hör kunskap om och lyhördhet för den samhälleliga gemenskapens och det demokratiska folkstyrets angelägenheter och behov, liksom förståelse och engagemang för det kulturella livet och dess utveckling.

Gymnasial utbildning måste därför ses som en rättighet för alla som gått ut grundskolan. Alla program i gymnasieskolan ska kunna ge behörighet till högskolestudier. Programmen ska kunna ge tillräckligt av språklig och övrig kompetens för högskolestudier. För dem som inte nått formell kompetens för inträde i gymnasium respektive högskola ska möjligheter till komplettering kunna ge sådan kompetens.

Den ålderdomliga föreställning som motiverat skillnader mellan ”teoretiska” och ”praktiska” yrken, gäller inte i dagens och framtidens samhälle. Att på de yrkesinriktade programmen ha en lägre ambition beträffande undervisning i svenska språket eller orienterings- och bildningsämnen är ansvarslöst. God språkförmåga och språkförståelse är idag lika viktigt på alla arbetsplatser. Därtill kräver demokratin och den medborgerliga delaktigheten samma nivå och omfattning för alla i fråga om samhällskunskap och omvärldsorientering.

På samma sätt förhåller det sig, när det gäller kultur och estetik. Den treåriga gymnasieskolan har inte bara stärkt de teoretiska kunskaperna utan också inneburit att den yrkesinriktade delen av utbildningen har kunnat utökas och förbättras. De yrkesförberedande programmen ska ge kunskap nog att utöva ett yrke utan att låsa in eleverna i en speciell nisch på arbetsmarknaden.

Därför ska yrkesutbildningarna också ge en generell grund varifrån kunskaper och förmågor kan vidareutvecklas. I vissa fall kan det vara motiverat med en snävare specialisering beroende på lokala eller yrkesspecifika behov, men i normalfallet är det

arbetsgivarens ansvar att färdigutbilda för de speciella arbetsuppgifter som finns på varje arbetsplats. Arbetslivet har också ett ansvar att samarbeta med skolan och göra praktik och lärlingsutbildning till en möjlighet. Samverkan mellan skola och arbetsliv är också ett sätt att skapa flexibla och moderna yrkesutbildningar. Rätten till praktikplatser måste utökas och garanteras.

Det finns ett behov av fördjupning av studierna som ökar förmågan till självständigt tänkande och omdöme. Det kan också förbättra elevernas möjligheter till medinflytande i läroprocessen. Vänsterpartiet eftersträvar mer av integrering och sammanhang i utbildningen, särskilt då det gäller ämnen som historia, samhällskunskap och religion. Som en konsekvens bör då antalet ingångar till gymnasieskolan bli färre, men bredare. Val av inriktning och specialisering kan då göras successivt under utbildningens gång i takt med att insikten ökar om de olika alternativens för- och nackdelar.

Med färre och bredare ingångar kan man också motverka den negativa könsfördelningen på gymnasieskolans nationella program som idag är mycket ojämn, särskilt på de yrkesinriktade programmen. På bygg-, el-, energi- och fordonsprogrammen är mindre än en tiondel av avgångseleverna kvinnor. På hantverks-, omvårdnads- barn och fritidsprogrammen är närmare tre fjärdedelar kvinnor.

Dagens borgerliga utbildnings- och kunskapsideologi vilar på en ekonomistisk grund och ett krasst arbetsgivarintresse. Mot detta måste ställas en syn på utbildning, förankrad dels i alla elevers behov av allsidig personlig utveckling, dels i ett fördjupat kunskapsbegrepp, som stärker deras förmåga till förståelse av orsakskomplex, logik och sammanhang.

Minska avhoppet från gymnasiet

Mellan 2018-2019 sjönk andelen som klarade av en gymnasieexamen i Haninge på fyra år från 59,2% till 57,2%. Siffrorna för 2020 har vi inte, men det kan klart konstateras att det är en för låg nivå och en oroande trend.

Återinför teoretiska gymnasiekurserna på Centrumvux

Tidigare kunde man på Centrumvux läsa teoretiska gymnasiekurser som man inte klarat av och då få sig en gymnasiebehörighet. Idag har denna möjlighet tagits bort för att man menat på att de pengarna ska sparas in och satsas på yrkesutbildningar istället. Vi menar att det är jätteviktigt med en fullständig gymnasieutbildning och att det ska vara enkelt för kommunmedborgare som saknar en fullständig gymnasieskolgång att kunna läsa upp sina betyg i Centrumvux och inte behöva söka sig vidare till skolor i andra kommuner. Det är en viktig service som kommunen tidigare har tillhandahållit i Haninge och som vi önskar se igen i kommunen.

Kurslitteratur på Komvux

De omfattande undersökningar som CSN genomför visar tydligt att äldre studerande upplever att det är svårare att få ekonomin att gå ihop.

Komvux är en viktig andra chans för väldigt många människor och vi anser inte att tjockleken på ens plånbok ska avgöra om man har råd med kurslitteratur eller inte. Därför vill Vänsterpartiet att kurslitteraturen är avgiftsfri här precis som i resten av skolväsendet. För att göra vuxenutbildningen till ett verkligt alternativ för fler föreslår Vänsterpartiet att vuxenutbildningen ska kunna tillhandahålla kurslitteratur till alla studerande, precis som man gör inom grundskolan, gymnasieskolan och SFI. Som första steg 2021 skall kurslitteraturen vara subventionerad.

Uppdrag till nämnden:

- Införa de teoretiska gymnasiekurserna som togs bort i Centrumvux igen
- Införa tjänsten en lokal Barnombudsman (läs mer under grund- och förskolenämnden)
- Fortsätta driva bristyrkesutbildningar kombinerat med SFI
- Utbilda personal inom NPF (läs mer under grund- och förskolenämnden)
- Tillsammans med grund- och förskolenämnden tillse att elever med problematisk skolnärvaro från grundskolan får fortsatt stöd i övergången till gymnasieskolan samt i sina fortsatta studier
- Öka andelen som tar sin gymnasieexamen inom fyra år
- Tillhandahålla subventionerade läromedel på Komvux

14.5 Kommunstyrelse

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och styrelsens reglemente gäller följande: Kommunstyrelsens uppgift är att på kommunfullmäktiges uppdrag planera, leda, samordna och följa upp hela den av kommunfullmäktige beslutade verksamheten. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för frågor som gäller kommunens långsiktigt hållbara utveckling och frågor relaterade till barnkonventionen samt övergripande ekonomi- och personalfrågor.

Kommunstyrelsen svarar även för kommunens näringslivsarbete, arbetsmarknadsråd, exploateringsbudget med markinköp och markförsäljningar samt samverkan och kontakt med Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund, Södertörns Brandförsvarsförbund, Samordningsförbundet Östra Södertörn m.fl.

Kommunstyrelsen ansvarar även för Haninge som finskt förvaltningsområde samt uppföljning av Södertörns upphandlingsnämnd och Södertörns överförmyndarnämnd. Kommunstyrelsen har ett samordnande ansvar för centrala utvecklings- och tillväxtfrågor, såväl i fråga om den strategiska utvecklingen som i fråga om konkret genomförande av samhällsbyggandet i form av exploateringsprojekt för bostäder, infrastruktur, verksamhetsområden, företagsetableringar med mera.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 230 000 tkr

Förändring från 2020: + 11 400 tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: - 17 000 tkr

I den styrande alliansens budget läggs 17 mnkr för ett program för en trygghetsatsning med bl a trygghetsteam och fältassistenter. Vänsterpartiet fördelar dessa medel till de nämnder vars förvaltningar kommer verkställa trygghetsatsningen.

Inrätta en social investeringsfond

Inrätta en social investeringsfond i enlighet med vad som beskrivits i tidigare avsnitt i denna motion. De medel som är avsatta för detta ändamål återfinns i investeringsbudgeten.

Inför en jämställdhetsmiljon

Vänsterpartiet har tidigare skrivit en motion om feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer och hbtq. Syftet är för att stärka tjejer och påbörja ett samtal om normer kring tjejer, killar och hbtq. Då motionen röstades ner så gick vi istället på linjen att införa en jämställdhetsmiljon där förvaltningar kan söka pengar ifrån för att göra exempelvis utbildningar och workshops kring feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer eller hbtq. Samma sak är gjord med klimatomiljonen och tillgänglighetsmiljonen. Det är också ett bra sätt att sätta igång förvaltningarnas tankar kring de här frågorna och visa för politikerna vilka satsningar som kan göras.

Politiskt forum för klimat- och miljöarbetet

Tidigare fanns det en miljönämnd i Haninge. Sedan den stängdes har klimat- och miljöarbetet blivit hängande i luften. Hållbarhetsberedningen startades upp förra mandatperioden med syftet att bl.a. ta fram ett klimat- och miljöpolitiskt program. När uppdraget blivit klart så lades beredningen ner. Det finns alltså inget politiskt forum med fokus på klimat- och miljöarbetet i kommunen. Det är i kommunstyrelsen det hanteras och det hamnar vid sidan av.

Vi vill skapa ett beständigt politiskt forum för att behandla frågor rörande klimat- och miljöarbetet och vara remiss när det är aktuellt. Vi tror att bästa lösningen är en miljönämnd eller en miljöberedning.

Skapa ett kommunalägt energibolag

Det finns goda förutsättningar för exempelvis havsbaserad vindkraft i Haninge. Priset på solceller har gått ner drastiskt och det finns gott om tak och mark att installera solceller på.

Bolaget kan ägas och drivas i samarbete med andra grannkommuner. Intresset för det bör undersökas men vi bör gå fram med initiativet även om inga andra kommuner är intresserade.

Vänsterpartiet lade en motion om att bygga en solpark. Ett av skälet som angavs till varför motionen avslogs var att det inte fanns något energibolag som kunde hantera den. Med ett energibolag så löser vi den problematiken.

Elpriserna på kommunalägda energibolag är också lägre än snittet.

Energieffektivisering och energiproduktion

När det klimat- och miljöpolitiska programmet antogs så kom det nya mål gällande energianvändningen:

- År 2021 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviserats med 20 procent jämfört med 2009
- År 2030 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviserats med 20 procent jämfört med år 2020.

Vi vill att målen ska uppnås så snart som möjligt! Det är bara bra om vi kan nå målen tidigare än bestämt. Dels för att klimatet kräver snabba och stora investeringar men också för att investeringar i energieffektivisering betalar sig.

Vi vill att Tornberget och Haninge Bostäder ökar takten och använder sig av statliga investeringsstöd och gröna lån från Kommuninvest för att finansiera så stor del som möjligt av satsningarna.

Mer fart i miljö- och klimatarbetet

Hösten 2017 så antog kommunfullmäktige det klimat- och miljöpolitiska programmet. Vänsterpartiet var väldigt aktiva i Hållbarhetsberedningen som tog fram programmet och såg till att målen fortsatte hållas höga (trots att det fanns partier som ville sänka ambitionerna) och att vissa mål tillkom som annars inte skulle tillkomma.

Alla delar är viktiga i programmet. Men det finns vissa delar som vi vill belysa extra:

- Minska utsläppen för resor och transporter
- Skydda mark med höga naturvärden

Cirka $\frac{2}{3}$ av utsläppen av växthusgaser i Haninge kommer från resor och transporter. Därför är det väldigt bra att vi i Vänsterpartiet fick igenom följande mål:

- År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen

Mobility management är ett koncept för att främja hållbart resande och hållbara transporter. Kommunstyrelsen fick under förra mandatperioden uppdrag att ta fram en strategi för mobility management. Fokus på mobility management måste få ta stor plats i stadsplaneringen och trafikplaneringen. Att få över fler resor och transporter till gång, cykel och kollektivtrafik är avgörande. Att skapa förutsättningar för mer cyklande och skapa incitament för cyklande är en väldigt viktig del. Där har stadsbyggnadsnämnden ett stort ansvar i och med implementeringen av cykelplanen.

Skydd av mark med höga naturvärden är också viktigt. Vi har en åtgärdsplan inom kommunen och den ska följas. Vi vill så snart som möjligt skydda Högstaskogen och Nordankärrsberget som naturreservat. Vi vill också utreda möjligheten att skydda Norrbyskogen som naturreservat eller biotopskyddsområde. De gröna kilarna och gröna samband ska värnas i stadsplaneringen.

Vi skjuter till extra resurser (utöver de kompensationer som kommunstyrelsen får för pris- och löneökningar) just för att kunna växla upp klimat- och miljöarbetet.

Koldioxidbudget för Haninge

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Därför har Sverige tillsammans med de flesta av världens länder beslutat att agera för att den genomsnittliga temperaturökning absolut inte ska gå över 2 grader men med siktet på att inte gå över 1,5 grader. En

viktig del i avtalet är att alla undertecknande länder minskar utsläppen i en rättvis takt. För att kunna uppnå målen i Parisavtalet behövs kraftfulla åtgärder för att minska våra utsläpp av växthusgaser. Det är också viktigt att ha en plan med tydliga och effektiva mål längs vägen så att vi vet att vi håller oss inom tidsplanen.

För att vi ska klara Parisavtalet kan bara en begränsad mängd koldioxid släppas ut i atmosfären. Ett bra verktyg för att säkerställa att Haninge gör vad vi kan för att nå klimatmålen och att Haninge inte släpper ut mer än vad det finns utrymme för är att ta fram en koldioxidbudget.

Järfälla kommun var först med att ta fram en koldioxidbudget och arbetar med åtgärder inom transport och nybyggnation för att minska koldioxidutsläppen med 10-15 % årligen. Arbetet att ta fram koldioxidbudgeten gjordes i samarbete med Centrum för miljö- och utvecklingsstudier (Cemus) vid Uppsala universitet tillsammans med miljökonsultbolaget Ramböll.

Därför bör Haninge kommun delta i samverkansprojektet med Uppsala universitet för att ta fram en lokal koldioxidbudget för Haninge. Haninge bör också delta i närliggande relevanta projekt som Vinnovaprojektet "Digital plattform för beräkning av koldioxidbudget och simulering av samskapande av klimatåtgärds paket".

Billiga och klimatsmarta hyresrätter

Nästan 40 procent av all energi som används i Sverige går till byggnader. Det motsvarar ungefär lika mycket energi i form av elektricitet, fjärrvärme och bränslen som hela industrisektorn. Därför är det viktigt med klimatsmarta bostäder och lokaler.

Vänsterpartiet fick i förra mandatperioden i förhandlingar igenom att kommunstyrelsen ska verka för att det ska byggas minst 200 billiga och klimatsmarta hyresrätter och att Haninge Bostäder ska vara en aktiv part i det arbetet. Det arbetet måste fortsätta och växlas upp.

Haninge Bostäder måste bygga många fler billiga hyresrätter. Vi ligger långt under snittet i länet gällande allmännyttiga bostäder per 1000 invånare.

Bostadsbristen är akut! Det är inte dyra bostadsrätter som behövs. Det är billiga hyresrätter som folk kan ha råd med som behövs. Vänsterpartiet fick i förra mandatperioden igenom att Haninge Bostäder sänkte sina inkomstkrav för att man ska kunna få ett kontrakt.

Minska sjukfrånvaron

Sjukfrånvaron i flera av kommunens förvaltningar är alarmerande! Störst är den i socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och äldreomsorgen.

Man ska inte bli sjuk av sitt jobb!

Det bör vara en självklar grund för allt arbete. I dagens samhälle med ökad produktivitet, slimmade organisationer och förlorad respekt för arbetarnas situation så är det inte längre självklart. Tyvärr så följer det här tänket in i den offentliga sektorn, inte minst genom införandet av New Public Management.

Vi menar att det behövs ett helhetsgrepp för att på allvar ta itu med de problemen som finns i kommunen. De lösningar som är till hjälp i en förvaltning tror vi många gånger kan vara till hjälp i andra förvaltningar. Därför ska kommunstyrelsen undersöka de underliggande faktorerna till den höga sjukfrånvaron och föreslå en kommunövergripande åtgärdsplan för att få ner sjuktalen.

Demokratisera kommunens verksamhet

Haninge kommuns ambitioner ska vara att anställda trivs på sin arbetsplats inom kommunen och känner att deras arbete är meningsfullt och att de kan påverka sin arbetssituation.

Demokrati är mer än att rösta var fjärde år. Det är även att ha inflytande på sin arbetsplats: i verksamhetens utförande, i planering och schemaläggning. De som

arbetar på golvet vet ofta bäst vilka insatser som kommer ge bäst effekt och hur förändringar kommer att påverka arbetet, hälsan och måendet.

Det är bra för personalens hälsa att ha inflytande över sitt arbete och känna delaktighet. Det är också det mest effektiva då personalen blir mer motiverad i sitt arbete när de själva har påverkat planeringen av verksamheten. Dessutom kan saker göras mer effektivt.

Socialt bokslut

Vänsterpartiet kämpar alltid för social rättvisa. För att kunna förbättra för Haninges invånare så är det viktigt att veta situationen för dem. Därför vill vi att Haninge kommun ska införa socialt bokslut. Det har introducerats i Sundbyberg.

Det sociala bokslutet i Sundbyberg utgår ifrån fem perspektiv av social hållbarhet. Flera saker tas upp som skillnader i inkomst, valdeltagande, delaktighet och inflytande, jämställdhet och integration.

Uppdrag till kommunstyrelsen:

- Inrätta en social investeringsfond
- Inför en jämställdhetsmiljon i enlighet med Vänsterpartiets motion
- Ta fram förslag på inrättande av politiskt forum (nämnd eller beredning) för att driva det klimat- och miljöarbetet och implementera (och uppdatera) det klimat- och miljöpolitiska programmet
- Utredda möjligheten att skapa ett kommunalägt energibolag
- Tornberget och Haninge Bostäder ska växla upp arbetet med energieffektivisering och energiproduktion
- Uppdra till Tornberget att ta fram ett förslag på hur vilka förskolor är passande att tidigarelägga för att kunna användas i evakueringssyfte och därmed minska kostnader för evakueringslokaler
- Ökade satsningar och ambitioner i klimat- och miljöarbetet för att nå målen i det klimat- och miljöpolitiska programmet
- Ta fram en koldioxidbudget för Haninge

- En storsatsning på klimatsmarta och billiga hyresrätter enligt koncepthus som SABO:s kombohus
- Haninge Bostäder ska bygga kollektivhus med billiga hyresrätter
- Ta fram en åtgärdsplan för att minska sjukfrånvaron i de olika förvaltningarna
- Ta fram en åtgärdsplan för att öka inflytande för personalen i kommunens förvaltningar och öka demokratiseringen
- Inför socialt bokslut för Haninge

14.6 Stadsbyggnadsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom områdena detaljplaneläggning, bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Stadsbyggnadsnämnden har även det samlade ansvaret för arkitekturen i kommunen.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 168 000 tkr

Förändring från 2020: + 16 030 tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: 0 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Mer om Vänsterpartiets syn på stadsplanering finns i tidigare avsnitt om Klimatsmart stadsplanering.

Vänsterpartiets prioriterade uppdrag till Stadsbyggnadsnämnden

Värna den biologiska mångfalden

Effekterna av gifter från besprutning, ett förändrat landskap, matbrist och klimatförändringar är att våra bin och även andra pollinatörer hotas. Men vi är helt beroende av bin och andra insekters livsviktiga arbete för att livnära oss. Runt en tredjedel av den mat vi människor äter är pollinerad av dem. Den här utvecklingen kan inte få lov att fortsätta. Det kommer få allvarliga konsekvenser för den biologiska mångfalden och för mänskligheten.

Naturskyddsföreningen uppmanar till att göra bland annat vägkanter till blommande marker, samt kommuner att ta fram åtgärdsplaner för att rädda våra pollinatörer. Nämnden ska göra en satsning på mer ängsmark, fler blommor, växter och fruktträd som värnar bina och den biologiska mångfalden.

Växla upp arbetet med implementeringen av cykelplanen

I cykelplanen finns det ett mål om att öka cyklandet till 15 procent till år 2030.

Vänsterpartiet tycker att det målet borde vara 20 procent. De senaste rapporterna som skrivits om i media visar att mer än var tredje Haningebo skulle kunna cykla till jobbet på en kvart, och hälften skulle göra det på en halvtimme. Att ha ett mål om 20 procent till 2030 är absolut möjligt och bör vara det vi (minst) siktar på.

För att underlätta cyklandet bör också nämnden utreda möjligheter till bilfria centrum och bilfria gator och vägar. Flera gator och vägar kan också göras om så att cykel får ta större plats och ges prioritet i trafiken. Amsterdam och Köpenhamn är två städer som har kommit långt i det arbetet.

Implementeringen av cykelplanen måste ges prioritet.

Inrätta ett cykelråd

Åsikter från invånare som cyklar är oerhört värdefulla och visar om kommunen är på rätt väg, om insatserna hjälper cyklisterna och kan bidra till att fler cyklar. Därför ska ett cykelråd inrättas som kan ta tillvara de åsikter och erfarenheter som finns bland invånarna och föreningar.

Strandskyddet

Strandskyddet är en viktig del i den svenska allemansrätten. Stränderna ska vara till för alla, inte bara för de som kan betala för sig. Men strandskyddet är också viktigt för att minska negativ miljöpåverkan.

Det behövs insatser för att exempelvis Drevviken ska nå ekologisk god status. Det som inte behövs är mer exploatering nära vattnet.

Haninge kommun har gjort avsteg från strandskyddet vid flera tillfällen. (I vissa fall har man fått nekade detaljplaner i högre instans). Vänsterpartiet värnar strandskyddet och tycker att man ska vara väldigt restriktiv vid upphävande av strandskyddet.

Fler hyresrätter i stadsplaneringen

Vänsterpartiet är det parti som tydligast kämpat för fler hyresrätter i kommunen. Vi har också fått igenom att det ska byggas billiga och klimatsmarta hyresrätter och att inkomstkraven i Haninge Bostäder sänkts.

Det är inte bostadsrätter som folk skriker efter, det är hyresrätter med rimliga hyror.

Men det behövs en målsättning för att det ska bli hyresrätter. Därför ska detaljplaner och annan planering sträva efter att ha en hög andel hyresrätter.

Plan för att bryta bostadssegregationen

Vissa områden i kommunen har knappast några hyresrätter alls. Det är de här områdena som är de mest segregerade i kommunen. Det är bara de som har en god ekonomi och pengar på banken (eller möjlighet till att kunna ta stora lån) som kan bo där. Detta vill vi ändra på. Där man bor ska man komma i kontakt med människor med olika bakgrunder, med olika ekonomiska förutsättningar och i olika livssituationer. Vi tror att även invånarna i välbeställda områden (speciellt barnen) mår bra av mångfald.

Därför ska nämnden ta fram en plan för att bryta bostadssegregationen i de här områdena. Fokuset i planet ska vara hur man på bästa sätt kan bygga fler hyresrätter med rimlig hyra.

Feministisk stadsplanering och barnperspektiv

Utgångspunkten för en feministisk stadsbyggnad kan vara en ensamstående förälder med barnvagn utan bil. Hur kan hon/han/hen utnyttja kollektivtrafik? Finns affärer nära? Är det nära och lätt att hämta/lämna på dagis? Är det nära och lätt att ta sig till fritidsaktiviteter? Är det ljust och tryggt på kvällarna? Är det bara män som dominerar i det offentliga rummet eller känner sig kvinnor trygga och bekväma att röra sig och ta plats? Vi tror att man ska undvika den hårda arbetsdelningen i staden; man bor och sover på ett ställe, affärer finns på ett annat ställe, alla restauranger ligger på ett tredje ställe, fritidsaktiviteter koncentreras till ett fjärde ställe, osv.

I feministisk stadsbyggnad ingår också tillgänglighetsperspektivet, och många andra perspektiv. Det Haninge som finns nu brister här på många punkter. Att bygga stora köpcentrum som stänger en viss tid har fått till följd att kvällar och nätter kan upplevas väldigt otrygga på en del ställen. Exempelvis så är Poseidons Torg ett fint torg men nästan helt utan folkliv stora delar av året och dygnet. Enligt planen så ska torget utvecklas, det är positivt och vi ser gärna att affärslokaler och restauranger etablerar sig där. Det kan även locka fler till vårt fina kulturhus. Viktigt att komma ihåg att en stad bör ha mötesplatser som inte är kommersiella, därför bör kulturhusets öppettider bli mer generösa.

Bygg tillgängligt

Att bo och ta sig fram med en funktionsnedsättning ska göras så lätt som möjligt i Haninge. Det byggs fortfarande för otillgängligt och föreskrifter och råd tummas på då det ska byggas nytt. Argumentet att det räcker att handikappanpassa några utvalda lägenheter håller inte. Alla föds inte med funktionsnedsättning. Den kan komma mitt i livet, den kan vara tillfällig som vid ett brutet ben och på ålderns höst blir de flesta funktionsnedsatta på något sätt. Det är lättare att bygga för alla från början än att anpassa ett boende i efterhand. När vi planerar staden ska vi inte bara se till att alla kan bo bra utan även att de har möjlighet att hälsa på sina vänner. Därför anser vi att Haninge ska våga inlemma ovanstående föreskrifter fullt ut i Plan- och bygglagen.

Gällande utomhusmiljöer så är det av stor vikt att den som har svårt att röra och orientera sig har ett tillgängligt Haninge. Fler funktionshindrade skulle då kunna delta i arbetslivet, det sociala livet och kunna utnyttja sina demokratiska rättigheter. Vi ser gärna olika typer av markbeläggningar, viktigast är att de är så släta som möjligt och att kullersten, grus och andra ojämna beläggningar används mycket sparsamt. En plan för hur tätt offentliga toaletter ska ligga bör tas fram. Toaletterna bör vara åtkomliga dygnet runt.

Uppdrag till nämnden:

- Åtgärder för den biologiska mångfalden
- Växla upp arbetet med implementeringen av cykelplanen

- Inrätta ett cykelråd
- Var mer strikt gällande undantag av strandskyddet, speciellt nära Drevviken
- Planera för fler hyresrätter i stadsplaneringen
- Ta fram en plan för att bryta bostadssegregationen genom fler billiga hyresrätter i kommunens mer välbeställda områden
- Arbeta med feministisk stadsplanering och inkludera barnperspektivet och tillgänglighetsperspektivet i stadsplaneringen - både i nyproduktion och i befintliga miljöer

14.7 Idrotts- och fritidsnämnden

Nämnden ska bedriva och främja idrotts- och friluftslivet, folkhälsoarbetet samt en meningsfull fritid för unga i kommunen. Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsmiljöer innefattande anläggningar såsom sporthallar, idrottsplatser, simhall och utomhusbasäng samt spontanidrottsytor, badplatser och motionsspår. Nämnden ansvarar även för verksamheten vid simhallen.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 148 000 tkr

Förändring från 2020: + 7 730 tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: + 6 000 tkr

Bättre förutsättningar för idrottande

För Vänsterpartiet är det centralt att det finns goda möjligheter till idrottande för människor i alla åldrar, oavsett bakgrund och ekonomiska förhållanden. Det handlar om en bred palett av insatser som behövs för att skapa de bästa förutsättningarna för människor att leva ett aktivt liv. Vi menar att plats för idrott och rörelse måste finnas med som en viktig komponent i samhällsplaneringen och måste tas in i all stadsplanering.

Föreningslivet behöver i ett tidigt skede få lämna synpunkter när nya bostadsområden planeras. Vi följer också på nära håll den rättsliga prövningen av bullernivåer vid idrottsanläggningar och om det visar sig att tidigare domar som jämför ljud från idrottsplatser med industribuller står sig i högsta instans är vill Vänsterpartiet ändra lagstiftningen lagstiftningen. Ljud från idrottsplatser kan inte jämföras med industribuller.

Det måste vara möjligt att placera idrottsplatser i tätbebyggelse då närheten ofta är avgörande för socioekonomiskt svagare grupper att delta i föreningslivet. Det är förstås också en viktig framtidsfråga att bygga samhällen som inte kräver biltransporter.

I vårt grannland Danmark pågår ett spännande arbete med att skapa framtidens idrottsanläggningar. En fond, Lokale og anlægsfonden (LOA), går in med expertis när föreningar och kommuner vill bygga om eller bygga nytt och gör sedan utvärderingar för att kunna sprida resultaten i hela landet. De jobbar nära arkitektutbildning och forskning. Från Riksidrottsförbundet (RF) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) finns intresse för en sådan modell. Det kan gå decennier mellan gångerna en kommun bygger en ny idrottsanläggning. Risken är stor att kompetensen saknas, att man kopierar tidigare byggen och att man inte tar hänsyn till formerna för dagens eller morgondagens idrottande. Vi tror att LOA-fonden kan vara en förebild och att en nationell aktör skulle kunna ge en injektion i den svenska byggprocessen. Det danska LOA stöttar även byggandet av förenings- och kulturlokaler. Diskussioner pågår mellan RF och SKR och Haninge kommun kan gärna erjuda sig att bli pilotkommun för framtidens idrottsanläggningar.

Investeringsstöd för idrottsanläggningar

I en rapport från SKL 2014 visade det sig att antalet idrottsanläggningar varit relativt konstant de senaste 25 åren medan befolkningen ökat med närmare en miljon. Många av de hallar som byggdes på 1980- och 1990-talet har dessutom stora renoveringsbehov. Riksidrottsförbundet har engagerat sig i frågan om tillgången till idrottshallar och sammanställde 2017 en rapport om läget i kommunerna. Det visade sig att nästan hälften av landets kommuner upplevde brist på träningstider.

Problemet fanns i både stora och små kommuner och många föreningar uppgav att det inte kunde ta emot alla de barn som var intresserad av att idrotta på grund av svårigheterna att få tillgång till träningsplats. Detta är mycket olyckligt när vi ser att stillasittandet ökar bland barn. Endast 44 procent av pojkarna och 22 procent av flickorna når de rekommenderade 60 minuterna rörelse per dag. Utifrån siffrorna drar vi också slutsatsen att det behöver göra särskilda satsningar för att få flickor att motionera. När nya idrottsytor ska planeras behöver en jämställdhetsanalys göras. Det ska vara självklart att ta reda på vilka aktiviteter tjejerna i kommunen vill ha. Den stora efterfrågan på bostäder ställs mot idrottsytor och idrotten glöms ofta bort när nya områden planeras. Endast ordet motion står nämnt i PBL, vilket kan innebära

att man t.ex. anlägger gång- och cykelbanor. På många håll i landet har det förtätats under de senaste årens byggboom och gräs- och grusplaner har bebyggts. Kommuner har i dagsläget även stora investeringsbehov i nya förskolor, skolor och äldreboenden. När verksamheter som är lagstyrda har stora behov är det stor risk att kultur, idrott och fritidslokaler få stå tillbaka.

Det är också ett krav att stödet används till idrottsanläggningar som används av barn- och ungdomsidrotten. Förslaget utvecklas ytterligare i vår höstbudgetmotion.

Idrottsskola för alla barn

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse med sina ca tre miljoner medlemmar och över en halv miljon ideella ledare. Varje dag året runt tränar nästan 145 000 barn och ungdomar i en idrottsförening någonstans i Sverige. Idrotten är en viktig del av samhället som ger människor en känsla av sammanhang och kamratskap. Samtidigt stimulerar idrotten till fysisk aktivitet vilket främjar folkhälsan. Vänsterpartiet har länge lyft problemen med ojämlikhet när det gäller barn och ungdomars tillgänglighet till idrottsutövande.

I Haninge märks det tydligast att idrottandet avtar i de yngre åldrarna 7-12, där deltagandet fallit tre år i rad. Det är en trend som måste vändas.

Vänsterpartiet vill att alla elever i grundskolan ska klara kraven för simkunnighet. Vi vill även utreda om det inom skolan förekommer problem med kvaliteten på idrottsundervisningen. Det kan handla om tillgång till idrottshallar är dålig, om det är många obehöriga lärare eller om den kursdel som handlar om hälsa bortprioriteras? Riksdagen har beslutat att undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan ska utökas med 100 timmar, vilket Vänsterpartiet anser är bra.

På fritiden styrs barns och ungdomars idrottsutövande av föräldrarnas ekonomiska förutsättningar. Tidigare studier visar att det som driver kostnader för barn/föräldrar är deltagaravgifter, utrustning och resor i samband med t.ex. tävlingar. Av Centrum för idrottsforskning's årliga uppföljning av statens idrottsstöd framgår att barn med högskoleutbildade föräldrar idrottar i större utsträckning än barn till föräldrar med endast gymnasieutbildning. Barn till ensamstående idrottar i mindre utsträckning än

barn till sammanboende föräldrar. Flickor med invandrarbakgrund är den grupp som idrottar minst. Alltför många lämnar även idrotten alltför tidigt. Vid elva års ålder deltar de flest barn i idrottsföreningar men därefter sjunker medlemskurvan kraftigt. Kostnaderna är ett av skälen till att barn och ungdomar lämnar idrotten.

Barns och ungdomars deltagande i idrott har blivit en klassfråga. Det gäller både rätten till en meningsfull fritid och rätten till fysisk och psykisk hälsa. Den psykiska ohälsan liksom andelen överviktiga bland barn och ungdomar har ökat avsevärt de senaste decennierna. Det finns en tydlig koppling mellan låg socioekonomisk status och ohälsa. Samtidigt är sambanden mellan fysisk aktivitetsnivå och ett stort antal hälsoaspekter starka. Forskning visar att om idrottsrörelsen når ytterligare 100 ungdomar så slipper fem ungdomar att drabbas av depression och 25 ungdomar kommer inte att få symtom som magont och huvudvärk. För Vänsterpartiet framstår det som mycket angeläget att utjämna de växande klyftorna bland barn och ungdomar när det gäller meningsfull fritid och hälsa.

Vänsterpartiet föreslår att en idrottsskola för alla barn i åldersgruppen 6–12 år införs. Förslagsvis kan idrottsskolor där minst tre idrottsföreningar (alternativt minst tre sektioner i en fleridrottsförening) tillsammans organiserar en till två träningar i veckan under minst en termin ge barn möjlighet att prova flera idrotter. Idrottsskolan ska vara avgiftsfri och medlemskap i en förening ska inte krävas för deltagande.

Att prova många idrotter ger barn möjlighet att utveckla rörelseförståelse och en större chans att hitta sina favoritidrotter. Så småningom kan idrottsskolan lotsa in barnen i ordinarie verksamhet i de idrottsgrenar som barnen är mest intresserade av. Barn utan resursstarka föräldrar får genom idrottsskolan chans att möta många idrotter och ett brett föreningsliv. Barn får möjlighet att prova på flera idrotter utan att behöva köpa kostsam utrustning. Vidare kan idrottsföreningar börja samverka istället för att konkurrera om barnens tid och föräldrarnas engagemang. Idrottsskolan blir även ett bra komplement till det barnen möter i idrottsundervisningen i skolan.

Idrott för äldre

Äldre är en grupp som ofta förbises när det gäller idrott. Forskning visar att det är möjligt att bygga muskelmassa upp till 90 års ålder. Äldre som tränar aktivt på olika sätt mår bättre. Det är inte bara muskelmassan som stimuleras vid fysisk aktivitet utan träning handlar också om rörlighet och balans, något som väsentligt kan minska antalet fallolyckor. Det är extra viktigt för kvinnor eftersom riskerna för just kvinnor att skadas vid fallolyckor är större än för män. Träning för äldre bidrar på så sätt både till en höjd livskvalité och till minskade sjukvårdskostnader. På flera ställen i landet har det byggts lekplatser/utegym för seniorer, dvs. spontanidrottsplatser med möjlighet till såväl styrketräning som balansövning och mycket annat. Förutom träningen ger sådana platser möjlighet att på ett tryggt och positivt sätt skapa och behålla sociala kontakter.

Simning och vattengymnastik är bra sätt att hålla sig i rörelse utan att riskera belastningsskador. Givetvis måste simhallar och andra idrottsanläggningar vara anpassade så att de är tillgängliga även för dem som är mindre rörliga. På äldreboenden och trygghetsboenden finns ofta möjlighet till rörelsegymnastik. Många pensionärsorganisationer samverkar med kommersiella gymkedjor för att ge sina medlemmar bra möjligheter för träning.

Det är bra men det räcker inte, särskilt inte för pensionärer med låga inkomster. En strategi för att ge äldre rätt och möjlighet till idrott borde finnas i Haninge.

Stärkt ställning för parasporten

Vänsterpartiet ser ett behov av att stärka möjligheterna till idrottande personer med funktionsnedsättning. Var femte ung person med funktionsnedsättning mellan 16 och 29 år motionerar aldrig, enligt siffror från Statistiska Centralbyrån (SCB). Det är dubbelt så höga siffror som för övriga i den åldern. Ohälsa är nästan tio gånger vanligare bland personer med funktionsnedsättning jämfört med befolkningen i övrigt, enligt Folkhälsomyndigheten.

Idag finns en hel del hinder för att personer med olika funktionsnedsättning ska få samma möjligheter till motion och idrottande som andra. Det kan handla om rent

fysiska hinder i form av idrottsanläggningar som inte är anpassade. Myndigheten för delaktighet rapporterar att 79 procent av kommunerna anger att deras sporthallar är tillgängliga jämfört med 29 procent av friluftsanläggningarna.

Den försämrade rätten till assistans sätter käppar i hjulet för dem som behöver stöd för att kunna utöva sin sport och för den som bor på ett särskilt boende kan det vara låg bemanning som skapar problem. Det kan också finnas en känsla av osäkerhet och utanförskap som gör att man inte vågar sig på att prova en idrott. Det behövs med andra ord insatser på flera olika områden och inblandning av såväl staten som kommunerna och föreningslivet.

Parasporten kan delas in i tre kategorier, sport för personer med rörelsehinder, för dem med synnedsättning och för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Idag är det Riksidrottsförbundet som ansvarar för att fördela de statliga medlen till de olika specialidrottsförbunden. Traditionellt har parasporterna och därmed idrottare med funktionsnedsättning varit organiserade i ett eget förbund men sedan några år tillbaka finns en målsättning och ett arbete med att föra ut alla idrotter till respektive idrottsförbund.

Den här utvecklingen leder förhoppningsvis till att parasporten tar mer plats och att fler föreningar engagerar sig kring tillgänglighetsfrågor och gör plats för alla idrottsintresserade.

Flera av sporterna är väldigt kostnadskrävande. Exempelvis kostar en rullstol för rugby runt 75 000 kronor och för den som är blind och behöver en guide/ledsagare för t.ex. skidåkning eller löpning är det kostsamt. Färdtjänsten är ytterligare ett hinder och en kostnad. Familjer med barn med funktionsnedsättning har dessutom lägre inkomster än genomsnittet. Allt detta talar för att parasporten bör ha en stärkt ekonomi.

Prioriterade uppdrag för Idrotts- och fritidsnämnden

Goda fritidsmöjligheter för alla

Goda fritidsmöjligheter främjar tryggheten där man bor och höjer självkänslan hos utövarna. Vänsterpartiet vill att alla verksamheter ska vara tillgängliga och möjliga att delta i oavsett kön, etnisk bakgrund, funktionsnedsättning eller sexuell läggning.

Alla barn ska kunna simma

Alla ska kunna lära sig att simma. Haninge är en skärgårdskommun och det är en självklarhet att alla som bor här även ska kunna få njuta av vad vår skärgårdskommun har att erbjuda. Kommunen ska verka för att öka simkunskapen både hos barn och vuxna. Barns möjlighet att lära sig att simma ska inte vara beroende av föräldrarnas ekonomiska situation.

Kollo för alla barn

Vänsterpartiet har drivit frågan om kolloverksamhet i många år. Genom den kan fler barn och ungdomar ta del av vår skärgård.

Nu har Vänsterpartiets förslag om kolloverksamhet realiserats och testades för första gången sommaren 2018. Vi vill att kommunen ska fortsätta med kolloverksamhet och arbeta för att avgifterna hålls låga och säkerställa att kolloverksamheten kommer alla barn till del som vill, speciellt de barn vars föräldrar inte har råd att ta med familjen på semester.

Jämställd fritid

Motion och idrott är ett stort intresse för många och viktigt på många sätt. Alla barn och ungdomar som vill vara en del av idrottslivet ska ha den möjligheten. Resurser skall fördelas jämnt mellan killar och tjejer, detta gäller även när det kommer till vilka tider i kommunens lokaler som tilldelas tjejer respektive killars idrottande.

Regelbundna kontroller av hur resurser och tider fördelas ska göras av kommunen.

Lägg inte ner fritidsgårdarna

Beslutet av kommunledningen (S, C, L, KD) att lägga ner hälften (fyra stycken) av Haninge fritidsgårdar har mötts med stora protester. Följande kommundelar

kommer bli av med sina fritidsgårdar: Dalarö, Lyckeby, Tungelsta och Vendelsömalm.

Speciellt invånarna i Dalarö, föräldrar och barn har engagerat sig i frågan. I ett radioinslag från Sveriges radio intervjuas Ella, ett av barnen som går på fritidsgården:

“Jag vill inte att gården ska stängas. Det är en del av mitt liv och de flesta andras också. [...]

Jag brukar vara med fritidspedagogerna sen brukar jag hänga med kompisar. Jag gör lite allt möjligt.

[...]

Ni stjälar en del av allas hjärtan och gården borde vara kvar”

En boende intervjuas också:

“Vi bor på ett ganska litet ställe. Vi har inga alternativ. Enda alternativet då är att hänga inne på ICA eller på pizzerian och det är ju inget bra alternativ för ungdomar. Barnen behöver ju ha någonting att göra, något meningsfullt.

[...]

Och även de barn som bor på Ornö till exempel som väntar på färjan. Och har bussen gått eller har färjan gått så är det ungefär en timme till nästa avgång.”

Beslutet att lägga ner fritidsgårdar (vare sig de är fullskaliga eller mindre ”träffpunkter”) är helt galet ur ett jämlikhetsperspektiv och ur ett integrationsperspektivet, något som framgår av själva utredningen som ligger till grund, “Utredning av fritidsgårdsverksamheten” (2019-10-18):

”Fritidsgårdsverksamhet har visat sig vara särskilt viktig för unga som inte tar del av annat fritidsutbud. Fritidsvaneundersökningen Ung livsstil visar att 50 procent av högstadieungdomarna och 61 procent av gymnasieungdomarna i Haninge inte deltar i föreningarnas eller i kulturskolans verksamheter. Över tid är det allt färre unga som är föreningsanslutna. Föreningslivet och föreningsidrotten når i störst utsträckning unga från högre socioekonomiska grupper, unga som bor med båda sina föräldrar och som, liksom sina föräldrar, är födda i Sverige. Även efter kontroll för social bakgrund är utrikes födda och unga med utländsk bakgrund underrepresenterade i föreningslivet.

Studier visar att fritidsgårdarnas besökare ofta är från familjer med små ekonomiska resurser och att unga som besöker fritidsgårdar i stor utsträckning har utländsk bakgrund. Områden där en stor andel föräldrar är arbetslösa eller har försörjningsstöd samt där ungdomar har sämre skolresultat har en större andel fritidsgårdsbesökare än områden med en motsatt karaktär. Dessa unga tar oftast inte del av annat fritidsutbud i lika stor utsträckning som de med andra förutsättningar. Ungdomarna i dessa områden prioriterar idrottsaktiviteter lägre och vistelse på fritidsgårdar högre än ungdomarna i socioekonomiskt starka områden.”

Fritidsgårdar och ungdomsgårdar

Föreningslivet och idrottsrörelsen är väldigt viktiga för att kunna erbjuda en meningsfull och rolig fritid för barn och unga. Men det är inte alla barn och unga som känner att de hittar en förening eller idrott som passar dem. Därför är det viktigt att det finns fritidsgårdar och ungdomsgårdar där barn och unga kan umgås.

Tiderna måste utökas på kvällar, helger och lov så att de barn och unga som inte har någon annanstans att gå inte behöver hänga utomhus. Gårdarna måste också göras mer inkluderande. Idag så är det en stark övervikt av killar på fritidsgårdarna. Tjejer har själva lyft att de vill vara mer på fritidsgårdar. Därför måste verksamheten aktivt arbeta (också tillsammans med tjejerna) för att tjejer ska känna sig välkomna och att det finns aktiviteter för dem som de vill ha. Samma sak gäller HBTQ-personer som också ska känna sig välkomna. Därför bör arbetet påbörjas med att HBTQ-certifiera fritidsgårdar.

För de något äldre ungdomarna så lockar inte fritidsgården, man kanske inte vill hänga på samma ställe som småsyskonen. Därför behöver förvaltningen ta fram fler ungdomsgårdar som är riktade till de äldre ungdomarna med aktiviteter anpassade för dem.

Inför fler fältare

För att nå fler ungdomar på stan så bör kommunen införa fältfritidsledare. Det är ett komplement till fältassistenter i socialtjänstens regi. Ungdomar har ofta en helt annan inställning och villighet till samtal när en fritidsledare pratar med en på stan än när en fältassistent från socialtjänsten gör det. Syftet är att kunna fånga upp ungdomar som inte har hittat någon plats att tillbringa sin fritid. De kan hjälpa till att slussa ungdomen till en passande fritidsgård, ungdomsgård eller förening. Då många ungdomar någon gång har besökt en fritidsgård eller ungdomsgård så finns det ofta redan en relation att bygga på vilket öppnar upp för möte och samtal.

Fältfritidsledare har tidigare funnits i Haninge och är något som vi i Vänsterpartiet har föreslagit tidigare.

Uppdrag till nämnden:

- Möjliggör jämlik simundervisning som gratis med fokus på barn
- Billigare sommarkollon samt dagkollon som till stor del kommer barn till del som lever under knappa omständigheter
- Rulla tillbaka nedläggningen av fritidsgårdarna
- Utöka fritidsgårdarnas öppettider under helger och lov
- Arbeta aktivt med att inkludera tjejer och ickebinära på fritidsgårdarna
- Påbörja arbetet med att HBTQ-certifiera fritidsgårdar
- Inför fler "fältare" och i kultur- och fritidsförvaltningens regi

14.8 Kultur- och demokratinämnden

Nämnden ska bedriva och främja kulturverksamhet, samverka med föreningslivet samt följa och främja demokratiutvecklingen i Haninge. Nämnden ansvarar för bibliotek, kulturskola, kulturverksamhet, konsthall, konstutställningar och offentlig konst samt stöd och föreningsbidrag till studieförbund och föreningar inom kulturområdet.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 87 000 tkr

Förändring från 2020: + 3 770 tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: + 5 000 tkr

Kultur genom hela livet

För Vänsterpartiet är huvudfrågan hur vi ska skapa förutsättningar för alla att ta del av kultur. Detta sammanfaller till stor del med de nationella målen. En viktig del av de nationella kulturpolitiska målen är det som Myndigheten för kulturanalys (Myka) har benämnt delaktighetsmålet. Man beskriver det som att staten slagit fast fyra delaktighetsdimensioner inom den offentliga kulturpolitiken. I förkortad version kan de återges som följer; allas möjligheter att ta del av en mångfald av konst och kultur som upplevs som relevant och allas möjligheter att få utlopp för sina skapande förmågor (göra kultur). Dessa möjligheter ska inte begränsas av ens sociala, religiösa eller etniska bakgrund, eller var i landet man bor. Det ska vara möjligt att verka (arbeta och försörja sig) som kulturskapare i hela landet. Det ska finnas breda möjligheter till inflytande över kulturlivets och kulturpolitikens utformning (påverka beslutsprocesser) som ska inkludera alla de politiska nivåerna samt professionella kulturskapare och det civila samhället.

I dag kan vi se att kulturvanorna skiljer sig åt beroende på kön, klasstillhörighet och bostadsort. Kulturanalys genomför återkommande undersökningar av befolkningens kulturvanor och därmed delaktighet i kulturlivet och kan se hur framför allt socioekonomiska skillnader spelar roll. Utbildningsnivå är den tydligaste faktorn. Det är också avgörande att titta närmare på vilken sorts kultur man mäter. Myndigheten har kunnat urskilja fyra kluster i svaren: a) traditionell kultur, b)

kulturmiljö, c) eget utövande och d) bred populärkultur. De med högre utbildning tar i högre grad del av en bredare palett av kulturaktiviteter och är tydligt överrepresenterade inom traditionell kultur och kulturmiljö. Det innebär t.ex. besök på museer, teater, opera, konstutställningar och fornlämningar. De med lägre inkomster och de som kommer från arbetarhem ligger aningen högre när det gäller eget utövande och tar i högre utsträckning del av populärkultur. Undersökningarna pekar mot att inkomst och social klass har fått en ökad betydelse över tid.

Vänsterpartiet menar att det i förlängningen ger avtryck i vilka som kan tänka sig arbeta inom ett konstnärligt yrke. Utan en mångfald bland kulturarbetarna riskerar kulturen beröra färre och perspektiven blir enahanda. Många berättelser kommer aldrig fram och intresset för kultur blir lägre, då blir det svårare att nå nya grupper och situationen cementeras. Den som aldrig ser någon som liknar en själv på vita duken, skärmen eller scenen har svårare att föreställa sig själv där. I en jämförelse mellan de nordiska länderna visade Kulturanalys Norden att andelen anställda inom kultursektorn med utländsk bakgrund hade ökat. Samtidigt hade dock det totala antalet anställningar minskat inom sektorn och andelen utlandsfödda totalt i befolkningen ökat. Utifrån den typen av undersökningar är det svårt att uttala sig generellt för kulturen. Frilansandet är utbrett och anställningarna allt färre, men det kan ge en fingervisning. Det är, trots detta, intressant att se att andelen ökade trots en hårdare konkurrens om platserna. Det gick också att se att vissa delar av kulturlivet hade högre andel anställda med utländsk bakgrund än andra. Scenkonsten sticker ut och särskilt orkestrarna där en hög andel kommer från andra västerländska länder. Västeuropéer och engelsktalande är överrepresenterade bland de med utländsk bakgrund både bland anställda på kulturinstitutionerna generellt och bland dem med anställningar inom konstnärliga yrken. Personer med bakgrund i Afrika, Asien och Latinamerika är kraftigt underrepresenterade.

Vänsterpartiets mål om ett samhälle med kultur för alla kräver därför ett aktivt arbete med ökad mångfald inom de konstnärliga yrkena, det som ofta benämns breddad rekrytering. Det handlar också om jämlikhet, demokrati och rätten till det offentliga rummet. Den som skapar musik, litteratur och scenkonst är också med och formar samtiden, skapar vårt kulturarv och får en plattform för att föra fram åsikter.

Med rätt analys i botten kan vi hitta vägar framåt mot ett mer inkluderande och jämlikt kulturliv. Det krävs insatser som både berör det som traditionellt är kulturpolitik och det som kallas konstnärspolitik.

Vänsterpartiet vill fokusera på insatser som kan göras för att nå de första delarna av delaktighetsmålet; allas möjligheter att ta del av en mångfald av konst och kultur som upplevs som relevant och allas möjligheter att få utlopp för sina skapande förmågor. Fokus är på insatser för barn och unga och inom utbildningsväsendet. Vi anser att det i förlängningen är viktiga pusselbitar för att få till stånd en breddad rekrytering inom kultursektorn.

Ekonomiska förutsättningar

Delaktigheten för personer med en funktionsnedsättning behöver belysas. Vi vet från en utredning gjord av Myka att det blev en tydlig minskning av anställda med lönebidrag på kulturområdet mellan 2000 och 2015. Det är mycket troligt att det påverkat möjligheten för gruppen att arbeta och försörja sig på kulturområdet. Som förklaring gav en stor del av arbetsgivarna att verksamheterna är mer ekonomiskt pressade, vilket minskar utrymmet att anställa personal som inte tillhör kärnverksamheten samtidigt som lönestöden upplevs ha blivit allt mindre ekonomiskt fördelaktiga över tid.

Dagens kulturskapare, här oftast benämnda konstnärer oavsett konstnärligt uttryckssätt, är ingen homogen skara men det går att se några utmärkande drag. Utredningen Konstnär – oavsett villkor (SOU 2018:23) visade att konstnärer har högre genomsnittlig utbildning än befolkningen i stort, samtidigt som genomsnittslönen bara var 13 000 kronor. Det är vanligt att ha ett flertal olika jobb för att kunna försörja sig. Många kombinerar stipendier, projekt, timanställningar och frilansande med egen firma. Det innebär inte bara osäkra månadsinkomster utan även svårigheter att förutse inkomster vid sjukdom, föräldraledighet och pension. Vänsterpartiet har länge drivit på för ökad social trygghet för småföretagare, där man t ex ska kunna ligga kvar på en högre SGI de första åren med eget företag.

När man tittar på konstnärskollektivet tar de ut mindre ur socialförsäkringssystemet än genomsnittet.

De reella villkoren för den som väljer att satsa på ett konstnärligt yrke är troligtvis en av de största utmaningarna för att locka fler från arbetarklassen till kultursektorn och framför allt till de konstnärliga yrkena. Detsamma borde gälla för den som varit kort tid i Sverige. De välbetalda och trygga jobben är få och minskningen har pågått under en längre tid.

Barns kulturvanor

Det är vanligt att undersökningar av barns kulturaktiviteter har utgått från vuxenvärldens definitioner. Tidigare kulturvaneundersökningar från Myka har visat att yngre barn tar del av mer kultur än äldre barn, tjejer i lite högre grad än killar. Föräldrars utbildningsbakgrund spelar in och ju högre utbildningsnivå föräldrarna har desto mer kulturaktiviteter för barnen. Någon skillnad beroende på utländsk eller svensk bakgrund har inte noterats. Under förra året sammanställdes en forskningsantologi där man i stället lät barnen själva beskriva hur de var kreativa. Det gav delvis helt andra svar och det ska bli intressant att se hur ansvariga myndigheter jobbar vidare med de insikterna. Barn hittar nya sätt att uttrycka sin kreativitet och skapa, det är viktigt att det uppmärksammas och uppvärderas. Skillnader i kulturvanor grundläggs tidigt i hemmet och de ökade skillnader som beskrivs i vuxenpopulationen kommer spilla över i nästa generation om inget görs för att bryta trenden. Myka påpekar i sin utvärdering att kulturpolitiken inte ensamt kan bryta socioekonomiska förhållanden och det är en viktig insikt. När den ekonomiska ojämlikheten ökar och klasskillnader alltmer definierar kultur- och medievanor måste förändring ske på flera områden.

Förskola

Alla barn ska få de bästa förutsättningarna att utvecklas och få stöd utifrån sina behov. En bra förskola är minst lika viktig för barns utveckling som en bra skola. Rätten till en bra förskola för alla barn är en självklarhet för Vänsterpartiet.

Möjligheten att lära med alla sinnen och få utveckla sin kreativitet är bärande delar av förskolans läroplan, men kommunala nedskärningar, stora barngrupper och en alltmer stressad arbetsmiljö för förskolans personal kan leda till svårigheter att följa dessa delar av läroplanen.

I budgetförslaget för 2021 från regeringen och samarbetspartierna plockas satsningen Skapande skola bort från förskolan utifrån argumentationen att estetiska uttryckssätt i högre grad redan är integrerade i förskolan än i grundskolan. Vi instämmer i den beskrivningen så tillvida att barns skapande och kreativitet har en naturlig plats i vardagen på förskolan. Skapande skola handlar dock även om mötet med professionella kulturarbetare vilket förbises i regeringens resonemang.

Därför anser Vänsterpartiet att en kulturgaranti för förskolebarnen behöver införas. Vi tror också att det är viktigt att pedagogerna i förskolan får resurser och en gedigen grund att stå på för att kunna integrera musik, bild, form, drama, dans och film i lärandet. Vi menar att det är mycket svårt att få tillräckliga kunskaper i alla dessa delar under förskollärautbildningen och att det därför måste finnas möjlighet till påbyggnad och fördjupning i de estetiska uttryckssätten senare i yrkeslivet.

Vänsterpartiet vill att Haninge kommun erjuder personalen i förskolan vidareutbildningar så kulturen kan få en större plats i verksamheten.

Grundskola

Film, bild, musik, teater och dans kan göra undervisningen mer lustfylld, men också vidga förståelsen för den verklighet vi lever i. För att nå målet om att alla barn ska ges möjligheter att både ta del av kultur och själv skapa borde grundskolan vara den självklara arenan. I de senaste årens diskussion om försämrade skolresultat har röster höjts för att eleverna behöver mer tid för teoretiska studier och att det därmed finns mindre utrymme för de praktisk-estetiska ämnena. För oss är det viktigt att elever får tillgång till bra ämnesundervisning i de praktisk-estetiska ämnena och att lärare får stöd för att kunna integrera de estetiska lärprocesserna i sin undervisning. Det är viktigt för barns utveckling, inlärning och välbefinnande.

För att detta ska vara möjligt behövs pedagoger med rätt utbildning och rätt förutsättningar att göra sitt jobb. I en undersökning gjord av Lärarnas riksförbund förra året uppgav 22–25 procent av lärarna i slöjd och musik att de får ämnesrelevant fortbildning, medan motsvarande siffra för lärarna i bild är endast 15 procent. De upplever att fortbildningen ofta erbjuds slumpartat. I studien ingår också lärare i hem- och konsumentkunskap. Vidare har bara strax över hälften adekvata lokaler

och många saknar ämneskollegor att diskutera med. Även i de avseendena är bildlärarna mest missnöjda.

Många vittnar också om för stora grupper för att hinna med att se och stötta alla elever och att den schemalagda tiden inte är tillräcklig för att nå kunskapsmålen. Svaren överensstämmer med den fördjupade granskning som Skolinspektionen gjort i musikämnet. På de skolor där man lyckades arbeta med hela det centrala innehållet i kursplanen hade man anpassade lokaler med tillgång till grupprum, undervisning i halvklass, behöriga lärare, tillgång till fler instrument och ett kollegialt utbyte mellan olika skolor. Vi menar att den dåliga arbetssituation som råder på många skolor avskräcker fler från att söka sig till yrket..

Skolbibliotek

Vänsterpartiet anser att skolbiblioteket ska vara en integrerad del av skolan och att alla skolor ska ha skolbibliotek. Även om omfattningen av dessa bibliotek kan variera så ska det inte räcka med tillgång till biblioteksbussar eller stadsbibliotek. Dessa ska i stället ses som kompletterande verksamheter till det integrerade skolbiblioteket.

Skolbiblioteken ska ge eleverna tillgång till ett rikt utbud av medier, till såväl skönsom facklitteratur. Ett bibliotek där välutbildad bibliotekspersonal samarbetar med den pedagogiska personalen kan locka fram och tillfredsställa barnens och ungdomarnas läslust, nyfikenhet och forskarintresse och dessutom hjälpa dem att orientera sig bland nya medier och i flödet av information på nätet.

Vi har under lång tid drivit frågan om bemannade skolbibliotek för att säkerställa att alla barn får tillgång till litteratur och bra stöd i sin läsutveckling och kunskapsinhämtning. Det är självklart både en kulturpolitisk fråga och en utbildningspolitisk fråga.

Rent formellt så är det Grund- och förskole samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden som ansvarar för att samtliga elever ska ha tillgång till skolbibliotek i enlighet med skollagen. Men, som sagt, skolbiblioteken är en kulturpolitisk fråga också.

Haninge kommun har en biblioteksplan från 2017 som löper ut 2021. Arbetet med att utvärdera den och ta fram en ny biblioteksplan är på sin plats.

Under de år Vänsterpartiet hade ett budgetsamarbete med regeringen avsattes medel för att öka bemanningen på biblioteken, men det var inte tillräckligt. I en rapport från Svensk biblioteksförning slås fast att det skulle behövas en satsning på 1,5 miljarder kronor och att det idag saknas tillräckligt många utbildade bibliotekarier. Därför bör en utbyggnad ske successivt.

Skapande skola

Sedan 2008 är Skapande skola den enskilt största riktade satsningen på kultur i grundskolan. Tanken är att skolhuvudmannen söker ett statligt stöd förmedlat via Kulturrådet och för den summan ska man anlita professionella kulturaktörer för att genomföra aktiviteter tillsammans med eleverna. Från 2015 har reformen delvis även inkluderat förskolan. I höstbudgeten 2020/2021 aviserar regeringen att förskolan kommer tas bort ur satsningen. Den statistik som finns att tillgå visar att alla kommuner någon gång har tagit del av de statliga medlen men många skolor står helt utanför systemet.

Den enda större genomlysningen av reformen Skapande skola gjordes av Kulturanalys 2013. Den slog fast att där skolan redan även i övrigt fungerar bra, där det finns engagerade rektorer och lärare och där det finns en vana att arbeta med kultur i skolan, där fungerar Skapande skola väl. I sin utvärdering konstaterade Kulturanalys att det finns stor förbättringspotential för att Skapande skola ska nå fler, engagera eleverna mer och leda till mer varaktig verksamhetsutveckling. Till exempel föreslås att man ska kunna få stöd för fleråriga projekt, att pengar kan riktas mot skolor som har större behov och att medel också ska kunna användas för kompetensutveckling, samordning och lärarhandledningar.

För 2020 har Haninge kommun sökt 1,2 miljoner av Kulturrådet för Skapande skola. Ambitionsnivån kan höjas.

Kulturgaranti för alla barn och elever

Det är stora skillnader mellan elevers tillgång till professionell kultur. I vissa regioner och kommuner finns i dag en kulturgaranti som garanterar alla elever ett visst antal scenföreställningar under sin skoltid och ibland även insatser från Skapande skola. Andra elever kan gå hela sin skolgång utan att komma i kontakt med en scenkonstföreställning eller ett museibesök. Det här rimmar illa med det nationella målet om alla barns rätt till kultur. Samtidigt satsas det mycket pengar i kulturbudgetar på alla nivåer, både på de fria grupperna och de offentliga institutionerna.

Vi behöver bara gå till vårt grannland Norge för att få ett exempel på hur man skulle kunna jobba på ett bättre sätt. Sedan 1994 har det i Norge funnits en nationell samlade aktör, Scenekunstbruket, som valt ut de mest högkvalitativa föreställningarna för barn och ungdomar. Sedan nästan 20 år är organisationen nationell samordnare för att få ut produktionerna genom reformen Den kulturelle skolesekken. De utvalda föreställningarna förmedlas vidare till regionerna som har fått en budget för att köpa in föreställningarna. I samarbete med kommunerna erbjuds sedan skolorna föreställningar.

Det har lett till ett ökat resursutnyttjande då kulturaktörer med offentliga bidrag har gått från att spela en föreställning 4-9 ggr till att i stället över några års tid framföra den 500 ggr. I Sverige i dagsläget måste de svenska grupperna däremot själva jaga skolor, kultursamordnare och bidrag i 290 kommuner och 21 regioner. De ska marknadsföra sig, delta på utbudsdagar och schemalägga turnéer. I Norge får man den servicen när man valts ut av Scenekunstbruket och ingår i Den kulturelle skolesekken. Där kan man också se att statusen höjts och därmed intresset för att skapa föreställningar för barn och ungdomar sedan systemet infördes. En systematisering och strukturering av de pengar som i dag finns hos Kulturrådet genom att antal olika anslag, däribland pengar i Kultursamverkansmodellen, skulle möjliggöra en kulturgaranti för alla barn från förskola till och med gymnasiet.

Kulturskola

Efter att Vänsterpartiet och regeringen under förra mandatperioden införde ett statsbidrag för att öka tillgängligheten tog ett antal kulturskolor bort sina avgifter, många fick in fler elever och förbättrade undervisningen för elever med funktionsnedsättning.

Så gjorde inte Haninge. Istället ligger mycket av kulturskolans utlagd på externa aktörer och ny upphandling kommer ske 2021.

Det var ett framgångsrikt arbete men fortfarande återstår mycket jobb för att bryta den sociala snedrekryteringen. Enligt Kulturrådets senaste sammanställning för 2018 hade 78 procent av barnen i kulturskolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning, jämfört med 59 procent för hela landet. Knappt 18 procent av barn och unga 6-19 år i kulturskolan hade utländsk bakgrund, jämfört med drygt 26 procent för befolkningen som helhet. Särskilt inom musiken är det tydligt att det är främst barn med högutbildade föräldrar med egen musikalisk bakgrund som fortsätter spela upp i tonåren.

Arbetet runt om i landet enligt metoden El sistema har visat sig mycket fördelaktigt under det senaste decenniet. Genom att vända sig till de som annars står långt bort från kulturskolornas utbildning och genom verksamhet i områden som annars har låg representation på kulturskolan har man lyckats locka fler till orkester- och körverksamhet.

Rent formellt är ju uppdraget i det Haninges kulturpolitiska program att ge “mer kultur till fler”.

Under 2019 uppstod ett hot mot modellen med kulturskola på grundskolan. Det var Skolinspektionen som kritiserade Gislaveds kommun för att de tillät elever att regelbundet gå från lektioner för att delta i kulturskolans undervisning. Från Vänsterpartiets sida anser vi att det är mycket viktigt att kulturskolan kan finnas i skolans lokaler. Det innebär stor skillnad för att kunna nå fler elever och andra elever än de som annars skulle komma i kontakt med kulturskolan. Vi ser däremot en risk med att elever tvingas gå från ordinarie skolverksamhet då det kan utestänga de elever som inte på egen hand kan ta igen missad undervisning. De yngre eleverna har dock

korta skoldagar och det finns stora möjligheter att erbjuda kulturskola efter skoldagens slut. I dagsläget ser vi därför inte någon anledning att luckra upp skolplikten och göra ändringar i skollagen.

Fritidsgårdar

För många ungdomar är fritidsgårdarnas kulturverksamhet en viktig väg för att få utveckla sin kreativitet. Många gårdar tillhandahåller instrument, studioutrustning och kunnig personal och här finns inga avgifter. Det finns en stor potential att utveckla ungdomars delaktighet i kultur och med goda kunskaper om det lokala kulturlivet kan personalen också vara en brygga för de ungdomar som visar ett intresse för att fördjupa sig inom t.ex. studieförbund, kulturskola eller föreningsliv. Fritidsgårdarna är en frivillig verksamhet för kommunerna och vi är oroliga att ökade besparingar i kommunerna ska slå mot verksamheten.

Gymnasiet

De förändringar som inträdde i samband med gymnasiereformen 2011 (Gy 11) och som innebar att kärnämnet estetisk verksamhet togs bort har fått negativa konsekvenser. Det har lett till att majoriteten av gymnasieungdomarna får mindre estetisk kunskap i skolan i dag än före 2011. På vissa nationella program handlar det om att det bara är några få procent av eleverna som har läst en kurs i något av ämnena bild, fotografisk bild, dans, teater eller musik. Den kraftiga minskningen av andelen elever som läser ett estetiskt ämne i gymnasieskolan är djupt olycklig.

Det är därför, menar vi, mycket viktigt att stärka alla gymnasieelevers möjlighet att utveckla sina estetiska förmågor genom att återinföra estetiska ämnen i gymnasieskolan, inte minst för att stimulera elevernas kreativitet och stärka bildningen. Det finns också forskningsbelägg för att en undervisning i estetiska ämnen av god kvalitet bl.a. påverkar elevernas lärande i positiv inriktning (The Wow Factor – Global Research Compendium on the impact of the Arts in Education. Bamford A). Utöver detta har ett estetiskt ämne även ett värde i sig självt genom att det bidrar till att utveckla elevers förmåga att kommunicera med estetiska uttrycksmedel.

Att få tillgång till utbildning inom de estetiska ämnena gynnar både individens utveckling och lärande och är viktigt även i gymnasieskolan.

Rent formellt så är det Grund- och förskole- samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden som ansvarar för skolans område. Men den lokala kulturpolitiken måste delvis kompensera för att kulturen fått mindre plats i skolan.

Folkbildningen

Vi ser att folkbildningen är en viktig del i att nå de delaktighetsmål som handlar om att kunna ta del av kultur, skapa kultur och verka inom kulturen oavsett var i landet man bor. Med sin närvaro i landets alla kommuner är studieförbunden tillsammans med biblioteken den mest spridda kulturaktören.

Studieförbundens verksamhet är ett viktigt forum för kulturutövning. En stor del av cirkelverksamheten rör kategorin konst, musik och media. Många är de som fått chansen att utvecklas i en replokal hos något av studieförbunden och fått sin första publika spelning på studieförbundets festival. Studieförbund är en viktig del i en kulturell infrastruktur och en möjlig väg in i ett konstnärligt yrke.

Följande uppdrag ges till nämnden:

- Säkerställ att det finns möteslokaler för föreningar och nätverk i varje kommunedel
- Säkerställ att det finns ett kultur- och föreningshus i Jordbro med lokaler för föreningarna. Om det gamla ska ersättas av ett nytt ska föreningarna och invånarna inkluderas i det arbetet och alla nuvarande föreningar ska få plats i det nya huset. Det nya huset ska vara färdigt och öppnat innan det blir aktuellt att riva det gamla kultur- och föreningshuset
- Starta ett allaktivitetshus i Brandbergen i kommunens lokaler
- Se över möjligheterna att använda träffpunkternas lokaler på kvällstid för föreningars verksamheter och även för invånare
- Uppmuntra gatukonst och öppna upp offentliga ytor för fritt skapande i form av exempelvis lagliga graffitiväggar samt gör mer av den offentliga konsten interaktiv
- Sänk kulturskolans maxtak så att fler har råd

14.9 Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden

Nämnden ska främja ett gott näringslivsklimat, minskad arbetslöshet och ökad sysselsättning. Nämnden ska också ge uppmärksamhet till frågor rörande högre utbildning samt främjande av näringslivet och besöksnäringen och dess utveckling. Näringslivsstrategin utgör en viktig utgångspunkt för nämndens arbete.

Driftbudget

Vänsterpartiets ekonomisk ram 2021: 400 tkr

Förändring från 2020: + 400 tkr

Skillnad mot den styrande alliansen: - 10 000 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Satsning på utbildning

En viktig del i att få människor i arbete är utbildning. Det allra viktigaste är att satsa på att fler elever i skolan får gymnasiebehörighet. SCB säger att en tungt vägande faktor för att hamna i ekonomisk inaktivitet är om en person inte får gymnasiebehörighet när hon eller han går ut högstadiet³. Det är större risk att hamna i arbetslöshet om ens föräldrar är arbetslösa. Det är också större risk att man inte går ut högstadiet med gymnasiebehörighet om ens föräldrar inte har gått gymnasiet.

Därför måste utbildningsförvaltningen jobba hårt för att en större andel elever får gymnasiebehörighet. Man måste se till elevernas och skolornas olika förutsättningar och göra riktade satsningar för att nå målen.

Haninge ska också införa bristyrkesutbildningar där avslutad utbildning garanterar jobb i Haninge kommun.

³ [SCB, Risk för att arbetslöshet går i arv](#), hämtad 2019-06-02

En arbetsmarknad utan diskriminering

Diskriminering drabbar den enskilde hårt men även samhället. Det är en fråga om maktstrukturer och normer som behöver förändras för att bryta diskriminerings skadliga verkan.

Det finns idag sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Nämnden ska arbeta för att upptäcka diskriminering, bryta diskriminering och förebygga diskriminering.

Sommarjobb

Det är viktigt med det första steget in på arbetsmarknaden. Ett sommarjobb är ett bra sätt. Därför ska Haninge kommun erbjuda sommarjobb till fler årskullar än idag. Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden ska föra en dialog med respektive förvaltning om behovet av sommar-/semestervikarier och se till att kommunen har ett enhetligt förfarande i dessa frågor. Kostnaden för sommar-/semestervikarier ska dock bäras av respektive nämnd.

Kooperativa, personalägda och sociala företag

När vi i Vänsterpartiet pratar om demokrati så begränsar vi oss inte till att bara prata om politisk demokrati. Vi vill att demokratin ska genomsyra hela samhället. Du ska ha makt och inflytande över ditt liv i alla delar, inte bara ditt deltagande i det politiska arbetet. Därför är det självklart för oss att öka demokratin även på arbetsplatsen.

Löntagarstyrda, personalägda och kooperativa företag är en viktig del för att realisera ekonomisk demokrati. Många sociala företag är just kooperativ, oftast organiserade som en ekonomisk förening där de anställda erbjuds att sitta i styrelsen för föreningen och är konkret med och bestämmer över företagets verksamhet och framtid.

Vidare så är kooperativa och sociala företag mer hållbara arbetsplatser än vinstdrivande eftersom man sätter verksamheten och personalen välmående framför en vinstjakt åt aktieägarna.

Vita jobb-modellen

Den offentliga upphandlingen omfattar idag mer än 600 miljarder kronor per år. Genom att ställa krav på miljöpåverkan, social hållbarhet och goda arbetsvillkor så kan den offentliga sektorn göra en stor skillnad. När fokus på en offentlig upphandling enbart fokuserar på lägsta pris och inte kvalitet och goda arbetsvillkor så kommer företag som inte tar socialt ansvar att premieras framför de företag som har bättre arbetsvillkor för sina anställda.

Enligt en Novus-undersökning, beställd av TCO, tycker 63 procent att det är mycket viktigt att stat och kommun ställer krav på att leverantörer erbjuder sina anställda lika bra villkor som andra i branschen. Ytterligare 27 procent tycker det är ganska viktigt. Opinionstödet för att ställa krav på bra arbetsvillkor är starkt.

En tidigare motion om att införa krav på kollektivavtal i upphandlingspolicyn i Haninge har lagts. Den röstades inte igenom med hänvisning till ett EU-direktiv och implementeringen av direktivet i Sverige. Däremot går det att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor och ändå följa EU-rätten. Malmö stad arbetar med sociala hänsyn och arbetsvillkor i upphandlingar. De använder sig av Vita Jobb-modellen.

Vänsterpartiet vill att Haninge kommun implementerar Vita jobb-modellen.

Miljö- och klimatsmart näringsliv

Haninge ska ha ett miljö- och klimatsmart näringsliv. Det kan handla om att skapa goda förutsättningar för företag som har ett hållbarhetstänk och ett livscykelperspektiv för sina tjänster och produkter. Det kan också handla om att ställa krav på företag som etablerar sig i kommunens företagsområden som att uppnå vissa miljö- och klimatkrav eller att de gynnas av att sätta upp solceller på sina tak.

Samordnade varutransporter

Vi Södertörnskommuner har samordnad varudistribution i den kommunala verksamheten. Antalet leveranser till verksamheterna minskade med 50 procent redan efter två års drift och utsläppen av koldioxid och hälsoskadliga luftföroreningar minskade med 70 procent⁴.

Vi vill undersöka möjligheten att skapa något liknande för näringslivet.

Uppdrag till nämnden:

- Satsa på utbildning
- Arbeta för en arbetsmarknad utan diskriminering
- Främja sommarjobb i kommunen
- Främja bildande av kooperativa, personalägda och sociala företag i Haninge
- Genomför Vita jobb-modell
- Främja ett miljö- och klimatsmart näringsliv
- Utveckla samordnade varutransporter

⁴ [Fossilfritt Sverige. Samordnad varudistribution på Södertörn](#)

14.10 De kommunala bolagen: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

De kommunala bolagen tilldelas inga driftmedel. Bolagens kostnader täcks av bolagens egna intäkter.

15. Investeringsbudget för 2021 och plan för 2022-2024

Investeringar totalt/nämnd	2021	2022	2023	2024
Kommunstyrelsen	146 000	66 000	66 000	66 000
Grund- och förskolenämnden	670 000	220 000	363 000	365 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	8 000	8 000	3 000	3 000
Idrotts- och fritidsnämnden	14 000	4 800	3 800	3 800
Kultur- och demokratinämnden	408 700	6 700	6 700	6 700
Socialnämnden	29 500	73 000	7 000	7 000
Äldrenämnden	17 500	5 000	5 000	5 000
Stadsbyggnadsnämnden	59 350	62 900	58 600	51 900
Stadsbyggnadsnämnden VA	165 000	190 000	215 000	287 000
Tornberget	151 500	152 500	153 500	154 500
Totalt	1 669 550	788 900	883 600	949 900

Kommunstyrelsen

tkr	Budget t o m 2019	2021	2022	2023	2024
Investeringsreserv		50 000	50 000	50 000	50 000
IT-investeringar		13 000	13 000	13 000	13 000
Vattenplan	24 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Social investeringsfond	80 000				
Övriga objekt		500	500	500	500
Totalt		66 000	66 000	66 000	66 000

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten. För att snabbt och effektivt anpassa lokaler

för en ny hyresgäst samt för att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under året avsätts medel till en investeringsreserv, 50 000 tkr, som kommunstyrelsen disponerar. Investeringsmedel för vattenplanen gäller insatser för dagvatten till Drevviken.

Kommunstyrelsen ska aktivt arbeta för att äga och driva så stor andel av skolorna i Haninge som möjligt.

Grund- och förskolenämnden

Totalt (tkr)	2021	2022	2023	2024
Skolor	595 000	177 000	250 000	465 000
Förskolor	64 300	35 000	85 000	365 000
Inventarier i samband med ny eller ombyggnation	2 700	0	20 000	26 500
Sovaltaner	2 000	2 000	2 000	2 000
Inventarier och utrustning, skolor och förskolor	6 000	6 000	6 000	6 000
Totalt	670 000	220 000	363 000	805 300

Anm: i Vänsterpartiets investeringsbudget ligger en ny F-9 skola i Jordbro.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

(tkr)	2021	2022	2023	2024
Inventarier och lokalanpassningar	3 000	3 000	3 000	3 000
Försudie utökning av gymnasiet	5 000	5 000		
Totalt	8 000	8 000	3 000	3 000

Idrotts- och fritidsnämnden

(tkr)	2021	2022	2023	2024
Nyinvesteringar	8 200	2 000	1 000	1 000
Reinvesteringar	5 800	2 800	2 800	2 800
Totalt	14 000	4 800	3 800	3 800

Medel för allaktivitetshus i Vega, detaljplan 2, finns inräknat i investeringsbudgeten 2020-2023 som ligger under grund- och förskolenämnden.

Kultur- och demokratinämnden

(tkr)	2021	2022	2023	2024
Investeringsbudget	2 700	700	700	700
Utbyggnad Haninge kulturhus	60 000			
Nytt kultur- och föreningshus i Jordbro	300 000			
Eventuella anpassningar av lokaler i Brandbergen för att möjliggöra ett allaktivitetshus i Brandbergsskolan och/eller Seniorcentrum	40 000			
Totalt	402 700	700	700	700

Vänsterpartiet vill bygga ett nytt kultur- och föreningshus i Jordbro och ett allaktivitetshus i Brandbergen.

Konstnärlig utsmyckning

(tkr)	2021	2022	2023	2024
Konstnärlig utsmyckning	6 000	6 000	6 000	6 000
Totalt	6 000	6 000	6 000	6 000

Socialnämnden

(tkr)	2021	2022	2023	2024
Inventarier och övriga investeringar	7 000	7 000	7 000	7 000
Nytt verksamhetssystem (SNs andel)	2 500			
Lokalinvesteringar	20 000	66 000		
Totalt	29 500	73 000	7 000	7 000

Stadsbyggnadsnämnden

(tkr)	2021	2022	2023	2024
Investeringsbudget	59 350	57 900	53 600	51 900
Poseidons torg		5 000	5 000	
VA-investeringar				
Reinvesteringar	125 000	140 000	155 000	224 000
VA-utbyggnad	40 000	50 000	60 000	63 500
Totalt	224 350	252 900	273 600	339 400

Äldrenämnden

(tkr)	2021	2022	2023	2024
Investeringsbudget	6 000	5 000	5 000	5 000
Nytt verksamhetssystem (ÄNs del)	2 500			
Nytt SÄBO Terrassen	9 000			
Totalt	17 500	5 000	5 000	5 000

Kommunala bolag: Tornberget AB

(tkr)	2021	2022	2023	2024
Energieffektiviseringsåtgärder	50 000	50 000	50 000	50 000
Reinvesteringar	85 000	86 000	87 000	88 000
Investeringar i tomtmark	16 500	16 500	16 500	16 500
Totalt	151 500	152 500	153 500	154 500

Energieffektiviseringsåtgärder

Vänsterpartiet vill öka takten i energieffektiviseringen. Vi vill uppnå målet om energieffektivisering i klimat- och miljöpolitiska programmet så snart som möjligt. Dels för klimatets skull men även för att det är en kostnadsbesparing i driften.

16. Ekonomisk plan för 2021-2024

Nämnd/styrelse (tkr, löpande pris- och lönenivå)	2021	2022	2023	2024
Kommunstyrelsen	230 000			
Grund- och förskolenämnden	2 170 000			
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	490 000			
Kultur- och demokratinämnden	87 000			
Idrotts- och fritidsnämnden	148 000			
Revisionen	1600			
Näringsliv- och arbetsmarknadsnämnden	400			
Socialnämnden	1 012 000			
Stadsbyggnadsnämnden	168 000			
Södertörns överförmyndarnämnd	0			
Södertörns upphandlingsnämnd	0			
Valnämnden	100			
Äldrenämnden	844 000			
Kommunfullmäktiges reserv	15 000			
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	110 000			
Ej fördelade medel respektive år		183 000	241 900	279 000
Totalt	5 276 100	5 459 100	5 701 000	5 980 000
Investeringar totalt	1 669 550	788 900	883 600	949 900

Resultatprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Verksamhetens intäkter	1 295	1 280	1 310	1 330	1 350	1 370
Verksamhetens kostnader	-6 014	-6 191	-6 470	-6 663	-6 914	-7 203
Avskrivningar	-117	-100	-130	-140	-150	-160
Verksamhetens nettokostnader	-4 836	-5 011	-5 290	-5 473	-5 714	-5 993
Skatteintäkter och generella statsbidrag	3 850	3 957	4 061	4 207	4 371	4 524
Generella statsbidrag och utjämning	1 028	1 142	1 242	1 281	1 365	1 500
Verksamhetens resultat	41	88	13	14	22	31
Finansiella intäkter	15	18	18	18	18	18
Finansiella kostnader	-14	-4	-4	-4	-4	-4
Resultat före						
extraordinära poster	43	102	27	28	36	45
Extraordinära kostnader/intäkter						
Årets resultat	43	102	27	28	36	45
Eget kapital	1 732	1 834	1 861	1 889	1 925	1 969

Balansprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar	2 612	2 896	3 140	3 415	3 746	4 042
Förråd och lager	0	0	0	0	0	0
Likvida medel	844	855	756	624	488	357
Kortfristiga fordringar	739	660	620	600	560	561
S:a omsättningstillgångar	1 582	1 515	1 376	1 224	1 048	918
S:A TILLGÅNGAR	4 194	4 412	4 516	4 639	4 795	4 960
SKULDER OCH EGET KAPITAL						
EGET KAPITAL	1 732	1 834	1 861	1 889	1 925	1 969

Avsättningar	537	606	676	746	806	866
Kortfristiga skulder	1 311	1 162	1 109	1 169	1 209	1 290
Långfristiga skulder	615	810	870	835	855	835
S:A SKULDER	1 926	1 972	1 979	2 004	2 064	2 125
S:A SKULDER OCH EGET KAPITAL	4 194	4 412	4 516	4 639	4 795	4 960

Finansieringsanalys

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Den löpande verksamheten						
Årets resultat	43	102	27	28	36	45
Avskrivningar	117	100	130	140	150	160
Förändring pensionsskuld	77	69	70	70	60	60
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	-41	0	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fodringar	-127	0	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	113	0	0	0	0	0
Kassaflöde löpande verksamhet	181	271	227	238	246	265
Investeringsverksamheten						
Investeringar	-301	-385	-373	-415	-482	-456
Exploateringsverksamhet	0	-150	-93	0	0	0
Avyttring av finansiella tillgångar	19					
Kassaflöde investeringsverksamhet	-282	-535	-466	-415	-482	-456
Finansieringsverksamhet						
Förvärv av finansiella tillgångar	-399					
Ökning/minskning skuld	-2	195	60	-35	20	-20
Ökning/minskning långfristig fodran	2	0	0	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	0	80	80	80	80	80
Kassaflöde finansieringsverksamhet	-398	275	140	45	100	60
Årets kassaflöde	-499	11	-99	-132	-136	-131

Vänsterpartiet Haninges mål och budget för Haninge kommun 2021-22